

Kam kráčíš, Česko 2019

VÝROČNÍ
KONFERENCE
ASPEN INSTITUTE CE

—
27. 11.
Pražská křižovatka

Kam kráčíš, Česko 2019

- 04** Krátké představení Aspen Institute CE
- 06** Úvodní slovo
Jiří Schneider
- 08** Program
- 10** Vystupující
- 24** Co jsme udělali od loňské konference

- 28** Vývoj konkurenceschopnosti
Lukáš Kovanda
- 34** Vývoj kvality vládnutí
Karel Šimka
- 38** Vývoj vzdělávání
Bob Kartous
- 44** Vývoj obrany a bezpečnosti
Tomáš Pojar
- 50** Vývoj kvality života
Daniel Prokop

- 56** Vzdělávání a konkurenceschopnost
Bob Kartous
- 70** Obrana, inovace a konkurenceschopnost
Tomáš Pojar
- 80** Lokální a individuální kvalita života
a její souvislost s postoji a společenskou důvěrou
Daniel Prokop

- 94** Kam kráčíš Česko podle Aspen Young Leaders
Jan Laštůvka, Andrea Procházková, Pavlína Louženská, Jan Delong

Aspen Institute Central Europe

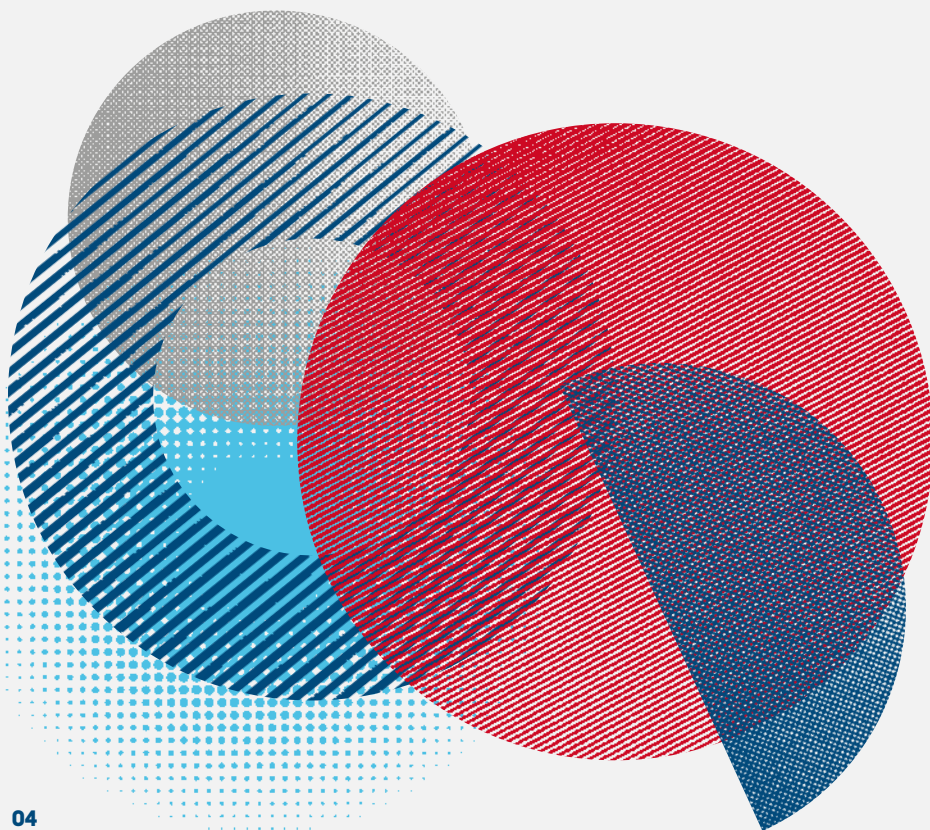
Krátké představení Co dělá Aspen Institute CE

Naše poslání

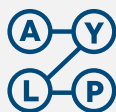
Propojujeme a inspirujeme lidi, kteří chtějí zlepšovat společnost.

Kdo jsme

Aspen Institute CE je nezávislá platforma, kde se setkávají představitelé politiky, byznysu a veřejných institucí, ale také osobnosti z oblasti umění, sportu či vědy. Za účasti osobností z různých oborů pořádáme veřejné konference, semináře, workshopy či odborné diskuse.

Lídři, osobnosti, politici, veřejnost

Aspen Young Leaders Program

Každý rok se v rámci tohoto programu scházejí mladí lídři z různých oborů a diskutují o výzvách, jimž současná společnost čelí, a o tom, jakou roli v nich hrají. Základní myšlenkou programu je, aby se tito nadějní mladí lidé zastavili a zamysleli se nad vlivem své činnosti na svět, na společnost i na budoucnost.

Kam kráčíš, Česko

Výroční konference

Aspen Institute CE každoročně pořádá konferenci *Kam kráčíš, Česko*. Představuje na ní výsledek celoroční práce skupin expertů – komplexní a dlouhodobou perspektivu politického, ekonomického a sociálního vývoje nejen v Česku, ale i ve střední Evropě. Osobnosti veřejného života zde formulují nové myšlenky, které nabádají společnost a její vedoucí představitele k sebereflexi a ke srovnávání a vyvolávají diskusi o další politické strategii ve středoevropském regionu.

Nastolování veřejných témat

Expertní setkání Aspen Institute CE umožňují mnohostrannou diskusi mezi těmi, kteří politiku přímo vytvářejí, a vlivnými osobnostmi byznysu či veřejného života. Probírají se na nich témata, která rezonují v politice, ale diskutuje se zde také o dopadu inovací a technologií na rozvoj společnosti, o demokracii, kvalitě života, o změnách a formování názorů veřejnosti a její účasti na rozhodování. Debatuje se o globálních problémech, transatlantických vztazích, problémech Evropy i středoevropského regionu.

ASPEN Review

Aspen Review

Aspen Review je čtvrtletník, v němž Aspen Institute CE poskytuje prostor široké paletě názorů na aktuální otázky, jež rezonují ve společnosti. Publikace nabízí analýzy, rozhovory a komentáře světoznámých i středoevropských osobností veřejného života, novinářů, vědců či akademiků.

Úvodní slovo

Letošní výroční konference *Kam kráčíš, Česko / The Shape of (Central) Europe* už popáté klade klíčovou otázku týkající se budoucnosti Česka a střední Evropy. S projektem této konference přišel Aspen Institute CE v roce 2015. Začali jsme srovnáním dostupných dat i mezinárodních žebříčků a formulovali doporučení pro budoucí směřování společnosti. Postupně jsme vytvořili otevřenou platformu, na níž se v průběhu roku i přímo na konferenci setkávají odborníci z různých profesí i regionů a přinášejí inspirující příklady a náměty hodné následování. Co je spojuje? Nejsou spokojeni se současným stavem, jsou přesvědčeni, že Česko i další země střední Evropy mají na víc, a jsou ochotni ukázat, co je pro to možné udělat.

V minulých letech jsme tématy konkurenceschopnosti, vzdělávání, bezpečnosti, systému vládnutí a kvality života probírali odděleně. Na letošní konferenci jsme záměrně propojili diskuse o konkurenceschopnosti a vzdělávání, o inovacích a bezpečnosti, i o tom, jak významné jsou regionální rozdíly, co se týče kvality života. Průřezovým tématem je nízká kvalita vládnutí. Už tradičně chceme dát slovo globálně úspěšným podnikatelům ze střední Evropy, aby se vyjádřili k tomu, v čem fungování veřejných institucí brzdí rozvoj našeho regionu.

Snad jste si všimli, že záběr konference postupně rozšiřujeme na region střední Evropy a jeho perspektivy v evropských souvislostech. V průběhu roku jsme v Olomouci a v Košicích uspořádali tematické kulaté stoly a veřejné diskuse na téma regionálních rozdílů v přístupu ke vzdělání. Vztah společnosti a školství a nové impulsy ve vzdělávání byly také tématem debaty v Ostravě. V rámci bezpečnostní konference *Warsaw Security Forum* proběhla diskuse o pozitivním dopadu investic do bezpečnostního výzkumu na obranu i rozvoj inovací. Děkuji za spolupráci Palackého univerzity v Olomouci, Technické univerzity v Košicích, organizátorům *Ostravských impulsů pro vzdělávání* a Casimir Pulaski Foundation ve Varšavě, díky nimž jsme mohli tyto akce uspořádat.

Velmi děkuji všem partnerům a dárcům, kteří podporují naši snahu v poslání propojovat a inspirovat všechny, kdo si přejí otevřenou a soudržnou společnost v prosperující Evropě.

Rád bych poděkoval všem, kdo se zapojili do pracovních skupin, a zejména jejich garantům, kteří vypracovali zprávy obsažené v tomto sborníku. Nejde o akademické studie určené odborníkům, ale o podklad pro veřejnou diskusi. Doufám, že budou motivovat k individuální práci a povzbuzovat ke společnému úsilí o perspektivní budoucnost, zachování svobody, rozvoj prosperity i zajištění bezpečnosti nejen ve střední Evropě.

Jiří Schneider, ředitel Aspen Institute Central Europe

Program

- 8.30–9.00 **Registrace**
- 9.00–9.10 **Zahájení**
Zuzana Řezníčková, předsedkyně představenstva mediálního domu *Economia*
Ivan Hodáč, předseda správní rady Aspen Institute Central Europe
- 09.10–9.25 **Úvodní projev**
Michal Pěchouček, technický ředitel Avast Software a iniciátor projektu prg.ai
- 9.25–10.45 **Budoucnost střední Evropy** *(Panelová diskuse bude probíhat v angličtině.)*
Vystupující: **José Perdomo Lorenzo**, generální ředitel T-Mobile CZ a SK Telekom
Matt Kurlito, ředitel a zakladatel Neoteric, Polsko
Andrej Pančičik, spoluzakladatel Prizeo a Represent / absolvent AYL, Slovensko
Balázs Vinnai, zakladatel Codecool, předseda správní rady W.UP, Maďarsko
Pavčina Zychová, spoluzakladatelka MyStay, Česká republika
Moderátorka: **Michala Hergetová**, Česká televize
- 10.45–11.00 **Přestávka na kávu**
- 11.00–11.15 **Hlavní projev**
Karel Havlíček, místopředseda vlády a ministr průmyslu a obchodu ČR
- 11.15–12.30 **Vzdělávání – konkurenceschopnost**
Živý vstup: **Andreas Schleicher**, ředitel direktorátu pro vzdělávání a dovednosti OECD
Úvodní prezentace: **Bob Kartous**, vedoucí expertní skupiny Aspen Institute CE / vedoucí komunikace EDUin
Vystupující: **Robert Plaga**, ministr školství, mládeže a tělovýchovy ČR
Daniel Münich, odborný poradce expertní skupiny Aspen Institute CE / ředitel think-tanku IDEA při CERGE-EI
Vladimír Schmalz, generální ředitel EDUA Group
Petr Šmíd, ředitel marketingu Google pro střední a východní Evropu
Rudolf Urbánek, generální ředitel Microsoft Česká republika a Slovensko
Tanja Vainio, generální ředitelka ABB Česká republika a Slovensko
Moderátorka: **Michala Hergetová**, Česká televize

- 12.30–13.45 Oběd**
- 13.45–14.45 Bezpečnost - inovace**
- Úvodní prezentace:* **Tomáš Pojar**, vedoucí expertní skupiny Aspen Institute CE /
prorektor CEVRO Institutu
- Vystupující:* **Jana Černochová**, předsedkyně Výboru pro bezpečnost PSP ČR
Petr Konvalinka, předseda Technologické agentury České republiky
Tomáš Kopečný, ředitel odboru průmyslové spolupráce Ministerstva obrany ČR
Pavel Šalanda, ředitel Rohde & Schwarz
- Moderátorka:* **Michala Hergetová**, Česká televize
- 14.45–15.00 Přestávka na kávu**
- 15.00–16.00 Kvalita života - regionální rozdíly**
- Úvodní prezentace:* **Daniel Prokop**, vedoucí expertní skupiny Aspen Institute CE / zakladatel PAQ
Research
- Vystupující:* **Martina Štěpánková**, náměstkyně ministryně práce a sociálních věcí ČR
Juraj Bóna, výkonný ředitel Komerční divize Česká republika, T-Mobile CZ
Martina Seidlerová, zastupitelka města Jeseník a spoluzakladatelka spolku
Sudetikus
Tomáš Salomon, generální ředitel a předseda představenstva České spořitelny
- Moderátorka:* **Michala Hergetová**, Česká televize
- 16.00–16.25 Závěrečná doporučení**
- Ivan Hodáč**, předseda správní rady Aspen Institute Central Europe
Tomáš Salomon, generální ředitel a předseda představenstva České spořitelny
Martin Zák拉斯ník, generální ředitel skupiny E.ON Czech a předseda
představenstva E.ON Energie
- 19.30 Slavnostní večeře** *(Pouze na pozvání.)*
- Hlavní projev:* **Günther Oettinger**, evropský komisař pro rozpočet a lidské zdroje
Vyhlášení ceny Aspen Central Europe Leadership Award 2019:
Tomáš Petříček, ministr zahraničních věcí ČR

Vystupující

Juraj Bóna

Juraj Bóna je ředitelem Komerční divize T-Mobile Česká republika. Je absolventem Ekonomické fakulty Ekonomické univerzity v Bratislavě. Svou profesní dráhu začal jako auditor a účetní v Ernst & Young v roce 1998. Od roku 2003 pracuje pro skupinu Deutsche Telekom Group (Slovak Telekom a později TMCZ), nejprve ve finančním oddělení a od roku 2014 v různých marketingových funkcích. V roce 2016 se stal ředitelem marketingu a produktového managementu pro spotřebitelský segment ve společnosti Slovak Telekom a T-Mobile Česká republika. V březnu 2019 byl jmenován ředitelem komerční divize Česká republika.

Jana Černochová

Jana Černochová byla od roku 1998 místostarostkou Prahy 2 a od roku 2006 se opakovaně stala starostkou. V roce 2014 získala titul Nejlepší starosta 2010–2014 za hlavní město Prahu. Vystudovala bakalářský obor právo na VŠAP a poté magisterský obor mezinárodní vztahy a evropská studia na Metropolitní univerzitě v Praze. Od roku 2010 je poslankyní a od roku 2017 je předsedkyní Výboru pro obranu Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. Zabývá se bezpečností a obranou, angažuje se v podpoře válečných veteránů a aktivní zálohy.

Karel Havlíček

Karel Havlíček je místopředsedou vlády pro hospodářství a současně ministr průmyslu a obchodu. Od přelomu milénia hájil zájmy podnikatelů, a to zejména v pozici předsedy představenstva Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR. Jako spoluvlastník a generální ředitel skupiny SINDAT vybudoval v uplynulých dvaceti letech z této firmy respektovaného investora v oblastech malého a středního průmyslu a nových technologií. Zasedal v řadě poradních orgánů vlády a ministerstev, od roku 2014 je členem Rady

vlády pro výzkum, vývoj a inovace a od roku 2018 je jejím místopředsedou. Je také autorem Inovační strategie České republiky 2019–2030. Vystudoval Fakultu stavební ČVUT, dále PIBS při Manchester Metropolitan University, doktorské studium dokončil na VŠE v Praze, kde rovněž habilitoval na docenta.

Michala Hergetová

Michala Hergetová je ekonomická moderátorka. V roce 2005 absolvovala ekonomii mezinárodního obchodu a evropskou integraci na Fakultě mezinárodních vztahů Vysoké školy ekonomické v Praze, studovala také evropská studia a podnikové finance na Staffordshire University ve Spojeném království a na University of Antwerp. Kariéru televizní reportérky začínala ve zpravodajství TV3, kde se soustředila na ekonomické zpravodajství. Poté přešla do agentury CzechTrade, kde působila na pozici ředitelky komunikace s veřejností. Při povodních v roce 2002 vedla povodňové centrum CzechTrade a rádia Impuls. V roce 2005 se stala ekonomickou redaktorkou v České televizi. Moderovala různé pořady, zpovídala třeba ředitele Microsoftu Steva Ballmera nebo filantropa George Sorose.

Ivan Hodáč

Ivan Hodáč je předsedou správní rady a jedním ze zakladatelů Aspen Institute Central Europe. Je absolventem University of Copenhagen a College of Europe v Bruggách. V letech 2001 až 2013 byl tajemníkem Asociace evropských výrobců automobilů (ACEA). V současnosti zastává post Senior Advisor pro Teneo CabinetDN, přední konzultační společnost, dříve byl zvláštním poradcem představenstva ACEA a také zastával pozici vedoucího korporátní kanceláře Time Warner pro Evropu. Působil také jako generální tajemník IFMA/IMACE, Senior Economist v Didier & Associates a pomocný profesor na College of Europe. Noviny Financial Times Ivana Hodáče nedávno označily za jednu z třiceti nejvlivnějších osobností bruselské politiky.

Bob Kartous

Bob Kartous je vedoucí komunikace a analytik v think-tanku EDUin. Je autorem koncepce auditu vzdělávacího systému v ČR, působí jako poradce Jiřího Drahoše, předsedy senátního Výboru pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice a je také členem kolegia rektora Vysoké školy ekonomie a managementu v Praze. Podílel se na vzniku startupu Education Republic. Společně s Centrem současného umění DOX pomáhal při vytváření vzdělávacího programu Synapsis, který podporuje sociální a občanské uvědomění dnešní mladé generace. Bob Kartous je dále spoluautorem knihy 2036 věnující se budoucí společnosti a autorem publikace No Future: Vezeme děti na parní stroj do virtuální reality?, faktografické knihy vydané v říjnu 2019.

Petr Konvalinka

Petr Konvalinka je předsedou Technologické agentury ČR. Do této funkce byl jmenován vládou ČR v roce 2018. V letech 2014–2018 působil ve funkci rektora Českého vysokého učení technického v Praze. Na Fakultě stavební ČVUT vystudoval obor konstrukce a dopravní stavby. V roce 2008 byl jmenován profesorem v oboru teorie stavebních konstrukcí a materiálů. Od roku 1984 pracoval na ČVUT jako akademický pracovník, přednášel předměty stavební mechaniky a soustavně se zabýval výzkumnou a experimentální činností. Byl řešitelem a spoluřešitelem významných projektů základního i aplikovaného výzkumu (Centrum excelence GA ČR, projekty MPO, MŠMT, MV, GA ČR a TA ČR).

Tomáš Kopečný

Tomáš Kopečný je ředitelem odboru průmyslové spolupráce na Ministerstvu obrany ČR. Od roku 2014 je zodpovědný za rozvoj českých obranných průmyslových a vědecko-výzkumných politik a strategií. Vedl desítky průmyslových misí po celém světě reprezentoval

ČR na mnoha summitech a konferencích. Před nástupem na ministerstvo pracoval v mezinárodním štábu NATO v oblasti monitoringu médií a ekonomických analýz pro zvláštního poradce generálního tajemníka NATO. Tomáš Kopečný učí v magisterských programech Univerzity Karlovy v Praze.

Matt Kurlito

Matt Kurlito je zakladatelem a výkonným ředitelem společnosti Neoteric, která vyvíjí software pro startupy a korporace specializující se na vývoj webových aplikací, umělé inteligence a produktový design. Je zakladatelem tří startupů, které získaly investice ve výši více než 2 milionů polských zlotých. V současné době je odpovědný za strategický a akcelerační program TechSeed zaměřený především na technologický rozvoj startupů.

Daniel Münich

Daniel Münich působí na společném akademickém pracovišti Univerzity Karlovy a Akademie věd České republiky CERGE-EI, kde se kromě výuky a vedení akademického think-tanku IDEA zabývá výzkumy v oblasti ekonomie trhu práce, vzdělávání a školství a hodnocením výzkumu. Působil v Národní ekonomické radě vlády NERV II, kde v rámci strategie konkurenceschopnosti koordinoval přípravu kapitoly o vzdělanosti. Dlouhá léta působí jako senior expert v evropské síti akademických ekonomů vzdělávání (EENEE) pro Evropskou komisi, vede národní tým celoevropského projektu Euromod, je odborným členem Výboru pro rozpočtové prognózy a poradní komise pro hodnocení dopadů regulace při Legislativní radě vlády (RIA). Doktorát z ekonomie získal na CERGE Univerzity Karlovy.

Andrej Pančík

Andrej Pančík je spoluzakladatelem Blue Vision Labs, společnosti vyvíjející technologie pro samořídící automobily. Tato společnost byla vybrána mezi technologické průkopníky na Světovém ekonomickém fóru a v roce 2018 ji koupila společnost Lyft. Je spoluzakladatelem online e-commerce platformy Represent.com, umožňující prodej vlastního zboží bez jakýchkoliv vstupních nákladů. Represent.com bylo prodáno v roce 2016 společnosti CustomInk. Andrej Pančík také spoluzaložil charitativní server Prizeo, později zakoupený Charity Network, který díky efektivní fundraisingové strategii za pomoci influencerů vybral přes 20 milionů dolarů na charitu. Získal titul na Fakultě informatiky Masarykovy univerzity, studoval na University of Oxford a také na Harvard Business School.

Michal Pěchouček

Michal Pěchouček je technickým ředitelem Avastu. Vede hlavní technologickou sekci firmy, tedy výzkum a vývoj, práci antivirových laboratoří Avast Threat Labs i týmy zabývající se velkými daty a inovacemi. Je zodpovědný za výzkum v oblasti umělé inteligence, strojového učení a kybernetické bezpečnosti. Před nástupem do Avastu působil více než dvacet let jako profesor na Fakultě elektrotechnické ČVUT v Praze, kde vedl katedru informatiky a v roce 2001 založil centrum umělé inteligence AI Center. Michal Pěchouček mimo jiné založil iniciativu prg.ai, jejímž cílem je proměnit Prahu ve špičkové vědecko-výzkumné centrum umělé inteligence. Kromě působení v akademické sféře se podílel na vzniku několika technologických startupů, jako je například kyberbezpečnostní firma Cognitive Security, kterou v roce 2013 koupilo CISCO.

José Perdomo Lorenzo

Jose Perdomo Lorenzo je generální ředitel T-Mobile Czech Republic a Slovak Telekom. Je zkušeným manažerem s více než 20 lety zkušeností v telekomunikační a komerční sféře. Jako absolvent leteckého inženýrství pracoval v Boeing Company v USA, dále také v McKinsey & Company ve Španělsku, v Telefónica ve Španělsku a později v České republice a Millicom Group v Paraguai. Do Deutsche Telekom nastoupil v roce 2018 a stal se generálním ředitelem T-Mobile CZ a Slovak Telekom. Pod jeho vedením dosáhly obě společnosti intenzivnější synergie usilující o lepší zkušenosti zákazníků.

Robert Plaga

Robert Plaga je ministr školství, mládeže a tělovýchovy. Magisterský a doktorský titul získal studiem na Provozně ekonomické fakultě Mendelovy univerzity v Brně, kde poté působil jako odborný asistent, a to od roku 2002 do roku 2013. V letech 2013–2015 zastával pozici ředitele Centra transferu technologií a od roku 2015 byl náměstkem ministra školství pro řízení vysokého školství, vědy a výzkumu. V roce 2017 se stal ministrem školství, mládeže a tělovýchovy. Do svého jmenování působil také jako zastupitel statutárního města Brna.

Tomáš Pojar

Tomáš Pojar je prorektorem soukromé vysoké školy CEVRO Institut, viceprezidentem Česko-izraelské smíšené obchodní komory a konzultantem v oblastech obrany a bezpečnosti. Vystudoval politologii na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy a Counter-Terrorism Studies a Homeland Security na Interdisciplinary Center v Izraeli. V roce 1995 začal pracovat pro nevládní humanitární organizaci Člověk v tísni, kterou pak od roku 1997 vedl. V organizaci zůstal až do roku 2005, kdy nastoupil na české ministerstvo zahraničních věcí. Zde zastával funkci náměstka pro dvoustranné vztahy a prvního náměstka pro bezpečnostní otázky, záležitosti EU a bilaterální vztahy s evropskými státy. V letech 2010–2014 byl českým velvyslancem v Izraeli.

Daniel Prokop

Daniel Prokop je sociolog zaměřující se na politický, sociální a vzdělávací výzkum. Zavedl řadu inovací v českých volebních výzkumech a 9 let působil v agentuře Median. V poslední době se zabývá zejména výzkumem sociálních problémů a vzdělávacích nerovností a je členem expertní skupiny připravující vzdělávací strategii do roku 2030. Zároveň působí na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy a vede sdružení sociologů PAQ Research. Za seriál analytických článků o české společnosti s názvem „Úvod do praktické sociologie“, zveřejňovaný v Salonu Práva, získal v roce 2016 Novinářskou cenu.

Zuzana Řezníčková

Zuzana Řezníčková je výkonnou ředitelkou společnosti BM Management, která spravuje aktiva investora Zdeňka Bakaly. Od září minulého roku je zároveň předsdkyní představenstva mediálního domu Economia, do jehož portfolia patří například Hospodářské noviny, týdeník Respekt, zpravodajské portály iHNed.cz a Aktuálně.cz. Zuzana Řezníčková dříve působila na řídicích postech ve společnostech ČEZ, MEDIATEL a O2. Zastávala také post viceprezidentky pro marketing a prodej v Českých aeroliniích.

Tomáš Salomon

Tomáš Salomon je generálním ředitelem a předsedou představenstva České spořitelny, v jejímž čele je od roku 2016. Po většinu svého života pracoval ve finančním sektoru. Byl členem představenstva Slovenskej sporiteľne a spoluzakladatelem společnosti Mopet CZ. Jako generální ředitel řídil GE Capital Multiservis, retailovou banku GE Capital Bank a Poštovou banku na Slovensku. Věnoval se také soukromým investičním projektům a mimo jiné inicioval vytvoření platformy, která implementovala mobilní platby.

Martina Seidlerová

Martina Seidlerová je učitelka angličtiny na gymnáziu a jazykové škole a v roce 2018 se stala zastupitelkou města Jeseník. Vystudovala Filozofickou fakultu Univerzity Palackého v Olomouci, obor filozofie – anglická filologie. Strávila rok v Mexiku, kde ji místní kultura inspirovala k činnosti pro komunitní rozvoj v ČR. Zajímají ji témata udržitelného rozvoje, komunitního rozvoje a globálního vzdělávání. V roce 2016 se stala spoluzakladatelkou spolku Sudetikus, z. s., který se zabývá pořádáním aktivit pro rozvoj místní ekonomiky, kulturního a přírodního dědictví a občanské společnosti – např. Jesenícké trhy a slavnosti, sousedský gastrofestival, diskuse, rady studentům, ožívování městského parku, letního divadla a náplavky nebo výsadba stromů.

Andreas Schleicher

Andreas Schleicher je ředitelem direktorátu pro vzdělávání a dovednosti a zvláštním poradcem generálního tajemníka v oblasti vzdělávacích politik v Organizaci pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD). Inicoval a nyní dohlíží na Program pro mezinárodní hodnocení studentů (PISA) a další mezinárodní nástroje, které vytvářejí globální platformu pro politiky, výzkumné pracovníky a pedagogy s cílem inovovat a transformovat vzdělávací strategie a postupy. Více než 20 let pracoval s ministry a předními vzdělávacími experty po celém světě ve snaze zlepšit kvalitu a rovnost ve vzdělávání. Andreas Schleicher je držitelem řady ocenění, včetně ceny Theodora Heusse. Je držitelem čestné profesury na Heidelberg Universitát.

Vladimír Schmalz

Vladimír Schmalz je generálním ředitelem EDUA Group. Je absolventem Fakulty mezinárodních vztahů VŠE Praha. Zúčastnil se zahraničních programů a stáží, např. na Hochschule St. Gallen nebo London School of Economics. Jeho profesní kariéra je spojena se

společností ČEZ. V oboru energetiky působil i ve statutárních orgánech mnoha společností v Německu, Rusku, Turecku a dalších zemích. V letech 2010–2014 byl zastupitelem hlavního města Prahy. Zájmy Prahy zastupoval jako předseda dozorčí rady Pražské energetiky. V současné době se věnuje zejména podnikatelským projektům v oborech vzdělávání, technologií, IT a udržitelného rozvoje.

Pavel Šalanda

Pavel Šalanda je od roku 1995 zaměstnancem společnosti Rohde & Schwarz - Praha, s.r.o., kde se stal v roce 1996 jednatelem, kterým je dodnes. Zde řídil úspěšné národní projekty, například projekt digitalizace správy kmitočtového spektra (1998), automatizovaný systém monitorování kmitočtového spektra ASMKS (2004–2009), projekt přechodu TV a R vysílání na standard DVB-T (2008–2011), projekt digitalizace hlasové komunikace země / vzduch a přechodu na VoIP (2014–2016). Od července 2019 je jednatelem nově založené společnosti Dicom, s.r.o., jejímž cílem je vývoj rádiových komunikačních prostředků pro obranné a bezpečnostní složky. Dříve od roku 1991 pracoval pro společnost Tektronix. Je absolventem Fakulty elektrotechnické ČVUT v Praze, kde působil jako asistent pro vědu a výzkum. Zde se věnoval digitalizaci a automatizaci měření.

Martina Štěpánková

Martina Štěpánková vystudovala Právnickou fakultu na Masarykově univerzitě v Brně. Zaměřuje se na oblast lidských práv a sociálního začleňování. Od dubna 2019 působí jako náměstkyně pro řízení sekce pro evropské fondy a mezinárodní spolupráci na Ministerstvu práce a sociálních věcí. Po studiu nastoupila v roce 2004 do odboru lidských práv na Úřadu vlády. V letech 2006–2014 pracovala v nevládním sektoru. Od roku 2014 opět působila na Úřadu vlády ČR jako ředitelka Sekce pro lidská práva a následně náměstkyně

ministra pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu. V období od června 2018 do března 2019 zastávala funkci vládní zmocněnkyně pro lidská práva.

Petr Šmíd

Petr Šmíd má za cíl zprostředkovat to nejlepší ze spotřebitelských technologií Google zákazníkům ve střední a východní Evropě, přičemž jeho oblast působení se rozprostírá od západních Čech až po Kazachstán. Svou kariéru začal v McKinsey & Company, kde působil 7 let zejména v oblastech bankovníctví a zdravotnictví, hlavní náplň jeho práce většinou představoval marketing. Zatímco Petr Šmíd své magisterské tituly získal v oborech mezinárodní management a management (CEMS a INSEAD MBA), sám se intenzivně zajímá o vzdělávání a často vede workshopy pro studenty, profesionály, startupy a jiné firmy.

Rudolf Urbánek

Rudolf Urbánek vede od roku 2018 českou a slovenskou pobočku společnosti Microsoft. Do Microsoftu nastoupil po 16 letech strávených ve společnostech T-Mobile Czech Republic a Slovak Telekom, kde jako výkonný ředitel segmentu podnikových zákazníků pro český a slovenský trh zodpovídal za veškerou obchodní strategii. Během svého působení v T-Mobile se podílel na řadě zásadních změn souvisejících jak s vývojem telekomunikačního trhu, tak s transformací společnosti. Zodpovídal například za obchodní integraci společnosti T-Mobile, GTS a T-Systems, úspěšně řídil přechod T-Mobile Czech Republic k plně integrovanému ICT a telco operátorovi v podnikovém segmentu. V minulosti zastával různé pozice v oblasti obchodu a marketingu na Slovensku i v Česku. Vystudoval Ekonomickou univerzitu v Bratislavě.

Tanja Vainio

Tanja Vainio je generální ředitelkou společnosti ABB ČR a SR. Tanja má více než 20 let zkušeností, které získala na vedoucích globálních pozicích. Upřímně ji zajímají jak lidé, tak technologie a inovace a je zastánkyní udržitelného vývoje, digitálních technologií a automatizace. Velmi se angažuje také v prosazování rovnosti pohlaví. Tanja získala tituly MBA a MS po studiu na MIT (Massachusetts Institute of Technology) ve Spojených státech. Kromě pozice generální ředitelky ABB ČR a SR zastává Tanja také roli členky představenstva společnosti Impact Coatings AB ve Švédsku a Aspen Institute Central Europe. V roce 2018 získala ocenění Manažer roku 2018 v České republice.

Balázs Vinnai

Balázs Vinnai je maďarský podnikatel, investor a mentor. Je zkušeným a oceňovaným lídrem v oblasti digitálního bankovníctví a transformace, retailového bankovníctví, finančních softwarů a EdTech. Je zakladatelem a prezidentem Codecool, jedné z předních škol kódování. Balázs Vinnai je také prezidentem a investorem společnosti W.UP, která se zaměřuje na vývoj digitálního prodeje pro banky v Evropě i mimo ni a současně zastává i funkci viceprezidenta výboru pro vývoj a inovace softwaru v asociaci IT společností IVSZ. Mimo jiné také ve spolupráci s místní samosprávou v Tokaji založil společnost tokaj.hu.

Martin Záklasník

Martin Záklasník je generálním ředitelem skupiny E.ON Czech a předsedou představenstva E.ON Energie, a. s. Studoval na Vysoké škole ekonomické v Praze, kde získal magisterský titul z mezinárodního obchodu a financí a později také doktorský titul z mezinárodních ekonomických vztahů. Studoval i evropský studijní program International Management ve Vídni. Kariéru zahájil v Německu

Pavlína Zychová

Pavlína Zychová je již několikátým rokem hnacím motorem start-upu MyStay. Cílem MyStay je zpříjemnit pobyt hosta po rezervaci a nabídnout mu všechny služby hotelu, aby byl maximálně spokojený a udělil co nejlepší hodnocení. Loni ji Hospodářské noviny vyhlásili Top ženou Česka v sekci startupy. Čtvrtým rokem pořádá národní kolo Women Startup Competition Prague, ve kterém pomáhá zviditelnit podnikatelky a motivovat okolí. Je absolventkou Univerzity Palackého v Olomouci, právnička vzděláním a dobrodruh povoláním.

Slavnostní večere

Günther Oettinger

Günther H. Oettinger je od roku 2017 evropským komisařem pro rozpočet a lidské zdroje. Dříve od roku 2014 zastával funkci evropského komisaře pro digitální ekonomiku a společnost, poté co byl v letech 2010 až 2014 komisařem pro energetiku. V roce 2014 byl také jmenován místopředsedou Evropské komise. V letech 2005–2010 byl ministerským předsedou spolkové země Bádensko-Württembersko (SRN) a od roku 1984 poslancem zemského sněmu (*Landtag*). Od roku 1991 až do roku 2005 byl předsedou parlamentní frakce CDU v zemském sněmu. Günther H. Oettinger je vzděláním právník, do aktivní politiky vstoupil již v době dospívání. Je členem Spolkového výkonného výboru a Řídícího výboru německé CDU.

Tomáš Petříček

Tomáš Petříček působí od roku 2018 jako ministr zahraničních věcí České republiky. Své politické a exekutivní zkušenosti sbíral během 14letého působení v Evropském parlamentu, na Magistrátu hl.m. Prahy a ve funkci náměstka ministra práce a sociálních věcí. Tomáš Petříček působil také v soukromém sektoru jako nezávislý konzultant, v manažerských pozicích nebo ve statutárních orgánech firem. Tomáš Petříček získal doktorandský a magisterský titul v oboru mezinárodních vztahů na Univerzitě Karlově. Magisterský titul má také z univerzit ve Warwicku a Bruselu (CERIS).

Co jsme udělali od loňské konference

Tématům výroční konference *Kam kráčíš, Česko* se věnujeme po celý rok. Letos konferenci předcházelo několik expertních kulatých stolů, které spojily relevantní odborníky z různých oblastí, a jejich výstupy posloužily jako cenné podklady pro přípravu studií. Navíc jsme se formou veřejných debat a odborných kulatých stolů vydali do našich regionů a do dalších států střední Evropy.

Expertní kulaté stoly

Na začátku května a v polovině června proběhly dva expertní kulaté stoly na téma **vzdělávání a konkurenceschopnost** pod vedením **Boba Kartouse**, vedoucího komunikace informačního centra o vzdělávání EDUin, a s podporou **Daniela Münicha**, ředitele think-tanku IDEA při CERGE-EI. Odborníci z oblasti školství, byznysu či nevládního sektoru se v rámci kulatého stolu soustředili na roli vzdělávání v budoucí konkurenceschopnosti společnosti.

O necelý měsíc později se sešla druhá expertní skupina v čele s prorektorem CEVRO **Tomášem Pojarem**, která se zabývala otázkami **bezpečnosti a inovací**. Hlavním tématem diskuse byla otázka investic směřujících do výzkumu a inovací v oblasti obrany. Účastníci se zaměřili na to, jak lépe koordinovat průmyslovou spolupráci a posílit mechanismus národní podpory obranného výzkumu.

V polovině června se u kulatého stolu sešli odborníci, zástupci veřejné správy a další regionální aktéři, kteří se zamýšleli nad problematikou **kvality života a regionálních rozdílů**. Experti vedení garantem závěrečné studie, sociologem **Danielem Prokopem**, zakladatelem PAQ Research, se během diskuse zaměřili na faktory ovlivňující kvalitu života, mimo jiné například na dostupnost či kvalitu vzdělávání, kvalitu životního prostředí či možné pracovní příležitosti.

Regionální debaty v Česku a střední Evropě

Regionální debaty v Olomouci:

Prokletí periferií a exekucí

V květnu letošního roku jsme se ve spolupráci s Univerzitou Palackého (UP) vydali s veřejnou regionální debatou do Olomouce. Debata byla zaměřena na jeden z nejdůležitějších problémů současné české společnosti – exekuce – a s tím spojené dluhové pasti. Diskutující, mezi nimiž nechyběli sociolog **Daniel Prokop**, autor projektu „Exekutor má smůlu“ **Tomáš Pospíšil** nebo člen spolku Nugis Finem a student Právnické fakulty UP **Martin Smejkal**, hovořili o klíčových faktorech, které exekuce podmiňují, a naopak o krocích vedoucích ke zlepšení situace, např. o úpravě legislativy týkající se osobního bankrotu. Před veřejnou debatou proběhl na rektorátu Univerzity Palackého expertní kulatý stůl na téma občanského vzdělávání a regionálních rozdílů ve vzdělávání.

Expertní kulatý stůl v Polsku:

Bezpečnost a inovace

Expertní setkání nad tématem souvislostí mezi bezpečností a inovacemi se konalo také v rámci bezpečnostní konference *Warsaw Security Forum 2019* organizované Casimir Pulaski Foundation a zúčastnili se ho **Tomáš Pojar**, garant studie o bezpečnosti a inovacích a prorektor CEVRO Institutu, generál **Petr Pavel** a státní tajemník slovenského ministerstva obrany **Robert Ondrejcsák**. Výchozím bodem diskuse byly závěry naší expertní studie pro rok 2019, které navrhuji nehlédět na výdaje na obranu jako na pouhý rozpočtový výdaj, ale jako na investici, která může výrazně podpořit konkurenceschopnost průmyslu včetně jeho inovačního potenciálu.

Regionální debaty v Košicích:

Město: jediná zastávka pro kvalitní život?

Veřejná debata v místním oblíbeném prostoru Tabačka, která se uskutečnila v půlce října, spojila české a slovenské odborníky na kvalitu života a regionální rozdíly – **Josefa Bernarda** ze Sociologického ústavu Akademie věd ČR, **Jakuba Lyska**, politologa z Univerzity Palackého, **Miriam Šebovou** z katedry Regionálních věd a managementu Technické univerzity v Košicích (TUKE) a **Zuzanu Želinskou**, viceprezidentku a jednatelku NESS KDC a předsedkyni správní rady Karpatské nadace. V živé diskusi vedené **Zuzanou Kovačič Hanzelovou** z Deníku SME se podařilo identifikovat několik příčin regionálních rozdílů, jako je například prozatím nedostatečně efektivní a výkonná veřejná správa na regionální úrovni anebo nedostatek kvalifikované pracovní síly v periferních oblastech. Veřejné diskusi, podpořené také zástupci Creative Industry Košice, předcházelo

setkání s místními odborníky z katedry Regionální věd a manažmentu TUKE a zástupci neziskových organizací a veřejné správy. Probíraly se faktory ovlivňující kvalitu života v regionech, jako například migrace vysokoškolských absolventů, aspirace dětí a rodičů, role kultury, ale i subjektivní vnímání nerovnosti.

Regionální debaty v Ostravě:

Škola a společnost: hledání inspirace

Na veřejné debatě na téma vzdělávání se koncem října v Ostravě sešli garant naší expertní studie ke vzdělávání **Bohumil Kartous** z EDUin, **Susanna Bäckman**, specialista na výzkum a vývoj nových konceptů v pedagogické teorii a praxi z Finska, a **Libor Witassek**, podnikatel a zastupitel města Opavy. Předmětem diskuse byla otázka, jak prosadit inspirativní prvky ve vzdělávání v rámci postupné reformy českého školství. Zvláštní pozornost byla věnována učňovskému vzdělávání, na němž by se měl podle odborníků více podílet podnikatelský sektor. Tato diskuse otevírala dvoudenní konferenci *Ostravské impulzy pro vzdělávání*, na které jsme spolupracovali se statutárním městem Ostrava a místním Centrem PANT.

Vývoj konkurenceschopnosti

Lukáš Kovanda, garant expertní studie / hlavní ekonom CZECHFUND a absolvent Aspen Young Leaders Program

Úvod

Zajištění růstu konkurenceschopnosti každé ekonomiky je běh na dlouhou trať. Aspen Institute Central Europe připravil pro uplynulé ročníky své výroční konference pojednání o konkurenceschopnosti, která sice pozitivně kvitovala až překotné tempo expanze tuzemského hospodářství, avšak jedním dechem připojovala obavu, že se Česko vyspělejším sousedům stále příliš nepřibližuje. Jednak proto, že Česká republika je jen „kvalifikovanou montovnou“, a také proto, což souvisí s prvním, že se model růstu založený na levné pracovní síle vyčerpává.

Oboje nepochybně platí i letos. Setrvačnost řady národohospodářských dějů je značná a hospodářskou politiku nelze v praxi razantně změnit ze dne na den, ba ani z roku na rok. Je tedy nutné zaznamenávat alespoň dílčí děje a vyhodnocovat jejich společný dlouhodobý přínos k možné razantnější proměně modelu české ekonomiky, který má šanci obstát i v podstatné části dvacátých nebo třicátých let. Říká se, že doma není nikdo prorokem. Zkusme proto alespoň pro začátek vyjít z toho, jak českou ekonomiku vnímá zahraničí. Konkrétně ratingové agentury.

Jsme konkurenceschopní? – trochu jiný pohled

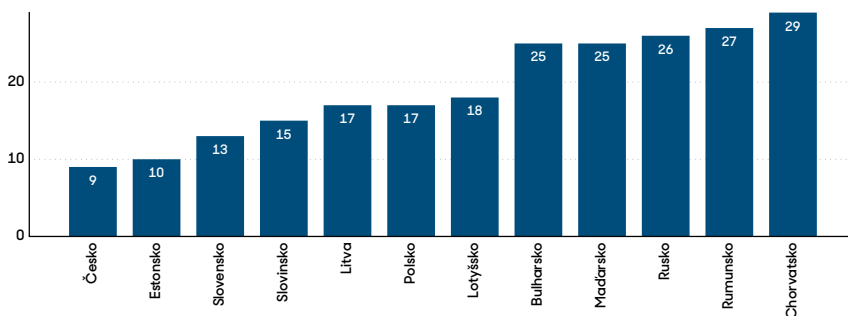
Agentury Moody's, Standard & Poor's a Fitch představují tři světově nejvýznamnější ratingové společnosti. Jejich názor na daný cenný papír – vtělený právě do takzvaného ratingu – bedlivě sledují mezinárodní investoři v každém koutu světa. Agentury známkují jak cenné papíry soukromé sféry, například akcie té či oné firmy, tak cenné papíry sféry veřejné. Třeba státní dluhopisy. Aby mohly tyto dluhopisy ohodnotit, musí samozřejmě ohodnotit také stát, který daný dluhopis vydává.

Stát se vydáním dluhopisu stává dlužníkem. Věřitelé si od ratingových agentur kupují informace o tom, zda je daný stát dostatečně důvěryhodným dlužníkem na to, aby mu prostřednictvím pořízení dluhopisu půjčili, a za jakých podmínek tak mají učinit, tedy například za jakou úrokovou sazbu. V roce 2018 Česká republika dosáhla nejlepšího ratingu svých dluhových závazků v historii. K říjnu 2019 jej dále vylepšila. Alespoň pokud vezmeme v potaz ratingové hodnocení tří zmíněných globálně nejvýznamnějších ratingových agentur.

Až do října 2019 platilo, že dlouhodobý cizoměnový dluh byl v případě Česka hodnocen společně s estonským dluhem nejlépe ze zemí bývalého východního bloku. Po zlepšení ratingu agentury Moody's ze známky „A1“ na „Aa3“, k němuž došlo právě počátkem října 2019, už má vůbec nejpríznivěji hodnocený cizoměnový dluh ze všech zemí bývalého východního bloku Česko.

Graf 1: Nejúspěšnější ekonomiky bývalého východního bloku podle ratingových agentur

Zdroj: Autor na základě dat ratingových agentur Moody's, Standard & Poor's a Fitch

Pozn.: Graf vychází z hodnocení tří celosvětově nejdůležitějších ratingových agentur (Moody's, Standard & Poor's a Fitch) a zachycuje, o kolik hodnoticích stupňů v souhrnu každá ze zemí zaostává za hodnocením Německa, jehož dluhopisy jsou globálním etalonem bezpečnosti a spolehlivosti. Čím nižší číslo, tím tedy lepší výsledek. Údaje zachycují stav k 8. říjnu 2019.

Česko je na tom dobře i v porovnání se zeměmi eurozóny. Jen šest z celkem devatenácti zemí, které platí eurem, totiž v očích Moody's vykazuje lepší rating, a tedy vyšší úvěrovou spolehlivost než Česko. Ve světle této skutečnosti už tedy nelze na případný vstup Česka do eurozóny pohlížet jako na vstup do elitního klubu. Naopak eurozóna by se v takovém případě rozšiřovala o elitního člena, a zlepšila by si tak svůj celkový ekonomický status. Je evidentní, že jednotnou měnu, euro, Česká republika k ekonomickému či institucionálnímu rozmachu nepotřebuje.

Agentura Moody's ve svém slovním hodnocení¹, jímž zdůvodňuje zlepšení ratingu, euro vůbec nezmiňuje. Klíčovou ekonomickou výzvou pro Česko jsou podle ní úplně jiné záležitosti.

1) Rating Action: Moody's Upgrades Czech Republic's Ratings to Aa3, Changes Outlook to Stable from Positive. *Moody's Investors Service*, 2019. Dostupné z: https://www.moodys.com/research/Moodys-upgrades-Czech-Republics-ratings-to-Aa3-changes-outlook-to--PR_408085.

Výzvy pro Česko

Moody's výslovně zmiňuje výzvy související se stárnutím populace, tedy nutnost provedení penzijní reformy a reformy systému veřejné zdravotní péče. Pokud se tyto reformy neprovedou, hrozí podle agentury vážné zhoršení českých veřejných financí. Stát se tak má ale až v polovině třicátých let. Tím agentura bohužel tuzemské politiky zřejmě opět ukolébá k nečinnosti, neboť patnáctiletý horizont je jim celou věčností.

Z rizik, která mohou přerůst v poměrně citelný problém dříve než kolem roku 2035, jmenuje Moody's špatnou dostupnost bydlení. Tento problém je ale opět záležitostí politiků. Ti mohou legislativním usnadněním procesu výstavby nových bytů nemovitostnímu trhu poskytnout vzpruhu a současně vytvořit tlak na pokles cen nemovitostí. Pravda, momentálně se v Česku staví nejvíce za posledních zhruba deset let, avšak objem výstavby v porovnání se situací v půli minulého desetiletí nebo na přelomu milénia stále pokulhává.

Zlepšení ratingu agentura Moody's opodstatňuje také novou inovační strategií ČR a snahou zaměřit se na investiční pobídky s vyšší přidanou hodnotou. Novela zákona o investičních pobídkách, přijatá letos v létě, významně omezí podporu čistě výrobních investic. Tedy těch, které z Česka učinily „kvalifikovanou montovnu“. Firmy by navíc měly být více motivovány k investicím do výzkumu a vývoje či ke spolupráci s univerzitami. V těchto oblastech mělo Česko dlouhodobě značné rezervy. Z hlediska konkurenceschopnosti ČR je zajištění výroby s vyšší přidanou hodnotou naprostou prioritou. Pokud se Česku podaří naplnit záměr nové inovační strategie, svoji pozici premianta mezi zeměmi bývalého východního bloku upevní.

Hledání inspirace

Ambice Česka ale musí sahat výš. Spokojit se s prvenstvím v rámci bývalého východního bloku nestačí, má-li jednu provždy opustit „past středně rozvinuté ekonomiky“. Inspirací musí být země typu Nizozemska.

Právě Nizozemsko je společně s Německem a Lucemburskem zemí, kam z Česka odtéká největší objem dividend. Není náhoda, že jde zároveň o země, které vykazují úplně nejlepší rating všech tří výše zmíněných agentur. V hodnocení jsou stále o tři stupně nad Českem. Nizozemsko je z hlediska investorů lákavým místem pro umístění sídla především kvůli stabilnímu a velice funkčnímu právnímu prostředí. Investor, který se rozhodne sídlit právě v Nizozemsku, se může spolehnout třeba na to, že jeho investice bude v případě sporu velmi dobře ochráněna.

Jedním z nejprověřenějších způsobů, jak „korigovat“ odliv dividend z Česka, je právě „stát se Nizozemskem“. Nebo alespoň „Nizozemskem střední a východní Evropy“. Střednědobě a dlouhodobě by zkrátka mohlo být českou ambicí právě vytvoření stabilního

a mezinárodně vysoce uznávaného právního prostředí, které by vyhledávaly zahraniční firmy. Pokud se navíc podaří takzvaně mobilizovat český kapitál, bude z hlediska dividendové problematiky vyhráno. Kapitálově silné české firmy pak budou mnohem častěji než dnes expandovat do zahraničí a přivážet odtamtud dividendy. Cílem vlastně ani nemusí být to, aby se současný odliv dividend omezoval – stačí, když české podniky rapidně navýší jejich příliv. A že je v tomto ohledu co navyšovat. Vždyť loni příliv dividend z investic českých podniků v zahraničních firmách, odpovídající částce kolem deseti miliard korun, představoval jen zlomek objemu dividendového odlivu, který se počítá na stovky miliard.

Jak zmobilizujeme kapitál?

„Mobilizací kapitálu“ přitom není myšlena jen mobilizace kapitálu finančního, ale též lidského nebo infrastrukturního. O mobilizaci kapitálu však lze hovořit souhrnně, neboť vhodně koncipovaná mobilizace jednoho druhu kapitálu mobilizuje druh jiný. Dobře to ilustruje letošní studie sociálního dopadu budování vysokorychlostní železnice v Německu.²

Zkrácení dojezdové vzdálenosti mezi centrem a periferií, které moderní železnice v Německu zajistila, zvýšilo počet cestujících mezi danými regiony. Zintenzivnila se tedy „výměna“ lidí, ale i idejí, myšlenek či nápadů. Tedy toho, co pomáhá formovat lidský kapitál. Periferní regiony díky zkrácené dojezdové vzdálenosti náhle rozšířily rezervoár pracovní síly, která preferuje práci nebo podnikání na periferii, například v příhraničí.

Přeneseme-li německý příklad do českého kontextu, budování infrastrukturního kapitálu v podobě zahuštění dálniční sítě nebo vybudování tras vysokorychlostní železnice by prostřednictvím jednoduššího a časově kratšího dojíždění „přiblížilo“ české pohraničí k městům jako Praha či Brno. Tím by se zmírnily tenze mezi pohraničními oblastmi a centrem, což by ve výsledku například tlumilo politickou polarizaci a inklinaci periferie k politickému extrému. Pohraničí by se zkrátka více vtáhlo do děje a populistický argument „pražské“ nebo „brněnské kavárny“, případně „Bruselu“ coby center, která rozhodují v neprospěch odříznutých oblastí, by oslabil. Budování infrastrukturního kapitálu tedy zlepšuje stav kapitálu lidského. Lepší stav kapitálu lidského, který se projevuje třeba větším zájmem o celou zemi, pak zpětně podporuje zlepšení kapitálu infrastrukturního, například zvýšením environmentálních ohledů.

Budování infrastruktury – nejen dálniční a železniční, nýbrž také digitální – tedy pozvedne ekonomiku a má blahodárné celospolečenské účinky. Bez kvalitnější infrastruktury

---

2) Heuermann, D., Schmieder, J. The Effect of Infrastructure on Worker Mobility: Evidence from High-speed rail Expansion in Germany. *Journal of Economic Geography*, 2019, 19(2).

si mobilizaci kapitálu lze představit jen těžko. A Česko se tak stěží může stát „Nizozemskem střední a východní Evropy“.

Infrastruktura: dálnice na dluh

V loňském roce se podařilo dokončit čtyři kilometry dálnic, letos by to podle Ředitelství silnic a dálnic mělo být 26 kilometrů.³ Na budování infrastruktury však nelze pohlížet izolovaně, bez zřetele na makroekonomický kontext. Ještě v roce 2001 mělo Maďarsko zbudovány kratší dálniční síť než Česko, dnes ji však má zhruba o 700 kilometrů, tj. zhruba o 54 %, delší. Na druhou stranu, veřejný dluh v poměru k hrubému domácímu produktu je v případě Maďarska oproti situaci v Česku dvojnásobný. Maďarsko je zkrátka i kvůli rychlejší výstavbě dálnic dvakrát zadluženější než Česko. To představuje klíčový důvod, proč třeba zmíněná ratingová agentura Moody's hodnotí úvěrovou spolehlivost Maďarska výrazně hůře než úvěrovou spolehlivost Česka, a to pouze jediný stupeň nad spekulativní úroveň. Mimochodem spekulativní úroveň vykazovalo Česko, resp. Československo, naposledy v roce 1992. Z pohledu ratingových agentur je Maďarsko zkrátka někde tam, kde byla Česká republika v polovině 90. let. Také proto Maďarsko platí za svůj dluh vyšší úrok než Česko, přičemž vyšší zadlužení jej zároveň činí zranitelnějším v případě možné finanční nebo ekonomické krize. Česká republika je naopak na takovou krizi relativně velmi dobře připravena. Při srovnávání rychlosti výstavby infrastrukturní sítě je tedy třeba mít na paměti i tuto skutečnost, rozhodně však nemá plně obhajovat objektivně až příliš pomalý proces budování infrastrukturního kapitálu v ČR.

Skutečnost, že infrastrukturní kapitál sám o sobě nelze přeceňovat, dokládá také aktuální žebříček Global Competitiveness Index 4.0 pro rok 2019. Česká republika si v tomto žebříčku 141 zemí seřazených dle konkurenceschopnosti vede ze zemí Visegrádské čtyřky (V4) nejlépe. Obsazuje 32. příčku. Je následována Polskem (37. příčka), Slovenskem (42.) a nejhůře dopadá Maďarsko (47.). V některých konkrétních kritériích ČR zaostává i za tou či onou zemí skupiny V4, ale v zásadě mezi nimi jednoznačně vyniká. Ani o stovky kilometrů delší dálniční síť tedy Maďarsku zdaleka nezajišťuje takovou globální konkurenceschopnost, jakou vykazuje Česko. I to demonstruje, že je třeba mobilizovat kapitál v souhrnu, ne pouze jeho jednotlivé druhy.

---

3) V ČR je rozestavěno 140 km nových dálnic, letos se otevře 26 km. ČTK, 2. května 2019. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/v-cr-je-rozestaveno-140-km-novych-dalnic-letos-se-otevre-26-km/1751637>.

Česko a EU15

Hůře už v žebříčku Česko dopadá ve srovnání se „starými“ zeměmi EU. Za jejich váženým průměrem zaostává ve všech kritériích s výjimkou makroekonomické stability. Znatelně nejvýrazněji, více než pětinově, přispívá k celkovému zaostávání ČR za EU15 naše relativně nízká inovační schopnost. Na jejím zvýšení se však, doufejme, letos konečně začalo pořádně pracovat. Česká republika se sice stále nachází v „pasti středně rozvinuté ekonomiky“, avšak ve snaze se vymanit činí alespoň dílčí kroky. Nejde jen o oblast inovací, nýbrž i vzdělání. Do těchto sektorů vláda letos prokazatelně opřela své síly, což ostatně konstatuje i agentura Moody's, když zdůvodňuje zmíněné zlepšení ratingu České republiky.

Vývoj kvality vládnutí

Karel Šimka, garant expertní studie / soudce Nejvyššího správního soudu ČR

Do textu přispěl: Matěj Petrásek, partner DigiLion a absolvent Aspen Young Leaders Program

Úvod

Mezi lety 2015 a 2018 jsme každý rok analyzovali, jaký výkon v Česku podávají veřejné instituce. Získaná pětiletá zkušenost ukazuje, že obtíže, s nimiž se potýkají, mají dlouhodobou povahu a nedaří se je rychle překonávat.

Ústavní a politický systém

Ústavní systém, vytvořený počátkem 90. let 20. století a od té doby téměř dvacet let stabilní, doznal v roce 2013 zásadní změny zavedením přímé volby prezidenta republiky. Ta posílila politický význam této ústavní funkce. V přímé volbě dvakrát uspěl Miloš Zeman, vedle Václava Havla a Václava Klause jedna z dominantních osobností české politiky po roce 1989.

Krise systému politických stran, patrná již zhruba deset let, překreslila ve volbách do Poslanecké sněmovny roku 2013 politickou mapu Česka. Volby v roce 2017 tento vývoj potvrdily. Dříve dominantní strany, ODS a ČSSD, zásadně oslabily. Novým klíčovým hráčem se stalo politické hnutí ANO, subjekt fakticky vlastněný druhým nejbohatším českým podnikatelem Andrejem Babišem. Hnutí získalo roku 2013 téměř 19 % hlasů. O čtyři roky později to bylo už skoro 30 % hlasů.

Babišův byznys je významně navázán na veřejný sektor (zemědělské dotace, dotovaná výroba biopaliv či močoviny, veřejné zakázky v lesnictví aj.). Roku 2013 při vstupu do politiky Babiš koupil i klíčová seriózní média (deníky MF Dnes a Lidové noviny). Hnutí ANO svůj vzestup výrazně založilo na kritice některých aspektů politického a ekonomického vývoje Česka po roce 1989 (korupce a zneužívání moci elitami). Toto hnutí je součástí jakéhosi širšího politického proudu, kritického k vývoji po listopadu 1989. Ještě před vznikem ANO do tohoto proudu náležely již zaniklé Věci veřejné a v posledních letech v něm na významu nabývají Piráti. „Staré“ politické strany (ODS, ČSSD, KDU-ČSL; v jistém smyslu i KSČM) dnes reprezentují dohromady již jen kolem třetiny voličstva.

„Nový normál“ českého ústavního a politického systému tedy nyní tvoří kombinace dvou silných politických osobností: přímo voleného prezidenta republiky, snažícího se maximálně využít svých ústavních pravomocí, a magnáta, disponujícího kombinací politické, ekonomické a mediální moci, jenž ovládá dominantní politické hnutí.

Právo a administrativa

Přes posuny v politickém uspořádání nedošlo za posledních několik let k radikálním změnám v každodenním fungování právního a administrativního systému. Právo je dlouhodobě nepřehledné a složité. Příčinou je jak malá vnitrostátní politická dohoda na tom, jak by mělo být zjednodušeno, tak rostoucí vliv práva EU. České právo je fakticky vytvářeno kombinací vlivu různých institucí – evropského zákonodárce, vnitrostátního zákonodárce a judikatury vysokých evropských a národních soudů (SDEU, ESLP, ÚS, NSS, NS).

Správní orgány a soudy upokojivě řeší běžné případy (např. obecnou kriminalitu či obvyklé úřední záležitosti). Nezvládají však komplexní nebo složité kauzy. Příkladem je řada. V korupční kauze středočeského hejtmána Davida Ratha uplynulo od zahájení trestního stíhání (květen 2012) do nástupu jmenovaného do výkonu trestu (říjen 2019) sedm let. Notorieta jsou průtahy spojené s územním plánováním a budováním sítě dopravní infrastruktury – malých pokroků bylo dosaženo například ve věci dokončení pražského dálničního obchvatu či definitivního umístění brněnského hlavního nádraží. Zejména v Praze se neschopnost vydávat v přiměřeném čase stavební povolení pro novou výstavbu projevila dramatickým nárůstem cen bytů. Stát má obtíže i při administraci velkých veřejných zakázek, např. na silniční myto pro nákladní dopravu (kauza Kapsch kontra SkyToll) či při zadávání dálničních staveb.

Spotřebitelské dluhy

Právní stát lépe funguje jen v některých oblastech. Například u spotřebitelských dluhů byly výrazně omezeny praktiky lichvářského úvěrování a změkčeny podmínky exekucí a osobních bankrotů. To spolu s několikaletým růstem ekonomiky vede k postupnému snižování počtu lidí v exekucích.

Nezávislost justice

Justiční systém zůstal i po změnách systému politických stran reálně nezávislý. Snahy zasahovat do rozhodovací nezávislosti soudů zatím nejsou patrné. Náznakem pokusu o něco takového byla komunikace prezidenta republiky a jeho kancléře Vratislava Mynáře s některými soudci NSS a ÚS, která vyšla najevo počátkem roku 2019. Soudci však přáním, jak má být rozhodnuto, nenaslouchali.

Státní zastupitelství a policie jsou již několik let v překérní situaci způsobené trestním stíháním Andreje Babiše v kauze Čapí hnízdo (údajný podvod při získání dotace). V pozici faktického majitele nejsilnější vládní strany a předsedy vlády disponuje řadou možností neformálního působení na orgány trestní spravedlnosti ve svůj prospěch. Zároveň je ale pod silným veřejným dohledem médií i občanské společnosti.

Kvůli Babišovu stáhání panujících pochyby ohledně snah ministerstva spravedlnosti o reformu uspořádání státního zastupitelství. Skutečným cílem reformy má být podle jejích kritiků odstranění Pavla Zemana a Lenky Bradáčové z funkce. Tedy vůdčích osobností nové garnitury státních zástupců, které do funkcí nastoupily v letech 2011 a 2012 v rámci protikorupční politiky Nečasovy vlády.

Stavebnictví, územní plánování, budování infrastruktury

Těžkopádnost při řešení komplexních kauz se projevuje zejména v oblasti stavebnictví, územního plánování a obecně střetu hodnot rozvoje a hodnot ochrany přírody (zčásti i ochrany památek). Pokroky jsou za poslední léta omezené. Kromě dílčí novely stavebního zákona přijaté v roce 2017 byla zjednodušena a zrychlena vyvlastňovací a jiná řízení pro řadu celostátně významných infrastrukturních staveb díky novelizaci zákona o urychlení výstavby některých druhů síťové infrastruktury, která byla schválena roku 2018.

Vláda připravila návrh zcela nového stavebního zákona, který by měl přinést zásadní kvalitativní změnu jak u územního plánování, tak u povolování konkrétních staveb. Naráží však na výrazný odpor ze strany ochránců přírody, památkářů i obecních samospráv.

Dálniční síť rostla, zejména ve srovnání s Polskem či Maďarskem, neuspokojivě. Chybí a dlouho nebudou dokončeny páteřní dálnice z Prahy na jih (D3 k rakouské hranici) a na východ (D35 do Olomouce a dále do Ostravy) i spojení z Prahy na západ (D6 do Karlových Varů). Roky se nedaří dobudovat dálnici z Brna do Vídně (D52). Vysokorychlostní železniční tratě jsou zatím ve stádiu plánování pro příští či přespříští desetiletí.

Daňový systém, systém sociálního zabezpečení, veřejné výdaje

V posledních pěti letech posílila elektronizace daňové správy. Stalo se tak zejména zavedením kontrolního hlášení, elektronické evidence tržeb a posílením důrazu na elektronickou komunikaci daňových subjektů s finanční správou. Razantní postupy daňové správy v oblasti DPH (časté využívání zajišťovacích příkazů), k nimž docházelo zejména v letech 2013 až 2015, se pod tlakem soudní judikatury i podnikatelské veřejnosti zmírnily.

Od roku 2018 platí strop 65 let pro nárůst věku odchodu do důchodu pro muže i ženy. Jiné změny důchodového systému provedeny nebyly a v posledních letech se vedly toliko omezené expertní diskuse, třebaže panuje obecná shoda, že za stávajících pravidel není důchodový systém dlouhodobě finančně udržitelný. Změkčení pravidel výplaty nemocenské vedlo k nárůstu nemocnosti zaměstnanců a s tím spojenému nárůstu výdajů firem.

Dlouhodobě varovný je stav veřejných financí. Rozpočty byly v posledních několika letech i za podmínek ekonomického růstu koncipovány jako schodkové. Podíl veřejného dluhu na HDP sice klesl ze zhruba 40 % v roce 2014 na zhruba 30 % v roce 2018, důvodem však byl

masivní hospodářský růst, a ne omezení veřejných výdajů. Nárůst počtu zaměstnanců veřejného sektoru v posledních letech zesílil. Zatímco v období kolem hospodářské krize počet státních zaměstnanců klesal, od roku 2014 vytrvale roste a s ním i výdaje na platy. Národní rozpočtová rada varuje před nedostatečně zodpovědným rozpočtovým plánováním.

Elektronizace

V poslední době vznikl pod souhrnným označením Digitální Česko systematický plán, jak po letech stagnace pokročit vpřed. K jeho naplnění získal vládní zmocněnec pro informační technologie a digitalizaci pro rok 2019 téměř 0,5 miliardy korun. V rámci uskutečňování tohoto plánu začaly mj. práce na vytvoření cloudu eGovernment, který bude mít státní část – v té budou umístěny nejcitlivější informace – a komerční část pro ostatní agendu. Parlament již projednává návrh zákona o právu na digitální službu.

V legislativním procesu je i zavedení autentifikace pro elektronické služby státu pomocí internetového bankovníctví. To by zpřístupnilo služby eGovernmentu široké veřejnosti užívající tento typ bankovních služeb. Ve zdravotnictví byla zavedena aplikace eRecept a další záměry se připravují. Spuštění aplikace eNeschopenka v gesci MPSV se naopak zpožďuje.

Slabinou rozvoje eGovernmentu je vysoká míra decentralizace. Jednotlivé projekty jsou do určité míry koordinovány vládním zmocněncem, nicméně centrální autorita, například obdoba britské Government Digital Service, pravděpodobně nevznikne. Neposilují se ani interní ICT týmy veřejných institucí. Děje se tak zejména proto, že se veřejné výdaje na ICT vynakládají převážně formou investic, avšak jen omezeně v podobě dostatečně konkurenceschopných platů interních ICT specialistů. Postavení externích dodavatelů digitálních služeb je ve veřejné sféře i nadále příliš silné, veřejné instituce jsou na nich vysoce závislé a dokážou jen omezeně navrhovat, budovat a udržovat IT systémy svými vlastními zaměstnanci. Neefektivní využití prostředků na informační technologie ve veřejné sféře kritizoval i NKÚ. Málo se využívá i spolupráce veřejné sféry se startupy v oblasti ICT.

Energetika, ekologie a klimatická změna

Přizpůsobení se klimatické změně (hospodaření vodou, ochrana půd před degradací, změna druhové skladby lesů, ochlazování tepelných ostrovů ve městech aj.) se postupně stává realitou, avšak široký veřejný zájem o toto téma se projevil teprve v posledním roce. Ani po letech diskusí není ustálena energetická a s tím spojená dopravní strategie. Rovněž je stále nejasné, zda v budoucnu stavět nové jaderné bloky, anebo stárnoucí zdroje nahradit jiným způsobem. Elektromobilita je teprve na samém počátku případného většího rozvoje. Obecně zdrženlivý vztah veřejné moci k radikálním změnám v oblasti energetiky však lze za dnešních velmi nejasných poměrů na evropském energetickém trhu považovat za spíše prozíravý postup.

Vývoj vzdělávání

Bob Kartous, garant expertní studie / vedoucí komunikace EDUin

Do studie přispěl: Daniel Münich, ředitel think-tanku IDEA při CERGE-EI

Úvod

Jeden rok je pro změny v oblasti vzdělávání příliš krátké období na to, aby bylo možné hodnotit skutečný dopad změn, které se udály. Protože vzdělávání závisí primárně na lidském faktoru, tzn. na schopnosti přenášet změny do reality každodenního života, je nutné u většiny uplatněných nástrojů vzdělávací politiky předpokládat horizont dopadu minimálně v řádu let, spíše však v řádu dekád (např. při investicích do kvality pedagogů).

Na druhou stranu je během jednoho roku možné provést řadu změn ve způsobech, jakými se vzdělávací politika dělá, a dle jejich hodnocení je tedy možné předpokládat určitý trend vývoje. Od poslední konference Aspen Annual v listopadu 2018 se řada takových změn odehrála.

Investice do vzdělávání

Poslední studie poukázala na skutečnost, že intenzita investic z veřejných zdrojů do vzdělávání v ČR je v rámci srovnání OECD jednou z nejnižších. Tento stav panuje v ČR již dlouhá léta a lze hovořit o skrytém (nepřiznaném) dluhu stamiliardových rozměrů. Odborníci zabývající se vzdělávací politikou toto považují za jednu z největších brzd v rozvoji vzdělávání v ČR.

Současná vláda se po volbách v roce 2017 zavázala, že do roku 2021 zvýší platy učitelů na úroveň 150 % průměrného platu školských pedagogů (úroveň z roku 2017). Tento závazek se vláda doposud snaží naplňovat. V jednotlivých letech dochází k proporčnímu navyšování rozpočtu školství v tempu, které slibuje, že bude cílové hodnoty skutečně dosaženo.

Investice do vzdělávání se ale nepojí pouze s platy učitelů. Aby mohli učitelé vytvářet kvalitu vzdělávání, musejí mít pro takovou práci potřebné podmínky (podpůrný servis, integrace technologií, změny v obsahu vzdělávání, inkluze, redesign klíčových zkoušek atp.). V tomto smyslu lze považovat kroky vlády za kontradiktorní. Zatímco platy učitelů jsou průběžně navyšovány, ministerstvo školství v roce 2019 přijalo novelu vyhlášky z roku 2016 upravující průběh a podporu tzv. společného vzdělávání v českých školách.¹ Jedním z hlavních cílů této novelizace bylo „optimalizovat výdaje na společné vzdělávání“. Tento cíl naplňuje v první řadě snaha omezit výdaje na platy asistentů pedagogů, které se podílejí

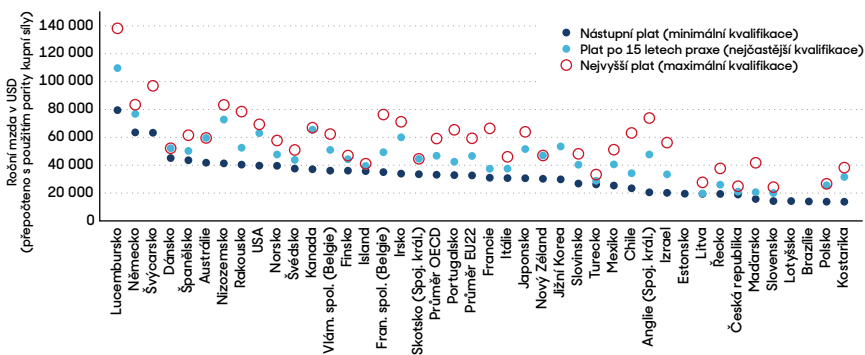
1) Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. Viz: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/vyhlaska-c-27-2016-sb-o-vzdelavani-zaku-se-specialnimi-1>.

na výdajích nejvyšší měrou, dále pak omezení dalších podpůrných opatření, na něž mohou školy čerpat prostředky z rozpočtu ministerstva školství.

Řízení vzdělávacího systému ani v tomto případě nevyužilo možnosti pilotního ověřování dopadů změn. Podobným způsobem lze vnímat přístup řízení vzdělávacího systému ke Strategii digitálního vzdělávání (přijata v roce 2014 s horizontem naplnění v roce 2020). V českém vzdělávacím systému rovněž stále chybí efektivní nástroj, který by umožňoval ředitelům škol diverzifikovat odměňování učitelů podle jejich objektivního profesního výkonu. Tzv. kariérní řád, jehož návrh připravila předchozí vláda, byl následně odmítnut v legislativním procesu a současná vláda jeho revizi a případné zavedení ve svém programu nemá.²

Graf 1: Nivelizace platů učitelů

Zdroj: OECD Education at a Glance 2018, str. 364

Obsah vzdělávání v českých školách, završený nastavením klíčových zkoušek (high-stakes exams), stále čeká na zásadní revizi.³ Je třeba si uvědomit, že v současnosti platný rámec vzdělávání v českých mateřských, základních, středních a vyšších odborných školách byl vypracován v první polovině předchozí dekády. Strategie 2030+ v tomto představuje jedinečnou příležitost ke změně.

2) Paralelně s tím ředitelé zásadně omezují minimální a dále se snižující prostor školního rozpočtu zbývající nad tarifními platy. Viz: https://idea.cerge-ei.cz/files/IDEA_Studie_09_2019_Platy_ceskych_ucitelu/IDEA_Studie_09_2019_Platy_ceskych_ucitelu.html#p=15.

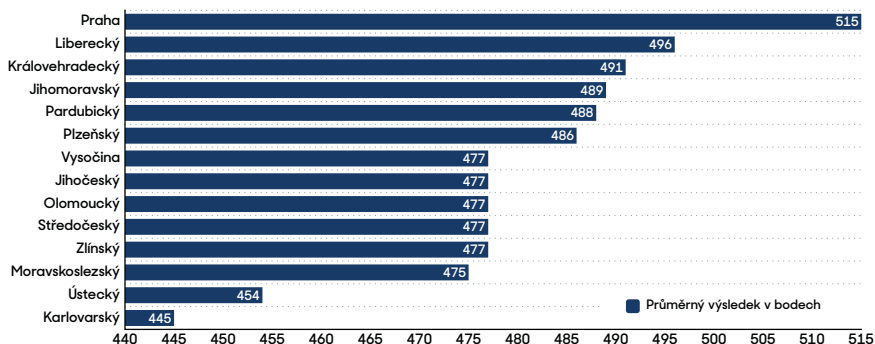
3) Jde nejen o doporučení OECD ve věci možného negativního vlivu klíčových zkoušek na obsah vzdělávání jako pomyslného „bíče“ při hodnocení škol (viz: <http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/zprava-oced-o-hodnoceni-vzdelavani-v-cr>). Zkoušky a jejich design je možné využít naopak pozitivně k posílení žádoucích změn ve vzdělávání.

Rozdíly v úrovni a výsledcích vzdělávání v regionech ČR

Pokud srovnáme různé indikátory úrovně vzdělávání v jejich jednotlivých regionech, je Česká republika významně heterogenní. Ať už jde o výsledky vzdělávání současných žáků, měřeno přijímacími zkouškami na střední školy, maturitami nebo šetřeními České školní inspekce, či o rozvrstvení obyvatel regionů podle dosaženého vzdělání.

Graf 2: Výsledky patnáctiletých žáků plnících povinnou školní docházku – srovnání krajů

Zdroj: Data PISA 2015, Národní zpráva PISA 2015, ČŠI

Ve všech rozhodujících příkladech se ukazuje, že nejpostiženějšími kraji jsou Ústecký a Karlovarský, následovány většinou krajem Moravskoslezským. Tento stav se v meziočném vzdělání nezměnil a nelze to ani očekávat.

Vláda nepřijímá žádná účinná opatření, která by zajistila snížení rozdílu úrovně a dosaženého vzdělávání. Vládní projekt Restart, jenž se rozběhl ještě během působnosti předchozí vlády a zaměřuje se právě na podporu výše uvedených regionů, sice disponuje nemalými prostředky, z nichž část směřuje i do rozvoje vzdělávací infrastruktury, vedle toho ale neprobíhá žádná cílená snaha o to zabývat se podrobně faktory vedoucími k zaostávání těchto regionů v oblasti vzdělávání.

(Ne)rovnost dosaženého vzdělávání a limity sociální mobility

Problematika nerovnosti ve výsledcích a dosaženém vzdělávání úzce souvisí s dopady a reprodukci socioekonomických nerovností v rámci ČR.

OECD upozorňuje⁴, že ČR je více než většina ostatních zemí zatížena vlivem rodinného zázemí na dosažené vzdělání, a tedy i na sociální mobilitu. Jen zhruba 4 % dětí, jejichž rodiče dosáhli pouze základního či učňovského vzdělání, prostupuje vzděláním až na terciární stupeň a úspěšně ho završí. To je až několikanásobně méně než v jiných srovnávaných zemích.

Zmiňované omezení výdajů na společné vzdělávání se může negativně dotknout velké části těch dětí, jež spadají do skupiny ohrožených. Kraje navíc získaly možnost přímo regulovat počty míst v jednotlivých studijních oborech na středních školách, a tedy možnost omezit přístup do maturitních oborů a k možnosti dosáhnout vyššího vzdělání. Dopady tohoto opatření bude možné zhodnotit až v následujících letech.^{5,6}

Úroveň učitelů, klíčového faktoru ovlivňujícího kvalitu vzdělávání

O profesní kvalitě učitelů v ČR lze vyslovovat spíše domněnky než objektivní soudy. Dlouhé roky se na úrovni expertních odhadů hovořilo o problému narůstajícího nedostatku učitelů. Z dílčích statistik bylo přitom velmi dlouho zřejmé, že se zvyšuje průměrný věk učitelů a že v jednotlivých věkových kohortách lze sledovat změny, které tento trend posilují. Ministerstvo školství nechalo až v roce 2018 zpracovat podrobnější analýzu tohoto stavu, což lze připsat k dobru současnému řízení vzdělávacího systému. Zároveň je ale nutné si uvědomit, že dlouhodobé zanedbávání je z hlediska managementu trestuhodné.⁷

Nyní alespoň víme, že české veřejné vzdělávání je v situaci, kdy očekávaný odchod učitelů z regionálního školství činí více než 6 %, zatímco nástup nových učitelů je zhruba poloviční, přičemž pouze něco málo přes 2 % jsou čerství absolventi učitelských studijních programů na VŠ.⁸ Tento stav však graduje roky a je nutno předpokládat, že změna by mohla proběhnout jedině za podmínek intenzivní reformy výběru, přípravy a dalšího rozvoje pedagogů.

---

4) Education at a Glance 2018. OECD, 2018. Dostupné z: https://read.oecd-ilibrary.org/education/education-at-a-glance-2018/czechrepublic_eag-2018-42-en.

5) Tohoto tématu se dotýká i někdejší zavedení povinného roku v mateřské škole před nástupem do školy a nefunkčnost tohoto opatření s ohledem na děti ze sociálně-ekonomicky méně podnětného prostředí, což byl primární cíl regulace. Místo soustředění se na potřebnou část populace řízení vzdělávacího systému zvolilo plošné opatření bez dostatečného efektu.

6) Další ilustrace snah omezit rozhodování na základě dat (evidence-based) na úrovni vzdělávací politiky: ČR se z rozhodnutí vlády dlouhodobě neúčastní mezinárodního šetření TIMSS žáků 8. tříd (účastní se pouze šetření na úrovni žáků 4. tříd). V důsledku toho chybí důležitá data o přidané hodnotě.

7) Překážkou je i absence registru učitelů, který by umožňoval snadno a průběžně sledovat stav pedagogické populace, uzpůsobit nabídku a usnadnit párování pedagogů a velmi vysokého počtu autonomních škol.

8) Hlavní výstupy z Mimořádného šetření ke stavu zajištění výuky učitelů v MŠ, ZŠ, SŠ a VOŠ. MŠMT, 2018. Dostupné z: http://www.msmt.cz/file/50371_1_1/.

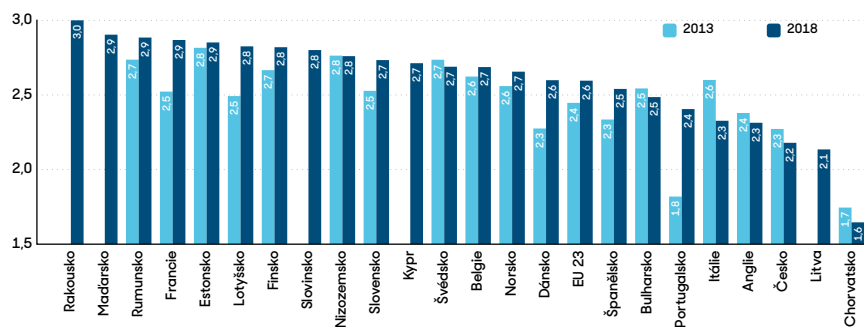
Ředitelé škol jako klíčový faktor vývoje vzdělávání

Podobně jako v případě snah o zvyšování kvality učitelské obce lze shledávat dosavadní snahy o vyhledávání vhodných kandidátů na místa ředitelů škol a jejich podporu jako nedostatečnou.

Graf 3: Index formálního vzdělání ředitelů⁹⁾, mezinárodní srovnání

Zdroj: Vlastní výpočty studie IDEA D. Münicha a M. Federičové na základě dat TALIS

<https://idea.cerge-ei.cz/studies/mezinarodni-srovnani-reditelu-skol-ceske-administrativni-inferno>

Zásadním problémem zůstává relativně nízký zájem o pozici ředitele školy (vycházíme z šetření TALIS i České školní inspekce), pozice zatížené vysokou mírou odpovědnosti a pracovních úkolů v porovnání s odměnou, kterou za svou práci ředitel získává. Zcela vyjimečně dochází k profesní podpoře ředitelů škol (Jihomoravský kraj). V tomto ohledu vzdělávací systém stále selhává.

Klíčové zkoušky a jejich „zadání“ ve vzdělávacím systému

Klíčové zkoušky (přijímací zkoušky na střední školu, maturity, přijímací zkoušky na vysokou školu) mají zásadní vliv na vytváření zadání pro veřejné vzdělávání. Určují jednoznačný cíl, kterého se učitelé snaží dosáhnout ve prospěch dalšího vzdělávání žáků. Tento aspekt veřejného vzdělávání je i v ČR předmětem určitých snah v oblasti vzdělávací politiky.

V předchozích vyjádřeních ministerstvo školství navrhovalo dílčí změny ve společné části maturit, například větší odklon od zkoušení znalostí z jednotlivých předmětů a vytvoření podílu zkoušek zaměřených na tzv. obecné studijní předpoklady. Ani tato prohlášení však dostatečně nereflektují fakt, že klíčové zkoušky jsou nejúčinnějším nástrojem rychlé změny v obsahu vzdělávání a v přístupu učitelů. Návrh na zásadnější změny lze očekávat od strategie 2030, jejich implementace ale zůstává nejistá. České veřejné vzdělávání tak stále promarnuje možnost dosáhnout potřebných změn ve vzdělávání relativně nejrychlejší cestou.

9) Index je založen na informaci o tom, zda ředitel školy absolvoval vzdělávací program před nebo při nástupu do pozice ředitele.

Loňská doporučení ve světle změn

Vytvoření jasně vize: Ministerstvo školství připravuje strategii vzdělávání s horizontem naplnění v roce 2030. To slibuje formální naplnění doporučení, nad volbou nástrojů k implementaci stanovených cílů se však vznášejí pochybnosti.

Informace a data: I přes dílčí zlepšení zůstává toto doporučení platné i pro další roky. Rozhodování v české vzdělávací politice stále není postavené na ověřených datech (angl. *evidence-based* anebo *evidence-informed*).

Investice do vzdělávání: Nárůst platů učitelů byl a je nezbytnou podmínkou pro úvahy o rozvoji vzdělávání v ČR. Jde však stále o doplatek dluhu, další kroky vlády přitom vedou k omezování důležitých investic (společné vzdělávání).

Ředitelé jsou klíč k dobrým školám: Jednoznačně. Podpora jejich výběru a přípravy stále selhává.

Atraktivita učitelství a kvalita učitelů: Ani předpokládané navýšení platů učitelů nezajistí zvýšení zájmu o učitelství. K naprosto zásadní změně v tomto ohledu by mohlo dojít jedině tehdy, stane-li se z tohoto tématu skutečná společenská priorita.

Změna obsahu a struktury vzdělávání: Obsah vzdělávání je nutné aktualizovat. Stejně tak je ale nutné zaměřit se na aktualizaci struktury vzdělávání, zejména na středním a pomaturitním stupni. Za dosavadních podmínek však nelze zásadní progres v této oblasti předpokládat.

Vývoj obrany a bezpečnosti

Tomáš Pojar, garant expertní studie / prorektor CEVRO Institutu

Do studie přispěl: Daniel Kunštát, vedoucí katedry politologie a mezinárodních vztahů v CEVRO Institutu

Úvod

Česká republika stále patří mezi nejbezpečnější země světa, neměli bychom se však pocitem bezpečí nechat ukolébat. Bezpečnostní situace ve světě není dobrá a do obranyschopnosti země je třeba investovat skutečně systematicky a dlouhodobě. Naše obrana je postavena na spojeneckých svazcích a na vzájemné důvěře uvnitř Severoatlantické aliance. Důvěryhodně navíc musíme působit nejen na své spojence, ale i na potenciální soupeře či nepřátele. Samostatně se bránit nedokážeme. Ztratíme-li však víru ve vlastní ozbrojené složky a vůli k obraně v rámci spojeneckých svazků a nebudeme-li budovat vlastní obranné kapacity, nemusí to s námi ve střednědobé perspektivě dopadnout dobře.

Co si dnes Češi myslí?

V letošním roce opět vzrostla důvěra v českou armádu, které nyní důvěřuje 70 % Čechů. V posledních letech roste i důvěryhodnost Severoatlantické aliance; důvěřuje jí 61 %¹, respektive nedůvěřuje 21 % Čechů. Spokojeno s členstvím v NATO je 58 % lidí oproti 22 % nespokojeným. V době vstupu do NATO bylo vůči Alianci pozitivně naladěno jen o něco méně občanů než těch s negativními názory. Dnes je stoupců členství v NATO podstatně více než odpůrců.²

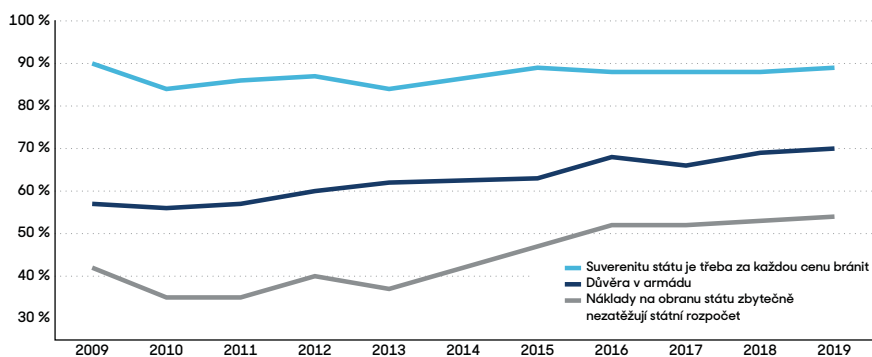
---

1) Vzrostla i důvěra v Evropskou unii, které momentálně důvěřuje 52 % a nedůvěřuje 44 % občanů.

2) Dle průzkumů Centra pro výzkum veřejného mínění Akademie věd ČR (CVVM).

Graf 1: Důvěra v armádu a výroky o obraně

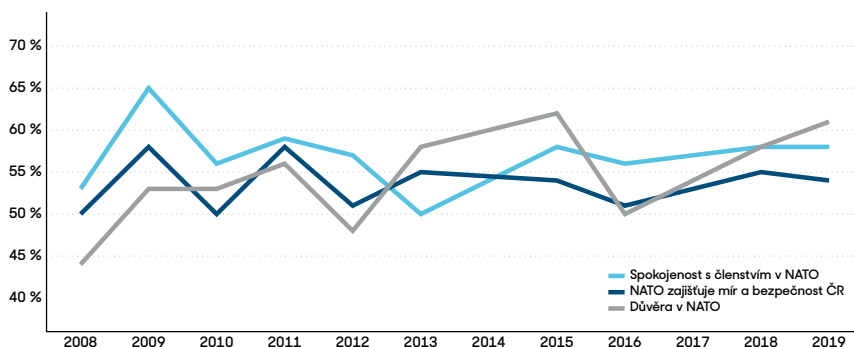
Zdroj: Centrum pro výzkum veřejného mínění – CVVM

Letošní průzkum CVVM opět ukázal, že 89 % českých občanů si přeje bránit suverenitu země za každou cenu. Historicky nejvíce, tzn. 54 % lidí, si dnes myslí, že výdaje na obranu zbytečně nezatěžují státní rozpočet (37 % má opačný názor).³ Podle průzkumu společnosti Empirica ze srpna 2019 souhlasí s názorem, že by Česká republika měla co nejdříve dostat svým závazkům vůči NATO a navýšit výdaje na obranu na 2 % HDP, 56 % občanů; opačný postoj sdílí 29 % dotázaných. Ve shodě s uvedeným zastává jen necelá polovina respondentů (49 %) názor, že Česká republika investuje do své obrany dostatek peněz.

Graf 2: Výroky o NATO

Zdroj: Centrum pro výzkum veřejného mínění – CVVM

3) Dle průzkumů Centra pro výzkum veřejného mínění Akademie věd ČR (CVVM).

Jak jsme na tom?

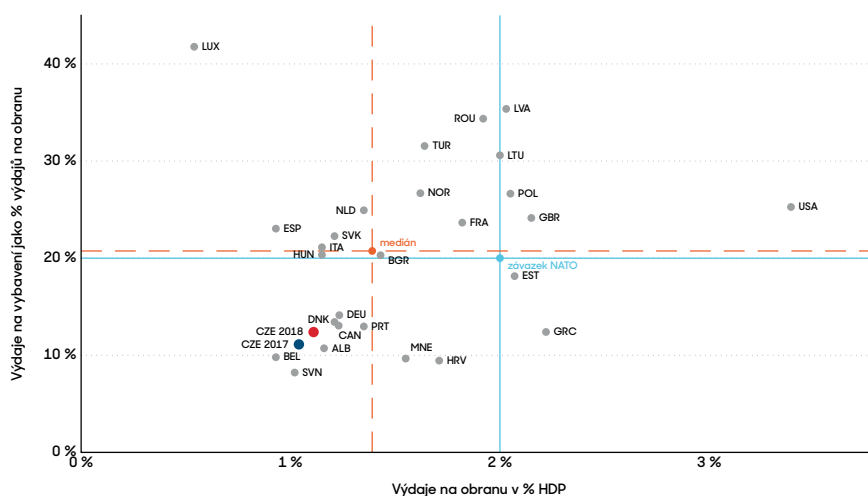
Z výroční zprávy generálního tajemníka NATO Jense Stoltenberga vyplývá, že Spojené státy v minulém roce zvýšily svou přítomnost v Evropě a že evropské země společně s Kanadou za Spojenými státy ve výdajích na obranu stále výrazně zaostávají. Faktem však také je, že evropské země Aliance za poslední rok zvýšily své výdaje na obranu v průměru o 4 %, což nominálně znamená navýšení o 41 mld. dolarů od roku 2016. Do roku 2020 by se mělo jednat až o 100 mld. dolarů.

Výdaje členských států NATO v roce 2018 nominálně i procentuálně dále rostly. Sedm z devětatdvanácti členských států dosáhlo přislíbené výdajové úrovně 2 % HDP. Jednou z nich je Polsko. Doporučenou 20% hranici výdajů na investice překročilo šestnáct zemí včetně Slovenska, Maďarska a Polska. Česká republika se i přes pozitivní růst bohužel v obou kritériích stále řadí mezi ty nejhorší jak celkově, tak i ve srovnání se sousedy – s výjimkou neutrálního Rakouska. S ohledem na procentuální výši výdajů jsme v rámci NATO skončili jako pátí nejhorší a šestí nejhorší co se investičních výdajů týče.

Dobrou zprávou je, že nominálně jsme zvýšili výdaje na téměř 60 mld. korun; tato suma však stále představuje pouhých 1,13 % HDP. Do investic šlo z rozpočtu dle metodiky NATO 12,39 % a v rámci položky „programové financování“ Ministerstva obrany 15,8 %. I zde tedy došlo k pozitivnímu posunu, stále však výrazně zaostáváme za výdaji na investice ve výši 20 % celkových výdajů, které zaručí životaschopnou armádu.

Graf 3: Výdaje na obranu za rok 2018

Zdroj: NATO

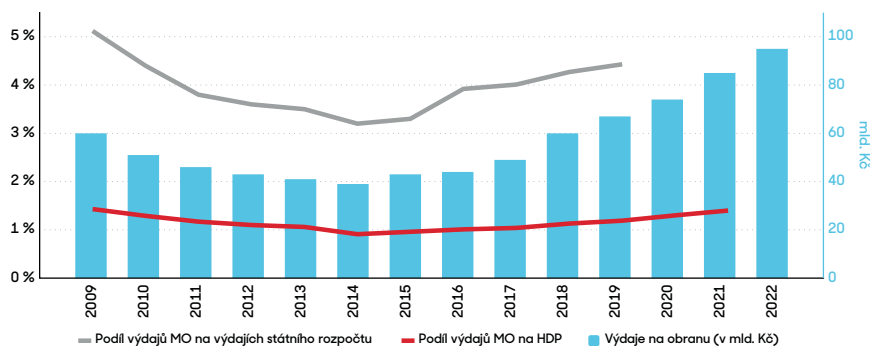

Nejlepší zprávou z roku 2018 tak nakonec je, že se zvýšil počet vojáků z povolání z 23 na 24 tisíc a že se tedy armádě daří rekrutovat i v době prakticky neexistující nezaměstnanosti. Problémem je však vysoký věk rekrutů, který v roce 2018 činil 25,9 let, a obecně stárnutí armády – průměrný věk vojáků byl 36,9 roku. Nedaří se navíc plnit náborový cíl Univerzity obrany, který byl v roce 2018 730 osob, ale přijato bylo pouze 401 osob. Podobná situace se opakuje i v roce letošním. Stejně jako se prostřednictvím Univerzity obrany nedaří doplňovat důstojnický sbor, nedaří se ani otevřít sokolovskou pobočku Vojenské střední školy a Vyšší odborné školy Ministerstva obrany v Moravské Třebové. Demografická prognóza navíc ukazuje⁴, že v příštích desetiletích bude problém s doplňováním ozbrojených sil spíše silít, a to nejen kvůli úbytku počtu obyvatel a stárnutí populace.

Současná vláda v minulém roce posunula cíl, kdy se má dosáhnout obranných výdajů ve výši 1,4 % HDP, z roku 2020 na rok 2021. Dle aktuálního návrhu rozpočtu by mělo Ministerstvo obrany v roce 2020 získat 75,5 mld. korun, což je o 800 milionů méně, než předpokládal schválený výhled rozpočtu z minulého roku. Výhled rozpočtu pro rok 2021 stanovuje obranné výdaje na 85,3 mld. korun. V poslední době však došlo k výrazné valorizaci platů, která nebyla Ministerstvu obrany rozpočtově kompenzována. Pokud by tedy měla být zachována původně plánovaná výše investic, musel by rozpočet v roce 2021 dosáhnout částky 92 mld. korun.

Graf 4: České výdaje na obranu

Zdroj: Ministerstvo financí ČR

4) Věková skladba obyvatel Česka se výrazně promění. Český statistický úřad, 2. listopadu 2019. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vekova-skladba-obyvatel-ceska-se-vyrazne-promeni>.

České závazky

Splnění vládních slibů vztahujících se k roku 2021 dnes závisí v první řadě na uzavření smluv a na zahájení realizací velkých zbrojních zakázek (vozidla Titus /smlouva podepsána/, radary MADR, víceúčelové vrtulníky, bojová vozidla pěchoty, letadla CASA, protivzdušná obrana...). Realizace velkých investic je nicméně přímo závislá na dodržení slibů ohledně dlouhodobého růstu rozpočtu Ministerstva obrany, a zejména na výši prostředků určených k investicím. Nedodržení rozpočtových slibů vede naopak k neustálému předělávání akvizičních plánů a v konečném důsledku omezuje efektivní nakládání s rozpočtovými prostředky. Za jednoznačně pozitivní vývoj lze naopak označit fakt, že v rámci všech velkých zakázek stát počítá s podstatným zapojením domácího průmyslu, což bude mít za následek mimo jiné i vyšší příjmy státního rozpočtu.

Ještě méně optimistický je pohled do vzdálenější budoucnosti. Za předpokladu, že udržíme do roku 2021 aktuální, spíše vlažné ambice zvyšovat výdaje ročně o 0,1 % HDP a roční tempo hospodářského růstu české ekonomiky bude mezi 2–3 % HDP, lze se v roce 2024 realisticky dostat maximálně na úroveň 1,7 % HDP. Dvouprocentní hranice bude možné v roce 2024 dosáhnout pouze za předpokladu skokového ročního navýšování v letech 2022–2024 o 0,2 % HDP ročně. Navržený výhled rozpočtu pro rok 2022 však hovoří o pouhých 95 mld. korun a je tak spíše jasným důkazem, že Česká republika ke splnění výdajů na obranu ve výši 2 % HDP v roce 2024 nesměřuje. Dosažení 20 % hranice prostředků na investice naopak stále možné je, ani to však není nijak zaručené. Přitom právě splnění oné hranice je při celkově rostoucích výdajích na obranu příležitostí pro celou českou ekonomiku.

Desatero doporučení

Desatero doporučení z předchozích let je platné i dnes. V některých bodech sice došlo v minulém roce ke zlepšení, v žádném jsme však zatím nedosáhli optimálního stavu. A například v otázce fungování Národní bezpečnostní rady nebo ve vybudování funkčního systému kybernetické obrany jsme se příliš neposunuli.

- 1. Pokračovat ve zvyšování výdajů na obranu na 2 % HDP.**
- 2. Posílit kvalitu a udržitelnost zaměstnanců bezpečnostních sborů a ozbrojených sil.**
- 3. Vynakládat na investice doporučených 20 % z jednotlivých rozpočtů.**
- 4. Vynakládat 2 % z jednotlivých rozpočtů na investice do výzkumu, vývoje a inovací.**
- 5. Podporovat navyšování schopností jednotlivých členských zemí NATO i EU.**
- 6. Posílit roli Bezpečnostní rady státu a zřídit post Národního bezpečnostního poradce.**
- 7. Posilovat důvěryhodnost bezpečnostních institucí.**
- 8. Brát vážně varování zpravodajských služeb.**
- 9. Pokračovat v konzervativním přístupu k migrační a azylové politice.**
- 10. Vybudovat systém kybernetické obrany státu včetně ofenzivních schopností.**

Vývoj kvality života

Daniel Prokop, garant expertní studie / zakladatel PAQ Research

Úvod

Na vývoj kvality života v Česku se můžeme dívat ze dvou perspektiv. První je mezinárodní srovnání kvality života. Druhou je srovnání v rámci Česka – tedy vývoj jednak regionálních nerovností kvality života a jednak reforem klíčových oblastí, které kvalitu života omezují. V této kapitole probereme stručně obě perspektivy.

Jak si vedeme v mezinárodním srovnání

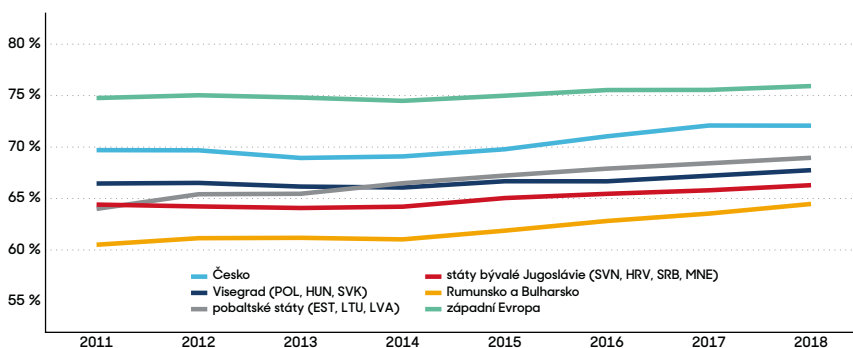
K mezinárodním žebříčkům lze mít výhrady kvůli srovnatelnosti nebo dostupnosti a smysluplnosti dat z jednotlivých zemí. Pokud však udržují jednotnou metodiku, lze je využít pro analýzu trendů. Jedním z takto využitelných dlouhodobých srovnání kvality života je Prosperity Index od Legatum Institute, který hodnotí kvalitu devíti dílčích oblastí – ekonomiky, podnikatelského prostředí, kvality vládnutí, osobní svobody, sociálního kapitálu, bezpečnosti, vzdělávání, zdraví a životního prostředí.

Dřívější analýzy pro Aspen Institute ukázaly, že si Česko v takto měřené celkové kvalitě života vede lépe než ostatní postkomunistické země. V roce 2018 se v žebříčku indexu posunulo z 24. na 27. místo. Tento mírný posun není nicméně dán zhoršením kvality života v Česku, ale jejím zlepšením v ostatních státech. Legatum Institute vyjadřuje celkovou kvalitu života v zemi indexem o až 100. Česká republika se v posledních letech pohybuje kolem stejných hodnot (71–72). Celková kvalita života se v ČR tedy příliš nemění, jen nás některé země předhánějí. Tento aspekt je dobré si uvědomovat u všech žebříčků kvality života, které jsou založené na pořadí.

Srovnání vývoje kvality života v jednotlivých zemích by nás zahltilo daty, a navíc by mohlo být zatíženo vyšší volatilitou (nepřesnost vyhodnocení kvality života v konkrétní zemi). Lepší je tak zaměřit se na porovnání vývoje kvality života v těch regionech Evropy, s nimiž má Česko smysl srovnávat. Zaměříme-li se na dobu po ekonomické krizi, pozorujeme výraznější růst kvality života v pobaltských zemích (Estonsko, Litva, Lotyšsko), Rumunsku a Bulharsku.

Graf 1: Vývoj celkové kvality života podle Legatum Prosperity Index v regionech

Zdroj: Legatum Prosperity Index 2018

V České republice je viditelný dlouhý dozvuk ekonomické krize (stagnace a pokles do roku 2014) a následné období konjunktury, na které se ale v posledních dvou letech nepodařilo příliš navázat – zřejmě i kvůli absenci nebo nedostatečnosti některých klíčových reforem či přetrvávajícím regionálním rozdílům, které budeme probírat v dalších částech této kapitoly. Spíše pozvolný nárůst kvality života lze vysledovat i ve zbývajících zemích Visegrádu – v rámci jich přitom index prosperity nejvíce stagnuje v Maďarsku.

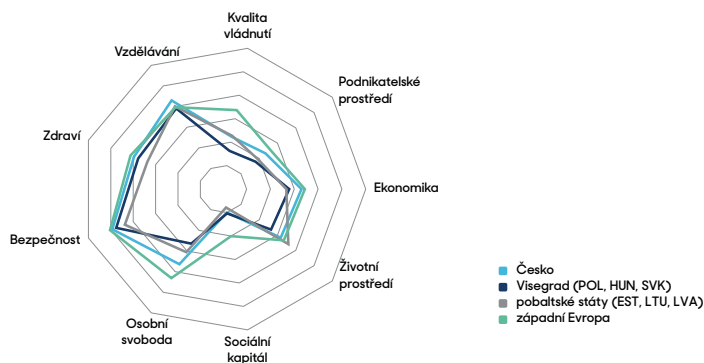
Co nás sráží? A o dáblu v detailech

Možná důležitější než celkový index je pohled na to, co Českou republiku v celkovém srovnání posiluje a sráží. Tento pohled musí být kritický, jak k hodnocenému stavu, tak k samotné metodice Legatum Institute.

Problémem Česka je nízký sociální kapitál. Tím je v tomto mezinárodním srovnání myšlena mezilidská a institucionální důvěra (tedy rozměr sociálního kapitálu zdůrazňovaný například Robertem Putnamem, zatímco ostatní autoři jako Pierre Bourdieu sociálním kapitálem rozumí zdroje v podobě společenských kontaktů a sítí jedince). Podle většiny mezinárodních výzkumů (ESS, ISSP) je tato společenská důvěra v Česku slabá. Stejně je tomu v ostatních postkomunistických regionech. To přitom může mít dopady na občanskou aktivitu, ochotu platit daně a jinak se podílet na chodu státu, ale také zvyšovat tzv. transakční náklady společnosti (např. vyšší formalizace smluvních vztahů reagujících na malou důvěru, velká administrativní formalizace systému sociální podpory projevující se neschopností rychlé individuální asistence).

Graf 2: Profil kvality života – srovnání regionů

Zdroj: Legatum Prosperity Index 2018

Mezi silné stránky Česka naopak podle Legatum Institute patří ekonomika, životní prostředí, vzdělávání, zdraví a bezpečnost. Toto srovnání lze těžko rozporovat u bezpečnosti (Česko patří i podle Institutu pro hospodářství a mír (IEP) a statistik kriminality k bezpečnějším zemím Evropy) a u zdraví (relativně vysoká naděje dožití a některé výsledky zdravotního systému). U vzdělávání a ekonomiky je však srovnatelnost s průměrem západní Evropy zarážející. U vzdělávání se jedná o důsledek toho, že Legatum Institute zohledňuje jen míru ukončení základní docházky, ale již ne tzv. early leavers, tedy počet dětí, jež nedosáhnou na žádné učnovské či střední vzdělání a jejichž počet v Česku stoupá. Díky bezplatnému systému je vysoce hodnocen přístup ke vzdělání, ale reálně Česko patří ke státům s nejvyšší rozdílností v kvalitě jednotlivých škol a nejvyšší závislostí výsledků vzdělávání dětí na socioekonomickém a kulturním statusu jejich rodičů (Prokop, Dvořák 2019). Přístup ke skutečně kvalitnímu vzdělání je tak velmi nerovný. Podobně v ekonomice je postavení ČR v průměru západní Evropy důsledkem toho, že Legatum Institute zohledňuje podmínky podnikání, antimonopolní zákony a další faktory více než reálné příjmy obyvatel či jejich předlžení a exekuce – faktory, v nichž Česko za západní Evropou zaostává.¹

Poučení, které z toho vyplývá, je tedy sledovat trendy, ale nepřeceňovat konkrétní postavení v žebříčcích. A celkový trend bychom mohli popsat jako zpomalení růstu kvality života, která od roku 2014 stoupala, ale zřejmě naráží na strukturální limity a neřešené problémy České republiky, na které upozorňovala loňská zpráva o kvalitě života pro konferenci *Kam kráčíš, Česko*.

1) Podrobné shrnutí a metodika Legatum Institute viz: https://prosperitysite.s3-accelerate.amazonaws.com/4115/4521/1964/Country_Profiles_Full_report.pdf a viz: https://prosperitysite.s3-accelerate.amazonaws.com/7915/4398/9989/20181204_LI_PI_Methodology_Report.pdf.

Doporučení z roku 2018 a jak byla naplněna

Proto má nyní smysl naplnění těchto doporučení z roku 2018 zrevidovat.

- 1. Měli bychom se zaměřit na řešení stagnujících problémů sociální politiky, které omezují rozvoj regionů a mají řadu dalších negativních dopadů.** Tím je kromě neexistující politiky sociálního/dostupného obecního bydlení zejména časté předlužení a prevalence exekucí v chudších částech populace. Exekuce mělo v roce 2017 podle dat Exekutorské komory 863 tisíc Čechů a takřka 500 tisíc mělo tři a více exekucí. Situace těchto lidí je neřešitelná bez výrazně přístupnějšího institutu oddlužení, který by dlužníky motivoval k práci, a insolvenční správce k odpisu nejspornějších částí dluhů (vzniklých predátorskými půjčkami, skrytými sankcemi apod.) a v případě snahy umožňoval nižší než 30% hranici pro oddlužení.

Vyhodnocení pokroku: Došlo ke schválení přístupnějšího systému oddlužení, který ruší nutnost prokazovat dopředu schopnost splacení 30 % dluhu a některým skupinám umožňuje rychlejší oddlužení. Po 4 měsících lze odhadovat, že do osobního bankrotu vstoupí 40 až 55 tisíc lidí ročně (současné tempo je okolo 140 lidí denně, ale je otázka, zda po prvních měsících, kdy uvolněné podmínky insolvenční vyutili někteří čekající dlužníci, nezačne klesat). To je sice více než dvojnásobek předchozích hodnot, ale stále spíše na dolní hranici původních expertních odhadů. Oddlužení neřešitelně předlužené části populace by kvůli dlouhé lhůtě oddlužení zabralo 15 až 20 let s velkými důsledky v udržení šedé ekonomiky v regionu apod. Je tedy nutno upravit další parametry. Například sjednotit systém ponechání části mzdy nad nezabavitelné minimum v insolvenční a v exekuci, aby u části dlužníků nebyl přechod do insolvence spojen s výrazným a demotivujícím poklesem příjmů. Nastavit odměny insolvenčních správců tak, aby motivovaly k vyššímu přezkumu pohledávek a rychlejším a efektivnějším procesu insolvence, posílit garance oddlužení po 5 letech při plnění podmínek, zavést teritorialitu exekutorů či jiné opatření posilující jejich nezávislost na věřiteli a možnost ukončování nevymahatelných exekucí.

2. Politika by se měla zaměřit na celkové vyrovnávání ekonomických nerovností regionů, které se projevují v rozdílech v nezaměstnanosti, koncentraci sociálně vyloučených lokalit apod. Mezi opatření podporující rozvoj chudších regionů může patřit nižší zdanění méně placených pracovních úvazků, decentralizace veřejné správy či investice do výstavby infrastruktury, efektivnější využívání evropských dotací či podpory vzdělávání v oblasti.

Vyhodnocení pokroku: V oblasti zdanění méně placených úvazků a decentralizace části státní správy k pokrokům nedošlo. V investicích do infrastruktury a využívání evropských fondů jsou pokroky lokálně odlišné, celkově však nelze sledovat kvalitativní změny v podpoře vzdělanostní politiky a klíčové infrastruktury.

3. V investicích do vzdělávání je nutné se zaměřit na snižování regionálních rozdílů v kvalitě základních a středních škol, které přispívají k reprodukci chudoby. Je třeba se zaměřit také na programy vyrovnávající šance dětí ze znevýhodňujícího prostředí v raném věku (např. obědy zdarma ve školkách a speciální předškolní vzdělávání).

Vyhodnocení pokroku: Ve vzdělávání proběhlo navýšení platů učitelů a změna financování regionálního školství, která může být prvním krokem k méně administrativně náročnému a snadnějšímu financování některých podpůrných profesí. Změny ve vzdělávání směřující ke snížení regionálních a dalších nerovností obsahuje dokument Strategie ve vzdělávání do roku 2030+. Co se týče obědů zdarma, došlo namísto systémového řešení (např. obědy zdarma pro všechny děti z domácností pobírajících přídatky na dítě – cca 280 tisíc) ke zvýšení podpory některých dílčích programů.

4. Investice do dopravní infrastruktury a infrastruktury služeb by měly zohledňovat problém vnitřní perifernosti – tedy to, že kvalitu života výrazně ovlivňuje nedostupnost služeb v oblasti zdravotnictví, školství apod.

Vyhodnocení pokroku: Jedná se o regionálně specifické změny s dlouhodobým účinkem, který ještě nelze vyhodnotit.

5. Mělo by dojít k lepší kooperaci jednotlivých úrovní státní správy v některých oblastech. V oblasti dostupného a sociálního bydlení, financování sociálních služeb či speciálních projektů, jako jsou zmiňované „obědy zdarma“, v ČR často dochází ke střetu zájmů státu, krajů a obcí, které v daných politikách nekooperují.

Vyhodnocení pokroku: Negativem je dosud neexistující zákon o sociálním bydlení a funkční státní politika bydlení. Ta by měla kombinovat možnost sociálního bydlení pro velmi úzkou cílovou skupinu a další prvky podpory (podpora nájemního bydlení, obecní bydlení, vyšší využívání dávek okamžité mimořádné pomoci) pro skupiny, které si nemohou dovolit vlastnické bydlení. Stále chybějícím prvkem je také vyšší míra meziresortní spolupráce (vzdělávací, sociální, zdravotní oblast), která zkušebně probíhá v některých regionech, ale je třeba ji podpořit celorepublikově.

6. Veřejná politika by měla podporovat občanskou a kulturní angažovanost a spolkový život, což jsou faktory zvyšující kvalitu života i v jinak znevýhodněných oblastech. To lze realizovat na lokální úrovni, ale i opatřeními, jako je daňová asignace (možnost převést část daní vybranému spolku a sdružení).

Vyhodnocení pokroku: Jedná se o regionálně specifické změny, z nichž je třeba vy-zdvihnout zejména osvědčené postupy (angl. *best practices*) aktivních a plánujících obcí.

Vzdělávání a konkurenceschopnost

Bob Kartous, garant expertní studie / vedoucí komunikace EDUin

Do studie přispěl: Daniel Műnich, ředitel think-tanku IDEA při CERGE-EI

Se změnami v ekonomice, průnikem technologií do světa práce a přicházející automatizací se oslabí konkurenceschopnost ČR. Veřejné vzdělávání – klíčový prvek v budování konkurenceschopnosti a dalších kvalit společenského života – přitom stále není prioritou.

Po dlouhých letech postupného zotavování z ekonomické krize přinesl rok 2019 náznaky zvratu a přechodu do méně radostné fáze ekonomického cyklu. Americká centrální banka (FED) v létě snížila míru úrokových sazeb, na což reagovaly jak burzy, tak ekonomové. V obou případech byl očekáván podobný scénář, jaký se odehrál po obdobném kroku FEDu v roce 2008 – tedy výrazné zpomalení ekonomiky se všemi důsledky, jako je pokles produkce, cen některých komodit a samozřejmě s tím související nárůst nezaměstnanosti napříč globalizovanou ekonomikou.

Některé signály se dotýkají přímo České republiky, jejíž ekonomika je silně svázána s vývojem na západoevropských trzích, zejména v Německu. V tomto smyslu by mělo být velmi důrazným varováním, že dle analýzy vývoje průmyslové produkce západního souseda ČR a největšího ekonomického partnera došlo v posledních měsících k velmi prudkému poklesu produkce automobilového průmyslu.¹ Právě na toto průmyslové odvětví je v ČR vázána řada produkčních řetězců.

Dá se očekávat, že k podobnému zlomu dochází či v brzké době bude docházet i v dalších odvětvích. Pro českou ekonomiku a českou společnost to bude mít dopad jak na

---

1) Global Economic Indicators: German Factory Orders & Industrial Production. *Yardeni Research*, říjen 2019. Dostupné z: <https://www.yardeni.com/pub/ecogлиндordip.pdf>.

zaměstnanost, tak na výši platů, ale například i na potenciál firem investovat do dalšího rozvoje. Za stávající situace se nejeví příliš pravděpodobné, že by česká ekonomika byla schopná z podobné krizové situace něco vytěžit. Cesta na další trhy proexportní ekonomiky je podmíněna schopností nabízet hotové výrobky a služby s vysokou přidanou hodnotou, což ale není případ ČR produkující v první řadě subdodávky, jejichž přidaná hodnota se zhmotňuje v cílových zemích takového exportu. Jinými slovy, pokud globální řetězce, na nichž je exportně závislá, nebudou posílat své objednávky, nemá ČR mnoho co nabídnout. Alespoň ne z krátkodobého hlediska.

Vysoce průmyslové země, jako je ČR, budou výrazně zasaženy postupující automatizací.

Ani dlouhodobý výhled české ekonomiky není z hlediska konkurenceschopnosti příznivý. Každoroční analýzy Employment Outlook (OECD)² upozorňují na fakt, že relativně vysoce průmyslové země, jako jsou ČR, Slovensko nebo Slovinsko, budou výrazně zasaženy postupující automatizací. V tomto smyslu je ČR s vysokou pravděpodobností na cestě k nutné ekonomické transformaci. Pokročilá analýza PwC³, která vychází z dat OECD, předpokládá, že automatizace se odehraje ve třech vlnách:

- 1. Algoritmická vlna** (probíhající v současnosti a trvající do počátku 20. let 21. století), ovlivňující zejména odvětví postavená na datech, jako jsou finanční služby. V té dochází a bude docházet k automatizaci jednoduchých, počítačem zpracovatelných úkolů a pokročilých analýz dat.
- 2. Augmentovaná vlna** (probíhající do konce 20. let 21. století), během které bude docházet k prohlubování dynamické interakce mezi administrativními službami a k hlubšímu průniku kognitivních systémů do rozhodovacích procesů. Předpokládá se rozvoj robotizace s částečnou lidskou kontrolou, jako je například pohyb objektů v prostoru (logistické sklady).
- 3. Autonomní vlna** (probíhající do poloviny 30. let 21. století), během které bude docházet k automatizaci fyzické práce a činností založených na manuální zručnosti a k pokročilemu přenosu řešení problémů vyžadujících reakci na umělé kognitivní kapacity v reálném světě, jako je například doprava nebo stavebnictví.

2) OECD Employment Outlook 2017. OECD, 2017. Dostupné z: https://read.oecd-ilibrary.org/employment/oecd-employment-outlook-2017_empl_outlook-2017-en#.WbBb-8gjHIU#page97.

3) Hawksworth, J. a kolektiv. Will Robots Really Steal Our Jobs? PwC, 2018. Dostupné z: https://www.pwc.com/hu/hu/kiadvanyok/assets/pdf/impact_of_automation_on_jobs.pdf.

Analýza PwC zároveň ukazuje, jaký mají jednotlivé vlny automatizace předpokládaný dopad na trh práce (a tedy na ekonomiku). První vlna, která v současnosti probíhá, představuje mírně pootevřené dveře pozdějšímu, mnohem masivnějšímu průniku technologií do světa práce. ČR i v této prognóze spadá mezi země, které mohou předpokládat vůbec největší dopady.

Lze očekávat, že ČR nepostihne pouze přímý vliv automatizace, ale také nepřímý vliv způsobený změnami na trzích, s nimiž je česká ekonomika svázána. Podle výše citovaných dostupných dat bude dopad automatizace na německou ekonomiku také velmi vysoký. Dojde-li k souběhu narůstajícího vlivu automatizace a zároveň ke snížení produkce v klíčových odvětvích v rámci ekonomického cyklu, sníží se objem exportu. Zároveň se ale lze domnívat, že v rámci ochrany pracovních trhů bude narůstat snaha těchto zemí podporovat zejména vnitřní zaměstnanost. To může zesílit ekonomické problémy v ČR. Z krátkodobého hlediska může dojít ke snaze přesunout produkci z trhů s levnější pracovní silou za účelem udržet zaměstnanost jednotlivých zemí, populačně často násobně větších než je ČR. Ze střednědobého a dlouhodobého hlediska bude tento trend posilován automatizací, která sníží potřebu lidské práce v klíčových odvětvích české ekonomiky, zejména v průmyslu a stavebnictví.

Za takové situace lze předpokládat, že současné faktory konkurenceschopnosti české ekonomiky, především levná pracovní síla (na různé úrovni kvalifikace) a relativní geografická blízkost exportním trhům, výrazně oslabí. Otázka, kterou tato prognóza vyvolává, zní, jak chce ČR svou konkurenceschopnost na globalizovaném trhu zachovat. Z dostupných prognóz (kromě výše uvedených například prognózy Světového ekonomického fóra⁴ či

Světové banky⁵) lze usuzovat, že ekonomiky budou více či méně nuceny respektovat měnicí se podíl jednotlivých odvětví na celkové produkci.

Míra konkurenceschopnosti bude záviset nejen na schopnosti ekonomik udržovat tempo trendu, ale také inovovat a určovat tak jeho směr. Klíčová je v tomto ohledu schopnost jednotlivých ekonomik maximalizovat roz-

voj lidských zdrojů a tím zvyšovat inovační potenciál. V tomto ohledu patří Česká republika, jak ilustruje Graf 1, do evropského průměru.

Konkurenceschopnost bude záviset nejen na schopnosti ekonomik udržovat tempo trendu, ale také inovovat a určovat jeho směr.

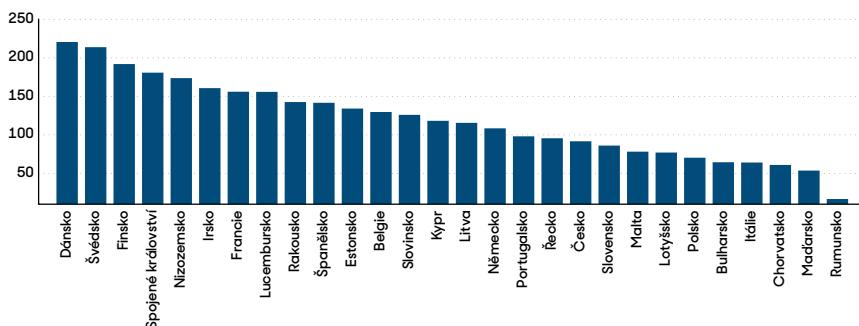
4) 7 charts on the future of automation. *World Economic Forum*, 25. února 2019. Dostupné z: <https://www.weforum.org/agenda/2019/02/the-outlook-for-automation-and-manufacturing-jobs-in-seven-charts/>.

5) Bentaouet Kattan, R. a kolektiv. Automation and labor market outcomes: the pivotal role of high-quality education (English). *World Bank Group*, 2018. Dostupné z: <http://documents.worldbank.org/curated/en/356581528983322638/Automation-and-labor-market-outcomes-the-pivotal-role-of-high-quality-education>.

Graf 1: Syntetický index rozvoje lidských zdrojů

Zdroj: European Innovation Scoreboard 2019

https://interactivetool.eu/EIS/EIS_2.html#d

Současný trend, jenž je od nástupu digitalizace charakteristický postupným přesunem těžiště ekonomiky do služeb, rapidně se zvyšujícím podílem ekonomické produkce v digitálním prostoru (e-commerce, komunikace, přesun části služeb do digitální dimenze) a současně zvyšující se mírou závislosti všech ostatních odvětví na informačních technologiích, bude dále gradovat. To znamená, že míra konkurenceschopnosti bude do značné míry záviset na schopnosti ekonomik tempo tohoto trendu udržovat. A nejen to, skutečně konkurenceschopná ekonomika bude muset najít dostatek kapacit, které jí umožní určovat směr tohoto trendu. K tomu ovšem potřebuje nejen nutnou infrastrukturu, ale zejména dostatečný inovační potenciál, jenž primárně závisí na schopnosti produkovat inovace, realizovat je, a vytvářet tak vnitřní přidanou hodnotu, jež přispívá jak ke zvyšování životní úrovně, tak k dalším investicím do ekonomického a nepřímo i společenského rozvoje.

Naplnění takového předpokladu lze očekávat pouze tehdy, je-li vzdělávací systém a na něj navázaný vývoj a výzkum schopen zvyšovat využití lidského potenciálu. Česká společnost by měla v tomto směru vnímat varovný signál, který opakovaně vysílají analýzy a studie současného stavu i prognózy vývoje.

- V kapitole bilancující doporučení české vládě z minulého roku a jejich naplnění je uvedena řada důležitých indikátorů, které mají přímou souvislost s rozvojem konkurenceschopnosti. Problém, který si ČR dlouhodobě nese, lze vyjádřit v obecné rovině nahodilostí vzdělávací politiky, která ignoruje princip rozhodování na základě dat (angl. *evidence-based* nebo *evidence-informed*), a extrémně nízkými investicemi do vzdělávání.
- To se dále odráží na odměnách a podpoře učitelů a ředitelů, což ovlivňuje preselekcii i selekci těch, kdo mohou významně ovlivnit perspektivu ČR (nejen na ekonomické

úrovni). Tento faktor, stejně jako nesouvislost jednotlivých vládních politik, výrazně modeluje nízkou schopnost dostatečně využít lidský potenciál.

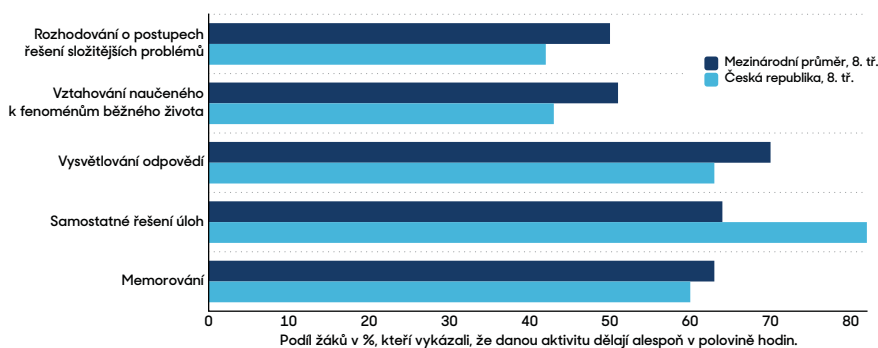
- Následně je nutné počítat s historickou zátěží, která se promítá jak do zastaralé struktury vzdělávacího systému a obsahu vzdělávání, tak do pojetí klíčových zkoušek (angl. *high-stakes exams*), jež představují hlavního „zadavatele“ a tvůrce cílů vzdělávání.

Za dané konstelace podmínek lze považovat pozici ČR z hlediska budoucí konkurenceschopnosti, ale i dalších aspektů rozvoje společnosti, minimálně za problematickou. Neschopnost naplňovat základní předpoklady zajišťující mnohavrstevnou společenskou perspektivu začíná nízkou mírou prioritizace vzdělávání, pomyslné technologie stavějíci most do budoucnosti. Od toho se následně odvíjejí jednotlivé dílčí problémy popsané výše.

Graf 2: Charakter výuky matematiky v 8. třídách

Zdroj: TIMSS 2007 International Mathematics, str. 285

https://timssandpirls.bc.edu/TIMSS2007/PDF/TIMSS2007_InternationalMathematicsReport.pdf

Je nutné uvědomit si, jak komplexní je problém, o němž tu v souvislosti se vzděláváním hovoříme. Tedy prioritizace (či deprioritizace) cílů v oblasti veřejného zájmu:

- historická zátěž posttotalitní společnosti, jejíž míra nedůvěry ve veřejný zájem paralyzuje jeho definování a dlouhodobý rozvoj dle stanovených cílů,
- nepředvídatelně dlouhé adaptační období tzv. tranzitivních společností na novou skutečnost,
- přetrvávající paradigma v oblasti výchovy a vzdělávání vs. rychle se měnící konfigurace podmínek, v nichž se utváří kulturní, sociální a ekonomická realita,

- dosavadní konjunktura posilující status quo a z ní vycházející představa, že dosavadní pojetí vede k úspěchu⁶,
- strukturální podoba systému (vzdělávacího subsystému) a relativní těžkopádnost jeho transformace,
- příliš mnoho často protichůdných zájmů, které by měl vzdělávací systém naplňovat a sledovat (politické zadání vs. ekonomické zájmy vs. občanská společnost).

V mezinárodním srovnání vykazuje ČR prostřednictvím takových indikátorů, jako je míra investic, platy učitelů, nerovnost v přístupu ke vzdělání či reakční doba z hlediska obměny obsahu veřejného vzdělávání, známky relativně nízké společenské prioritizace, a tedy vysokého rizika zanedbání. To se pak s velkou pravděpodobností promítá do nízké flexibility i v takových důležitých detailech, jako je například výuka matematiky či fyziky s důrazem na skutečnou využitelnost (viz Grafy 2 a 3 týkající se aktivit v hodinách matematiky a fyziky). Pokusme se proto předestřít, co je třeba v zájmu podpory konkurenceschopnosti v oblasti vzdělávání (vzdělávací politiky), stejně jako v zájmu podpory kvality života, bezpečnosti, rozvoje občanské společnosti a dalších důležitých kritérií učinit, a to s vědomím současného stavu a z něj vyplývajících omezení.

Nejprve je nutné si ujasnit, jakým způsobem vlastně může (veřejné) vzdělávání přispět ke konkurenceschopnosti a k dalším kvalitám individuálního a společenského života. Pasi Sahlberg, globálně uznávaný odborník v oblasti analýzy a formování vzdělávací politiky, dochází k tomuto závěru: „Zásadní náležitosti reformní vzdělávací politiky v souvislosti s konkurenceschopností jsou podněcování flexibility ve vzdělávacím systému, kreativita ve škole a ochota přijmout individuální riziko beze strachu.”⁷

Sahlberg dále zdůrazňuje klíčové faktory konkurenceschopnosti, jež jsou vůči vzdělávacímu systému vnější: kvalita vládnutí, sociální soudržnost a efektivní sociální stát. Jako druhý zdroj bereme v úvahu analýzu Harryho A. Patrinoše, ekonomy Světové banky.⁸ Ten

V mezinárodním srovnání vykazuje Česko nízkou společenskou prioritizaci vzdělávání, a tedy vysoké riziko zanedbání.

6) Poslední zveřejněná každoroční analýza Education at a Glance (OECD, 2019) poukazuje na to, že zaměstnanost lidí v kohortě 25–34 let je u vysokoškolsky vzdělaných nižší než u těch, kdo dosáhli pouze SŠ vzdělání (Viz: https://www.oecd.org/education/education-at-a-glance/EAG2019_CN_CZE.pdf). Za daného stavu, kdy česká ekonomika vytváří relativně více příležitostí pro lidi se středním vzděláním, to může sloužit jako potvrzení domněnky, že vysokoškolsky vzdělaných je příliš, což je názor, který rezonuje velmi často.

7) Sahlberg, P. Education Reform for Raising Economic Competitiveness. *Journal of Educational Change*, 2006. Dostupné z: <https://pdfs.semanticscholar.org/b714/18a18343f0f11405bc2df540bac43326996.pdf>.

8) Patrinos, H. A. The Future of Automation and Its Implications for Educational Systems. *IDEA at CERGE-EI*, 12. listopadu 2018. Video. Dostupné z: <https://slideslive.com/38911757/the-future-of-automation-and-its-implications-for-educational-systems>.

ve svých závěrech, které berou v potaz již probíhající, případně predikované změny na trzích práce, předkládá následující obecná doporučení:

- silná podpora při získávání základních gramotností a dovedností (čtenářská, matematická, informační, měkké dovednosti),
- zvyšování efektivity školního vzdělávání,
- zaměření na rozvoj relevantních dovedností (řešení problémů, dovednost učit se, komunikace, personální a sociální dovednosti),
- zabránění brzké specializaci v průchodu vzdělávacím systémem,
- silná podpora vyššího vzdělávání (po střední škole).

Pokud srovnáme uvedené předpoklady posilování konkurenceschopnosti se stavem vzdělávacího systému v ČR, například prostřednictvím Auditů vzdělávacího systému ČR, který každoročně připravuje vzdělávací think-tank EDUin,⁹ můžeme dojít k závěrům, které ukazují vysokou míru neshody:

- Míra základních gramotností, respektive jejich úrovně, je podporována nerovnoměrně jak mezi gramotnostmi samotnými, tak co se týče jejich distribuce mezi žáky různých škol a typů škol.
- Ke zvyšování efektivity školního vzdělávání objektivně nedochází, ČR stále bojuje s překážkami klíčového charakteru, jako je kvalita a dnes i nedostatek učitelů, zastaralost obsahu vzdělávání, vnitřní podmínky práce škol atp.
- Výše uvedené relevantní dovednosti (řešení problémů, dovednost učit se, komunikace, personální a sociální dovednosti) nejsou v rámci školního vzdělávání cíleně rozvíjeny.
- Český vzdělávací systém nutí vysoké procento mladých lidí, absolventů ZŠ (70 %), k výběru specializace již ve věku 15 či 16 let, tedy v přímém rozporu s doporučením.
- Do terciárního vzdělávání v ČR vstupuje mezinárodně srovnatelně vysoký podíl populačních ročníků absolventů SŠ. Nicméně zároveň je ČR charakteristická vysokou mírou nedokonočování studia.¹⁰

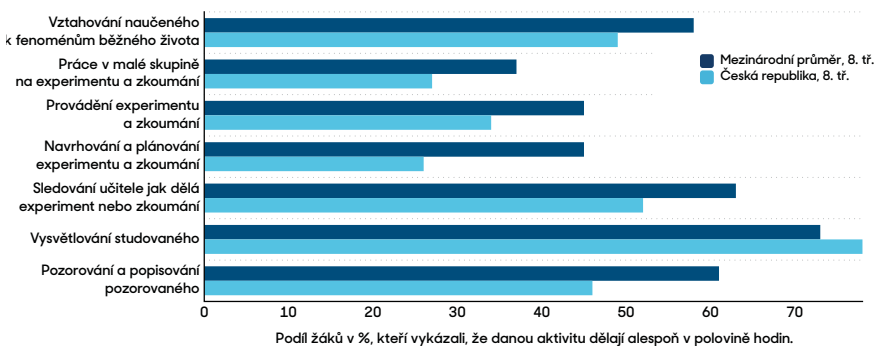
9) Audit vzdělávacího systému v ČR: rizika a příležitosti (2018). EDUin, 2018. Dostupné z: https://www.eduin.cz/wp-content/uploads/2019/01/Audit_vzdelavaci_system_ANALYZA_2018.pdf.

10) Mouralová, M a kolektiv. Studijní neúspěšnost na českých vysokých školách. CSVŠ, AULA 2007, 15(1). Dostupné z: <https://www.csvs.cz/wp-content/uploads/2019/01/03-2007-1-studijni-neuspesnost.pdf>.

Graf 3: Charakter výuky fyziky v 8. třídách

Zdroj: TIMSS 2007 International Science Report, str. 301

https://timssandpirls.bc.edu/TIMSS2007/PDF/TIMSS2007_InternationalScienceReport.pdf

Můžeme poměrně odpovědně konstatovat, že ČR z hlediska cílů vzdělávacího systému dostatečně neodpovídá expertním doporučením a v některých případech český vzdělávací systém jedná přímo v rozporu s nimi. Je nicméně možné odhadovat, že se tak děje zejména kvůli současné poptávce na českém trhu práce, která vychází ze stávající struktury a konkurenčních výhod, na nichž stojí. Tedy z primárně subdodavateckého modelu, jenž předpokládá vyšší podíl méně kvalifikované práce a v němž klíčové kvalifikační předpoklady neodrážejí doporučení určená pro rozvoj ekonomik adaptovaných na inovativní dynamiku. Tím pádem by bylo možné vysvětlit, proč se české veřejné vzdělávání nerovnoměrně a relativně pomalu vyvíjí směrem, který je považován za perspektivní z dlouhodobého hlediska: není dostatečná poptávka po změně.

Obecná doporučení pro posilování konkurenceschopnosti (kvality života) prostřednictvím vzdělávání:

- **Pevné zakotvení principu rozhodování založeného na datech (angl. evidence-based).** V souvislosti s podporou konkurenceschopnosti, ale i kvality života a dalších oblastí vzájemně se protínajících se vzděláváním existuje řada domácích i zahraničních zkušeností, datových analýz a z nich vycházejících doporučení, která by měla být seriózně zhodnocena po stránce jejich realizovatelnosti v českém kontextu.
- **Hledat a najít politickou shodu.** Vzdělávání je jednoznačně jednou z nejdůležitějších oblastí dlouhodobého rozvoje nejen české společnosti a je nutné, aby byla vzdělávací politika takto pojímána. Odpovědnou vzdělávací politikou, která pomůže vytvořit ekonomickou i sociální perspektivu, nelze uskutečnit bez poměrně hluboké shody napříč politickým spektrem na směr a strategických cílů rozvoje vzdělávání. Jedině tak lze zajistit kontinuální a smysluplnou realizaci tak zásadních řešení, jako je zvyšování kvality učitelů, podpora společného vzdělávání nebo reforma obsahu vzdělávání v českých školách.
- **Myslet ambiciózněji a více na budoucnost.** Každé rozhodování závislé na politickém konsensu je do značné míry kompromisem mezi současnými a budoucími potřebami. Dosavadní přístup vysoce upřednostňuje současné, krátkodobé potřeby (zejména potřeby zaměstnavatelů) před budoucími potřebami konečných příjemců vzdělávání. Tento přístup k řízení vzdělávání je třeba výrazně optimalizovat. Zároveň – a v první řadě – je nutné přemýšlet a rozhodovat se na základě vyšších cílů, jakými jsou podpora a rozvoj liberálně demokratického systému, sociální koheze a individuální rozvoj podporující společenskou rozmanitost.
- **Držet se strategií a pravidel dobrého vládnutí.** Řízení českého vzdělávacího systému musí začít brát vážně vlastní zákonné normy a platné strategie. K jejich naplňování nedochází, nebo se tak děje velmi nedostatečně. V některých případech dochází k rozporu mezi stanovenými strategickými cíli a pomyslnými klíčovými ukazateli výkonnosti (angl. *key performance indicators* – KPI). Český vzdělávací systém sice smysluplně stanovuje cíle, nastavením klíčových zkoušek (angl. *high-stakes exams*) však výrazně ovlivňuje zadání dovnitř vzdělávacího systému zcela odlišným způsobem.

Konkrétní doporučení na podporu konkurenceschopnosti (kvality života) prostřednictvím vzdělávání:

Pozn. Doporučení v jednotlivých horizontech jsou v mnoha ohledech vzájemně provázána a měla by se vždy odehrávat ve vzájemné shodě.

Krátkodobý horizont:

- **Sladit cíle a hodnocení.** Významná změna podoby a formy klíčových vstupních a výstupních zkoušek (hodnocení vzdělávání obecně) v souladu s požadovanými cíli vzdělávání, jež jsou zakotveny v klíčových zákonech a strategických dokumentech. Hodnocení vzdělávání by mělo odrážet mnohem širší spektrum gramotností, dovedností a znalostí, než jaké současné zkoušky ověřují. Mělo by zahrnovat dlouhodobé výsledky formálního a neformálního vzdělávání (žakovská portfolia) i hodnocení prací a projektů většího rozsahu (maturitní ročníkové práce).
- **Okamžité posílení přístupu rozhodování založeného na datech (angl. evidence-based) ke vzdělávací politice.** Je alarmující, že nedochází k poctivé reflexi doporučení vyplývajících z mezinárodních monitoringů a srovnání (např. každoročně vydávaný report OECD Education at a Glance). Rovněž nedochází k úplnému využití dat, která jsou v současnosti dostupná (a zároveň ČR rezignuje na jedinečné příležitosti, jak se dozvědět o výkonu vzdělávacího systému více). O výsledcích vzdělávání na základních školách a o výkonu českého vzdělávacího systému máme jen velmi omezené znalosti. Důvodem je dlouhodobá neúčast Česka na šetření TIMSS¹¹ v 8. třídách ZŠ. Šetření TIMSS a PIRLS¹² jsou obsahem a podrobnostmi mnohem bližší obsahu výuky ve školách než PISA¹³, a navíc garantují jednoznačné šetření v daném ročníku.
- **Permanentní kampaň za zdůraznění důležitosti vzdělávání** pro budoucnost a změn, které je nutné v této oblasti provést. K tomu, aby se vzdělávání stalo

---

11) Mezinárodní šetření TIMSS (Trends in International Mathematics and Science Study) zjišťuje úroveň znalostí a dovedností žáků 4. a/nebo 8. ročníku základní školy v matematice a v přírodovědných předmětech.

12) Mezinárodní šetření PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study) je zaměřeno na testování čtenářské gramotnosti žáků 4. ročníku základních škol.

13) Mezinárodní šetření PISA (Programme for International Student Assessment) je považováno za největší a nejdůležitější mezinárodní šetření v oblasti měření výsledků vzdělávání, které v současné době ve světě probíhá.

skutečnou prioritou, je nutné nejprve zvýšit úroveň pozornosti, kterou společnost tomuto tématu věnuje. Do této kampaně by mělo být zapojeno maximum těch, kdo mají zásadní vliv na společenský diskurz a jeho směřování.

- **Dosažení politické shody závazného charakteru.** Na jejímž základě bude možné stavět střednědobé a dlouhodobé rozvojové plány v oblasti vzdělávání (více ve střednědobých a dlouhodobých doporučeních).

Střednědobý horizont

- **Role ředitelů pro rozvoj regionálního školství je naprosto klíčová.** V českém, vysoce autonomním systému je empiricky prokázáno, že ředitel může velmi významně ovlivnit kvalitu školy. Zároveň ale může být zásadní překážkou v jejím rozvoji. Zatímco v českém vzdělávacím systému je zhruba 150 tisíc učitelů, ředitelů je jen zhruba 5,5 tisíce. Jejich výběrem a podporou je možné docílit pozitivních změn v horizontu jednotek let. Dosavadní způsob výběru, ocenění jejich práce, odborná příprava a motivace ředitelů v jejich osobním rozvoji a rozvoji školy jsou nedostatečné.
- **Výrazná podpora kvality a dostupnosti předškolního vzdělávání,** zejména pro děti ze sociálně slabých poměrů. Studie jako Perry Preschool Project ukazují, že podpora vzdělávání na jeho úplném počátku je klíčová pro další celoživotní rozvoj člověka. Zejména u dětí, jejichž rodiny nejsou schopny dostatečně podněcovat děti v jejich rozvoji, je důležité snižovat vliv tohoto handicapu co nejdříve to je možné. Je to sociálně i ekonomicky výhodná investice, která navíc významně zvyšuje individuální i sociální potenciál země.
- **Změna struktury na úrovni středního školství se zajištěním návaznosti na expandované školství vysoké.** Dosavadní výrazné vychýlení středního školství do odborné oblasti (70 % populačního ročníku absolventů základních škol) je v době, kdy autoritativní doporučení poukazují na potřebu posunutí rozhodování o profesním zaměření do terciární sféry, výraznou zátěží. V českém vzdělávacím systému panuje dlouhodobý nesoulad mezi faktem, že většina maturantů nastupuje ke studiu na VŠ, a nutností většiny z nich zvolit si profesní zaměření už při nástupu na střední školu. Důsledkem částečně způsobeným tímto

faktorem je extrémně vysoká neúspěšnost studia na VŠ. Posílením všeobecného vzdělávání na středních školách by bylo možné tento nesoulad snížit a zároveň přispět k tomu, co výše uvedená doporučení vidí jako posilování dlouhodobé konkurenceschopnosti země. Vysoké školy v ČR by měly naopak nabízet daleko širší a rozmanitější spektrum profesně zaměřených, kratších vzdělávacích programů, které pojmu maximum populačních ročníků nastupující české generace. V obou případech je nutná mnohem hlubší spolupráce s businesssem.

- **Změna obsahu vzdělávání z uzavřeného kurikula na otevřené (Strategie 2030+).** S ohledem na proměnlivost nároků je třeba velmi seriózně zvažovat podstatné změny ve způsobu vzdělávání (matematika, jazyky) s důrazem na jejich funkční využití. Stejně důležité je i proporční rozdělení časové dispozice, kterou školy k výchově vzdělávání mají, především vzhledem k připravenosti člověka k životu ve společnosti (řešení problémů, kritické myšlení, komunikace, kreativita, týmová práce). Jedná se totiž o oblast ze strany současného školského vzdělávání významně zanedbávanou. I tento fakt může mít významný vliv na budoucí konkurenceschopnost a kvalitu života. Dojde-li pouze k dílčím úpravám ve stávající struktuře, velmi pravděpodobně se nic zásadního nestane. Jak ukázala praxe předchozí dekády, školy a učitelé často nepřenesou změny do reality všedního dne ve třídách.

Dlouhodobý horizont

- **Investice do vzdělávání je nutné navyšovat konzistentně.** Dosavadní zvyšování výdajů v kapitole školství, jež je takřka zcela určena k růstu platů učitelů, je stále více méně jen doplňkem velkého veřejného dluhu, nikoliv investicí v pravém slova smyslu (viz rekapitulace dosavadních doporučení v úvodní kapitole). ČR zdaleka nedosahuje výdajů srovnatelných s průměrem OECD a už vůbec ne s rozvinutými evropskými zeměmi. O investice se bude jednat až v okamžiku, kdy bude na základě analýz dopadu vynaložených prostředků jasné, k jakým průběžným či pozdějším ekonomickým, společenským nebo individuálním ziskům a benefitům povedou. To se týká jak učitelů, tak obsahu vzdělávání a dovednosti implementovat do něj takové prvky a oblasti, které korespondují s měnící se realitou, a tedy měnícími se požadavky konkurenceschopnosti či nároků kvalitního života, jež tyto změny vyvolávají. Kurikulární

reforma vyžaduje skutečně zásadní prvotní zamyšlení nad cíli, které má veřejné vzdělávání naplňovat. Kosmetické změny v situaci, kdy došlo a nadále dochází k významným a hlubokým změnám světa, nemají příliš velký smysl. Takové výdaje, vydávané za reformu, zůstanou výdaji.

- **Učitelé.** Na základě dostupných analýz vlivu jednotlivých faktorů na kvalitu vzdělávání je nepochybné, že zvyšování úrovně platů učitelů je důležitou, nikoliv však nezbytnou podmínkou úspěchu. Rozhodujícím faktorem jsou učitelé, jejich výběr, příprava a celoživotní vzdělávání. Samotné zvýšení platů však nelze považovat za investici. Vynaložené prostředky je nutné pečlivě nasměrovat do všech vrstev, které ovlivňují konečnou kvalitu učitelské profese. Bez významné reformy přípravy učitelů s důrazem na jejich vysokou odbornost v práci s dětmi a mladými lidmi v kontextu reality 21. století a bez celoživotního vzdělávání, které bude reagovat na proměnlivost světa okolo, mohou zvýšené výdaje na platy pouze prohlubovat státní dluh.

- **Společným vzděláváním dochází k upevňování sociální soudržnosti.**

Totíž jedné ze sociálních kvalit, které mají v konečném důsledku vliv na subjektivní vnímání kvality života (Better Life Index OECD¹⁴ a vysoké umístění evropských zemí s vysokou mírou sociální koheze, jako jsou skandinávské státy nebo Švýcarsko). Podle Sahlberga (viz výše) jde také o jeden ze základních předpokladů konkurenceschopnosti, jelikož individuální maximalizace využití vlastního potenciálu je zároveň prostředkem ke zvyšování potenciálu společenského. Společné vzdělávání stojí jednoznačně na schopnosti vzdělávacího systému poskytnout individualizovanou péči všem dětem, nejen těm, jež jsou hodnoceny jako handicapované či nadprůměrně nadané. K tomu, aby takové vzdělávání mohl vzdělávací systém poskytovat, je ale v první řadě nutné změnit přístup učitelů. Na tuto praxi však dnes nejsou odpovídajícím způsobem připravováni. Velmi brzké rozdělení žáků do různých typů škol pak místo sociální soudržnosti spíše umocňuje výkonnostní a sociální rozdíly mezi žáky jednotlivých škol.

---

14) Better Life Index OECD, viz: <http://www.oecdbetterlifeindex.org/#/111111111111>.

Obrana, inovace a konkurenceschopnost

Tomáš Pojar, garant expertní studie / prorektor CEVRO Institutu

Do studie přispěli: Daniel Kunštát, vedoucí katedry politikologie a mezinárodních vztahů CEVRO Institutu,,

Tomáš Kopečný, Ministerstvo obrany ČR, Daniel Koštoval, bývalý diplomat a náměstek ministra obrany ČR, Zbyněk Pavlačík, CEO & spoluzakladatel Jagello 2000

Výdaje na vědu a výzkum na poli obrany nejsou jen pouhým spotřebním výdajem a nutnou reakcí na zhoršující se bezpečnostní situaci, mohou také výrazně podpořit konkurenceschopnost ekonomiky včetně jejího inovačního potenciálu. Tuto skutečnost si pomalu začíná uvědomovat i Česko. Rozpočtový výhled českých investic do výzkumu a vývoje v oblasti obrany je však stále alarmující.

Úvod

V české společnosti i u mnohých politických představitelů je poměrně hojně rozšířené přesvědčení, že výdaje na obranu jsou sice nutné, ale že se zároveň jedná o pouhou spotřebu, tedy čistou výdajovou položku státního rozpočtu bez následného pozitivního vlivu na ekonomiku, respektive na průmyslovou a vědecko-výzkumnou konkurenceschopnost země. Příklady ze světa však ukazují, že skutečnost může být i zcela opačná. Platí totiž, že státy, které sofistikovaně investují do vlastní obrany a zároveň systematicky podporují obranný výzkum, mají v důsledku nejen rozvinutý inovativní obranný průmysl, ale i konkurenceschopnější průmysl jako takový. Právě díky vlastním výdajům na obranu a do obranného výzkumu mohou nejen lépe zajišťovat svoji bezpečnost, ale i přispívat k růstu a konkurenceschopnosti celé ekonomiky.

Generální tajemník NATO Jens Stoltenberg v letošní výroční zprávě jasně píše, že Aliance potřebuje prosperující obranný průmysl – pro rozvoj inovací i pro vývoj a výrobu nejmodernějších technologií nutných k uchování potřebných schopností. Pracovat ruku v ruce

s obranným průmyslem pomáhá identifikovat a zavádět nové technologie, vyhodnocovat, jak nejlépe je využívat v rámci obrany a jak je co nejefektivněji a nejekonomičtěji získávat.¹

Dobrou zprávou snad je, že si ekonomické a rozpočtové přínosy investic do obrany prostřednictvím maximálního smysluplného zapojení domácího průmyslu začíná uvědomovat i samotné Ministerstvo financí. Při letním odhadu vývoje HDP v následujících letech totiž dle ČTK konstatovalo, že by k rychlejšímu růstu ekonomiky mohl ve střednědobém horizontu napomoci plánovaný nákup armádní techniky za 80 miliard korun, který by ovlivnil růst investic.² Výdaje na modernizaci armády je konečně třeba chápat i jako jakékoli jiné dlouhodobé investice českého státu, které mají za jeden z cílů posílení konkurenceschopnosti české ekonomiky.

Zdá se, že provázanost výdajů na obranu, investic do vědy a výzkumu a zapojení domácího obranného průmyslu si stále více uvědomuje i česká veřejnost. Za klíčové atributy, které by podle názoru lidí měly být vedle nabídkové ceny brány v potaz při rozhodování o tom, kterým firmám přidělit zbrojní zakázku, jsou považovány 1) dlouhodobé působení firmy na trhu, 2) investice do vlastního výzkumu a vývoje a 3) výroba vyspělých (hi-tech) produktů s vysokou přidanou hodnotou. Relativně nejméně důležitým kritériem pro respondenty je, zda firma exportuje výrobky či služby do zahraničí. Pokud mají respondenti vybrat jen jeden nejdůležitější faktor, nejvíce občanů (26 %) se přiklání k výrobě hi-tech produktů s vysokou přidanou hodnotou.³

Zachování technologické výhody

Z letošní výroční zprávy generálního tajemníka NATO jednoznačně vyplývá, že má-li být Aliance úspěšná, musí si zachovat svoji technologickou vyspělost. To znamená osvojit si nové technologie, jako například umělou inteligenci, analytiku velkých dat, autonomní prostředky, kvantové technologie nebo blockchain. Aby toho mohlo NATO dosáhnout, musí úzce spolupracovat s vlastním průmyslem. Za tímto účelem s průmyslem úzce spolupracují nejrůznější instituce a agentury Aliance a zapojují se například do desítek startupových projektů.⁴

V podobném duchu se nese nedávná zpráva Komise pro vědu a technologie Parlamentního shromáždění NATO, ve které zaznívá jednoznačné varování, že vyspělé

---

1) The Secretary General's Annual Report 2018. NATO, 4. března 2019. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_164187.htm.

2) MF pro letošek odhadů růstu HDP zlepšilo, pro příští rok zhoršilo. ČTK, 31. července 2019. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/mf-pro-letosek-odhadu-rustu-hdp-zlepsilo-pro-pristi-rok-zhorsilo/1782632>.

3) Výzkum společnosti Empirica realizovaný pro Právo a Novinky.cz v srpnu 2019.

4) The Secretary General's Annual Report 2018. NATO, 4. března 2019. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_164187.htm.

ekonomiky již nadále nemají monopol na technologickou výhodu (technological edge) na úkor svých konkurentů. Na jednu stranu platí, že investice do obrany jsou pro úspěšnou adaptaci na změněné podmínky klíčové. Na druhou stranu je evidentní, že zejména evropské výdaje na obranný výzkum od roku 2003 výrazně klesly, zatímco například výdaje na vojenský R & D Ruské federace se mezi lety 2012–2015 zdvojnásobily.⁵ Zásadně a systematicky narůstá i čínský rozpočet. ČLR navíc významně reformovala organizační a politické procesy v oblasti vojenského výzkumu a vývoje tak, aby mohla plně využívat spolupráce se soukromým sektorem v Číně i v zahraničí.⁶ K hlavním úkolům západních ekonomik a jejich průmyslových a technologických základů proto bude patřit ochrana citlivých technologií před potenciálními protivníky.

Trend posledního desetiletí (2009–2018) asi nepřekvapivě poukazuje na ústup tradičních západních vojenských mocností, jejichž rozpočty se propadly o desítky procent či přinejlepším stagnovaly, zatímco (znovu)nastupující mocnosti jako Rusko, Čína či Indie vojenské výdaje o desítky procent zvýšily (v případě ČLR dokonce o 83 %).⁷ Technologickou výhodu je přitom možné si zachovat nebo jí nabývat jen v kontextu celkových výdajů na obranu. Dramatický pokles výdajů na obranný výzkum v evropských zemích tak byl jednoznačně důsledkem snižování obranných rozpočtů jako takových. Obecně však platilo, že obranný výzkum obvykle postihly škrty dříve a hlouběji než jiné části obranných rozpočtů.

K hlavním úkolům západních ekonomik bude patřit ochrana citlivých technologií před potenciálními protivníky.

Závažnost situace, kdy nízké obranné rozpočty dusí veřejné i soukromé investice do obranného výzkumu, čímž dochází ke ztrátě konkurenceschopnosti evropských zbrojovek v globálním měřítku, si v poslední době začíná stále více uvědomovat i samotná Evropská unie.⁸

Nutnost podpořit vlastní obranu i konkurenceschopnost domácího průmyslu proto členské státy vedla například k vytvoření Evropského obranného fondu (EDF) i mechanismu užší spolupráce v obraně a bezpečnosti známého pod zkratkou PESCO. Díky rozpočtu EDF ve výši 13 mld. eur pro roky 2021–2027 se chce stát Evropská unie čtvrtým nejdůležitějším investorem do obranného výzkumu v Evropě. Financování má napomoci mimo jiné malým a středním podnikům při práci na společných projektech

-
- 5) Maintaining NATO's Technological Edge: Strategic Adaptation and Defense Research & Development. *NATO Parliamentary Assembly: Science and Technology Committee*, 8. října 2017.
  - 6) Annual Report to Congress. *Office of the Secretary of Defense*. 2. května 2019. Dostupné z: https://media.defense.gov/2019/May/02/2002127082/-1/-1/1/2019_CHINA_MILITARY_POWER_REPORT.pdf.
  - 7) Trends in world military expenditure, 2018. SIPRI, duben 2019. Dostupné z: https://www.sipri.org/sites/default/files/2019-04/fs_1904_milex_2018.pdf.
  - 8) Sedm z deseti největších světových exportérů zbraní dle SIPRI jsou členské státy EU – Francie, Německo, Velká Británie, Španělsko, Itálie a Nizozemsko.

zaměřených na průlomové inovace. O obraně, inovaci a konkurenceschopnosti tak dnes uvažuje i často spíše pacifisticky naladěná Evropská unie.

Důležitost samotné existence konkurenceschopného obranného průmyslu pro ekonomiky členských států vyzdvihl i Evropský parlament, dle kterého měl evropský obranný průmysl v roce 2014 (tedy ještě před zvyšováním výdajů členskými zeměmi Aliance) obrát 97,3 mld. eur a zaměstnával půl milionu lidí, čímž se řadil mezi největší průmyslová odvětví. Jeho hospodářské a technologické složky tak významně ovlivňovaly konkurenceschopnost celého evropského průmyslu.⁹ Nové formy úzké spolupráce mezi státem a domácím obranným průmyslem zavádějí i jednotlivé členské země včetně Francie, Velké Británie, Španělska, Nizozemska nebo Polska.¹⁰ Jejich úvaha je prostá. Věří, že posílení obranyschopnosti sofistikovaným zapojením vlastního průmyslu vede nejen k lepší připravenosti a schopnosti hospodářské mobilizace v případě budoucích bezpečnostních krizí, ale i k momentálnímu rozvoji ekonomiky a vědecko-výzkumné úrovně.

Věda a výzkum na poli obrany¹¹

Výzkum a inovace ve vojenství se od nepaměti prolínají s civilním výzkumem a mnohé vynálezy z původně vojenského prostředí zásadně ovlivnily civilní sektor. Ze zemí OECD jde na vědu a výzkum v rámci obrany nejvíce peněz ve Spojených státech. V roce 2016 to bylo 78,1 mld. dolarů, respektive 0,42 % HDP. Dohromady to činí téměř 88 % celkových výdajů v rámci OECD v dané oblasti. Není proto náhoda, že nejen americké zbraňové systémy, ale i americká univerzitní výzkumná pracoviště patří dle mezinárodních žebříčků k nejlepším na světě. V celkových výdajích následuje Jižní Korea (3,1 mld.), Velká Británie (2,3 mld.), Francie (1,1 mld.) a Japonsko (1,0 mld.). V první desítku se ještě drží Německo, Turecko, Austrálie, Kanada a Polsko. V poměru vůči HDP je pořadí následující: Jižní Korea (0,16 %), Velká Británie (0,08 %), Turecko, Francie, Norsko, Švédsko, Austrálie, Německo, Japonsko, Polsko, Finsko a Estonsko.¹²

Co se týče výdajů na vědu a výzkum jednotlivých vlád, ze zemí OECD na obranný výzkum opět dávají nejvíce Spojené státy, kde tento podíl dosáhl v roce 2016 51,9 %. Následuje Velká Británie a Turecko (15,9 %) a dále s více než deseti procenty Jižní Korea

Do vědy a výzkumu v rámci obrany neinvestují nejvíce jen vyspělé státy NATO, ale i země neutrální a relativně malé.

9) Obranný průmysl, viz: <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/home>.

10) Maintaining NATO's Technological Edge: Strategic Adaptation and Defense Research & Development. NATO Parliamentary Assembly: Science and Technology Committee, 8. října 2017.

11) Government Expenditures on Defense Research and Development by the United States and Other OECD Countries: FactSheet. Congressional Research Service, R45441, 2018. Dostupné z: <https://fas.org/sgp/crs/natsec/R45441.pdf>.

12) Data z Izraele nejsou známá, byť by se Izrael velmi pravděpodobně dostal na přední místa.

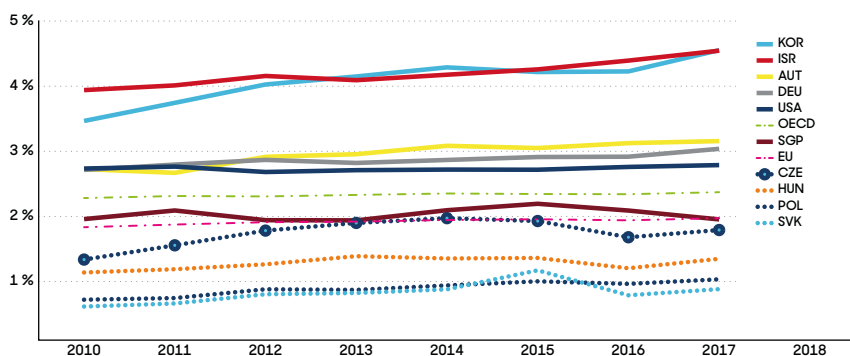
a Polsko. V první desítce je ještě Austrálie, Francie, Norsko, Švédsko a Japonsko.¹³ Podle údajů European Defense Agency dosahuje financování obranného R & D z rozpočtů členských zemí v posledních letech úrovně 7–9 mld. eur. Do vědy a výzkumu v rámci obrany tak neinvestují nejvíce jen vyspělé členské státy NATO udržující výdaje na obranu na solidní úrovni, ale i země neutrální a relativně malé, jako jsou Švédsko nebo Finsko. Jedná se ale vždy o země s rozvinutým a na světových trzích konkurenceschopným (nejen obranným) průmyslem a vědecko-výzkumnými pracovišti.

České investice do vědy a výzkumu

Jak si vede Česká republika? I zde patříme k horšímu průměru. Podle dat OECD směřovalo do oblasti vědy a výzkumu roce 2017 1,79% HDP. Ačkoliv oproti roku 2016 došlo k nárůstu, jsme na tom hůře než v letech předešlých. Průměr Evropské unie je 1,96% HDP a OECD 2,37% HDP. Doporučena jsou nejméně 2%. Vyspělý svět se nám tedy spíše vzdaluje.

Graf 1: Podíl výdajů na vědu a výzkum na HDP

Zdroj: OECD

Podobné je to i s výdaji na vědu a výzkum v rámci obrany. V roce 2018 směřovalo z českého rozpočtu na vědu a výzkum v oblasti obrany 436 mil. korun, což bylo zhruba 0,7% z celkových výdajů na obranu. Průměr výdajů členských států European Defense Agency byl v roce 2018 0,8%.¹⁴ Je nutné podotknout, že i zde pro všechny platí doporučená výše 2% z celkových výdajů. K tomu se ostatně naposledy zavázala Česká republika podpisem

13) Ani zde data z Izraele nejsou známá.

14) Defence Data 2016-2017. *European Defence Agency*, 2018. Dostupné z: https://www.eda.europa.eu/docs/default-source/brochures/eda_defencedata_a4.

přístupových protokolů v rámci stálé strukturované spolupráce PESCO, která byla aktivována v prosinci 2017.¹⁵

Ještě závažnějším problémem je, že český rozpočet pro danou kategorii nominálně v zásadě zamrzl na výši z roku 2014 a měl by tam dle rozpočtových výhledů setrvat po dobu následujících 10 let! Budou-li růst celkové výdaje na obranu alespoň tak, jak jsou dnes naplánovány, poklesnou výdaje rozpočtu na vědu a výzkum v oblasti obrany na zhruba 0,3 % celkových výdajů na obranu. To je pro českou průmyslovou a vědecko-výzkumnou konkurenceschopnost v oblasti bezpečnosti alarmující. Útěchou nemůže být konstatování zprávy vypracované v roce 2017 pro Parlamentní shromáždění NATO, totiž že stejný problém mají i ostatní spojenci. Propad výdajů rozpočtů členských států NATO na R & D byl totiž od roku 2008 ještě výraznější než propad výdajů celkových a situaci se nadále nedaří zlepšit¹⁶ Nejenže je tedy Česká republika v horší situaci než většina ostatních zemí, rozpočtový výhled nás navíc posouvá do skupiny absolutně nejhorších.

Obrannou průmyslovou a technologickou základnu (Defence Technology Industrial Base) v Evropě zcela jistě v následujících letech významně promění i zvyšující se důraz Evropské komise na oblast obrany a obranného průmyslu. Zesílí také tlak na konsolidaci. Prakticky veškeré programy v oblasti obrany podporované z rozpočtu Evropské unie (European Defence Fund, PESCO, s možnou návazností na Horizon Europe), na které budou v následujících letech uvolněny miliardy eur ročně, jsou založeny na nutné spolupráci subjektů z několika zemí a na podpoře národních vlád, ať již formou národního kofinancování nebo závazky k odebrání produkce. I zde proto jednoznačně platí: 1) Bez spolupráce českého státu s domácím průmyslem a výzkumnými pracovišti a bez následného kofinancování projektů z národních zdrojů jsou české subjekty významně znevýhodněny při žádosti o jakékoli prostředky z Bruselu. 2) Bez podpory evropských fondů bude v mnoha oblastech konkurenceschopnost českých subjektů upadat a může dojít až k jejich zániku.¹⁷

Domácí obranný průmysl

Dle údajů Asociace obranného a bezpečnostního průmyslu (AOBP) se ke zbrojní a bezpečnostní výrobě v České republice hlásí okolo 100 podniků, jejichž celkový obrat (včetně

---

15) Viz: <https://pesco.europa.eu/binding-commitments/>. Na tomto cíli se ostatně již v roce 2007 dohodla Dozorčí rada ministrů v rámci EDA (Viz: <https://www.eda.europa.eu/info-hub/defense-data-portal/Benchmarks>).

16) Maintaining NATO's Technological Edge: Strategic Adaptation and Defense Research & Development. *NATO Parliamentary Assembly: Science and Technology Committee*, 8. října 2017.

17) Pravda je, že významní čeští producenti nejeví o čerpání prostředků určených na vědu a výzkum příliš velký zájem. Jedním z důvodů je fakt, že majitelem výsledků výzkumu se stává zadavatel, respektive stát, aniž by s nimi musel nějak nakládat. Firmy samostatně nemohou s výsledky samostatně pracovat, a nejsou proto motivované se například snažit o jejich uplatnění na zahraničních trzích. Pokud by se firmy mohly stát alespoň částečným vlastníkem výsledků výzkumu, jistě by to zvýšilo jejich motivaci se do podobných programů zapojovat.

civilní složky i duální části výroby) dosahuje zhruba 50 mld. korun. Tyto firmy zaměstnávají až 20 tisíc pracovníků, z nichž je odhadem každý pátý vysokoškolsky vzdělaný.

Dle studie zadané Českou zbrojovkou a vypočítané na příkladu produkce České zbrojovky se českému státu v případě zakoupení zbraní vyrobených a vyvinutých na území České republiky (např. automatická puška BREN II) vrátí na daních a poplatcích (DPH, sociální a zdravotní pojištění, daň z příjmu, daň ze zisku, spotřební daně...) do státního rozpočtu 43,75 % z původní ceny. Ze studie EY vyhotovené pro skupinu Czechoslovak Group zase vyplývá, že každá koruna, kterou CSG utratí v České republice, generuje dalších 2,8 Kč a jeden zaměstnanec CSG generuje dalších 3,7 pracovních míst.

Jsou-li čeští zbrojaři konkurenceschopní, respektive nabízejí-li solidní cenu za požadovanou kvalitu, jednoznačně se vyplatí nakupovat doma. Schopnosti a stabilita domácího obranného průmyslu jsou navíc naprosto klíčové pro zachování obranyschopnosti země v době výjimečných právních stavů spojených s nutností účinné hospodářské mobilizace pro účely obrany státu i aliančních partnerů. Domácí nákupy však mají pozitivní dopady nejen na českou ekonomiku a kondici domácího průmyslu. V obranném průmyslu totiž zároveň platí, že díky referencím z domácího trhu je výrazně jednodušší ucházet se o zakázky na trzích zahraničních. Respektive – reference z dodávek ozbrojeným složkám jiných států bývá nezdědkou nepřekročitelnou podmínkou a reference z domovské země se tak často fakticky stává nutností.

Dalším důležitým faktorem je exportní potenciál. Objem exportu zbraní a vojenského materiálu v roce 2018 klesl na 14 miliard korun z 15,1 miliardy v roce 2017. Vývoz tak klesl již druhým rokem po sobě; v roce 2016 dosáhl rekordních 18,2 miliardy korun.¹⁸ V roce 2015

Nákupy českého státu u domácích firem zvyšují jejich konkurenceschopnost na zahraničních trzích.

to bylo 15 miliard. V porovnání se situací před deseti až patnácti lety se však i dnes jedná o solidní čísla.¹⁹ Zhruba polovina exportu směřuje do Evropy a Spojených států, zbytek zejména do Asie, na Blízký východ a do Afriky. Byť jde o zdravější geografické rozložení, než vykazuje celý český export směřující z téměř 85 % do zemí Evropské unie,

v porovnání s celkovým ročním exportem české ekonomiky se stále jedná o spíše zanedbatelnou položku. Rozhodně se tedy dnes nikdo nemusí obávat přílišné militarizace české ekonomiky. V případě nárůstu vývozu zbraní a vojenského materiálu by se naopak jednalo o sektorově ekonomicky prospěšné rozvrstvení celkového exportu českého průmyslu.

18) Nárůst v roce 2016 byl způsoben zejména prodejem několika kusů letounu L-159.

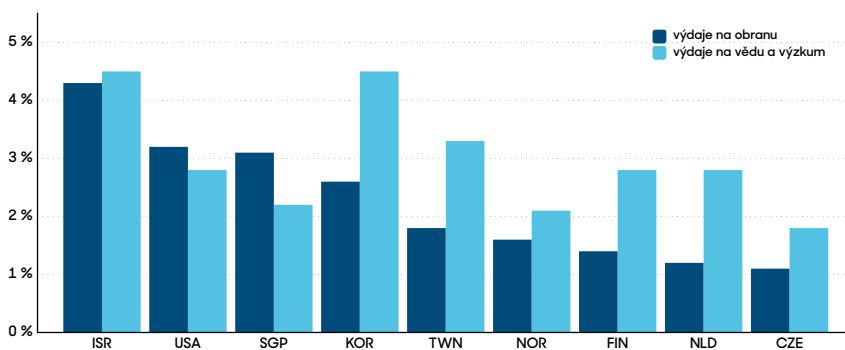
19) V roce 2003 to bylo 2,64 mld. korun a v roce 2008 4,73 mld. korun.

Výdaje na obranu a R&D

Situace ve světě ukazuje, že dlouhodobé a promyšlené investice do moderních zbraňových systémů a jejich vývoje garantují nejen splnění spojeneckých závazků a lepší zajištění bezpečnosti a stability nutné k posílení dlouhodobé prosperity, ale zcela konkrétně také přispívají ke konkurenceschopnosti průmyslových podniků a k rozvoji univerzitního výzkumu. V poslední době navíc přispívají i k posílení hi-tech sektoru. Rozhodně neplatí, že investice do armády musejí automaticky znamenat menší investice do vědy a výzkumu a vést k oslabování ekonomické konkurenceschopnosti země. Opak může být pravdou.

Graf 2: Výdaje na obranu a vědu a výzkum (v % HDP)

Zdroj: Údaje o vojenských výdajích jsou uvedeny dle SIPRI za rok 2018, údaje o vědě a výzkumu dle OECD za rok 2017. Údaje o výdajích na R & D Singapur jsou z roku 2014.

Nejlepším příkladem ze světa je pravděpodobně Izrael, který je navíc co do počtu obyvatel srovnatelný s Českou republikou. Země vznikla před 71 lety v bažinách a na poušti a nebyla obdařena prakticky žádnými přírodními zdroji. Po celou dobu své existence je navíc ve válečném stavu a momentálně vydává ročně na obranu přes 4,3% HDP. Zároveň však směřuje přes 4,5% HDP na vědu a výzkum. Nepochybně i díky této kombinaci smysluplně investovaných výdajů na obranu (v podstatné míře skrze vlastní zbrojní průmysl, který je navíc konkurenceschopný na světových trzích) a vysokých investic do vědy a výzkumu se může Izrael chlubit větším HDP, než má Česká republika – celkově i per capita.

Příklady vyspělých zemí, v nichž se vzájemně podporují a doplňují výdaje na obranu a vědu a výzkum a které mají konkurenceschopný obranný průmysl přispívající dále k obratyschopnosti a bohatnutí společnosti, je však více. Jedná se o země malé i velké, tradičně bohaté i rozvíjející se, alianční i neutrální. Z větších zemí je v první řadě nutné zmínit Spojené státy (3,2% HDP na obranu/2,8% HDP na vědu a výzkum) a Jižní Koreu (2,6/4,5). Z menších vyspělých zemí pak například Singapur (3,1/2,2), Taiwan (1,8/3,3), Norsko (1,6/2,1),

Finsko (1,4/2,8) či Nizozemsko (1,2/2,0). Spojené státy, Norsko a Nizozemsko dávají navíc přes čtvrtinu obranného rozpočtu na investice. V případě České republiky je poměr 1,1/1,8 a na investice jde z obranného rozpočtu zhruba 13%.²⁰

Rýsující se příležitost

Výdaje evropských členů NATO dosáhly v roce 2018 282 mld. dolarů a měly by i nadále růst. Do vybavení a nových zbraňových systémů tak v minulém roce evropská část NATO investovala zhruba 1,3 bilionu korun. Kdyby většina členských zemí v roce 2024 dosáhla slíbených 2 % výdajů HDP, měly by se za pět let roční obranné výdaje evropských členů NATO blížít 400 mld. dolarů. Výdaje na obranu však zvyšují i mnohé jiné evropské státy. Po celé Evropě (bez Ruské federace) budou země za pět let investovat do obrany dohromady okolo deseti bilionů korun ročně. Z toho 2 biliony korun by každý rok měly jít na modernizaci armád, tedy do nových zbraní a vybavení. Jedná se o obrovskou příležitost pro český průmysl. Je jen na nás, jestli se jí chopíme, nebo jestli ji přenecháme jiným.

Zvyšující se výdaje na modernizaci české armády je proto třeba brát nejen jako nutnou rozpočtovou zátěž reagující na zhoršenou bezpečnostní situaci, ale i jako jednu z příležitostí, jak dosáhnout úrovně ekonomicky nejvyspělejších zemí světa. Pro úspěšné splnění takového cíle je však bezpodmínečně nutná dlouhodobá politika státu postavená na dostatečném financování modernizace vlastní armády a na úzké spolupráci s obranným průmyslem a světem vědy a výzkumu. Jednoznačně platí, že bude-li Česká republika navyšovat výdaje na obranu (a to zejména s ohledem na jejich investiční část), nesplní tím zdaleka „jen“ své závazky vůči spojencům, ale podpoří i celkovou ekonomickou úroveň vlastní země.

---

20) Údaje o vojenských výdajích jsou uvedeny dle SIPRI za rok 2018, údaje o vědě a výzkumu dle OECD za rok 2017. Údaje o výdajích na R & D Singapuru jsou z roku 2014.

Doporučení

I nadále našťestí patříme mezi nejbezpečnější země světa. Pocit bezpečí (spojený s laxním přístupem k budování obranyschopnosti země) se však může brzy stát naší největší bezpečnostní hrozbou. Aby se tak nestalo, je nutné:

- 1. Pokračovat ve zvyšování výdajů na obranu na 2 % HDP, vynakládat nejméně 20 % z rozpočtu na investice a nejméně 2 % na obranný výzkum a vývoj.**
- 2. Vytvořit a dodržovat pětiletý akviziční rozpočtový rámec.**
- 3. Usilovat o maximální zapojení domácího průmyslu do akvizičních procesů.**
- 4. Zřídit na Ministerstvu obrany sekci průmyslové spolupráce, vytvořit český ekvivalent DARPA (Defense Advanced Research Projects Agency), programů FMA (Foreign Military Assistance) a agentury typu SIBAT (pro export/import i jiné formy spolupráce typu vláda-vláda).**
- 5. Posílit mechanismus národní podpory obranného výzkumu s ohledem na programy Evropské unie.**

Lokální a individuální kvalita života a její souvislost s postoji a společenskou důvěrou

Daniel Prokop, garant expertní studie / zakladatel PAQ Research

Důvěra v právní stát, demokracii či prozápadní směřování země úzce souvisí s individuální kvalitou života, která je provázaná s tou regionální. V rámci zachování současných hodnot je třeba zaměřit se na společenské nerovnosti spolu s nedostatečnostmi veřejné politiky.

Úvod

Cílem této kapitoly je navázat na studii o kvalitě života na konferenci *Kam kráčíš, Česko*, ve které jsme se snažili popsat regionální rozdíly v kvalitě života v rámci ČR. Po diskusích u navazujících kulatých expertních stolů, kterých se účastnili odborníci z oblastí geografie, sociálního začleňování, vzdělávání, sociálních nerovností, regionálního rozvoje i podnikání, jsme dospěli k názoru, že vyšší přidanou hodnotu, než má aktualizace a zrobustňování mapy kvality života, v níž by za rok nastaly relativně malé posuny, bude mít průzkum dvou implikací regionálních rozdílů:

1. Jak lokální kvalita života souvisí se sociální stratifikací obyvatel v daném regionu a s individuální kvalitou života obyvatel? A jak se tyto faktory promítají do jejich postojů a důvěry?
2. Jak jsou regionálně provázány největší problémy, které se promítají do kvality vzdělávání?

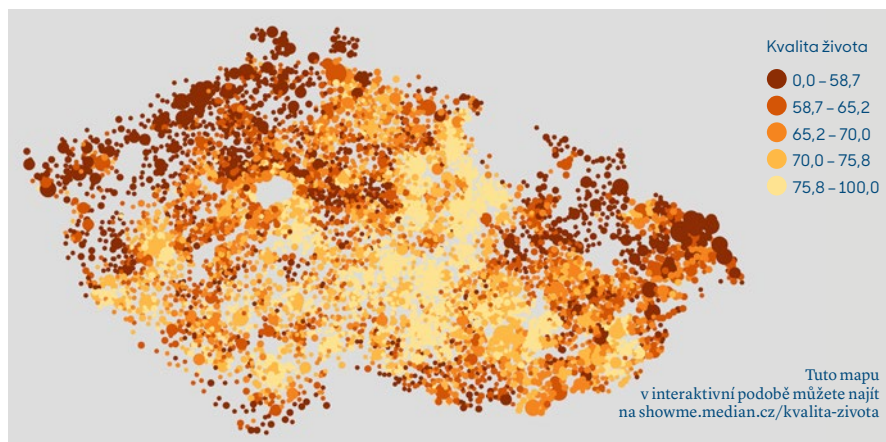
Porovnávané datové zdroje

Index lokální kvality života

Připomeňme, že expertní studie *Kvalita života 2018* stanovila pro každou obec ČR (s výjimkou Prahy, která má vnitřní diverzitu a z regionálních srovnání se vyčleňuje) index kvality života založený na 13 ukazatelích, které se zaměřovaly na socioekonomické ukazatele (počet exekucí, nezaměstnanost, struktura pracovního trhu v regionu), problémy perifernosti a dostupnosti služeb (vzdálenost k okresnímu městu, dostupnost MŠ a SŠ, dostupnost zdravotních zařízení, dostupnost rychlého internetu), dále na demografické ukazatele implikující vyšší kvalitu života (naděje dožití, přírůstek obyvatel), na ukazatele související se silnějším rodinným a komunitním životem (rozvodovost, počet věřících) a na míru bezpečnosti a znečištění ovzduší. Váhu těchto problémů jsme určovali na základě dvou zdrojů, a to subjektivního posouzení jejich závažnosti respondenty a regionálního výskytu společensky nejnegativněji naladěných skupin. Analýza odhalila, že takto souhrnně měřená kvalita života je nejvyšší v některých velkých městech ČR a jejich okolí a v rurálních částech ČR, které nejsou postiženy velkými socioekonomickými problémy (části Vysočiny, Královhradeckého kraje apod.). Naopak nejnižší kvalita života je ve velkých částech Ústeckého, Karlovarského a Moravskoslezského kraje, kde se kumuluje řada socioekonomických a dalších problémů. I v rámci těchto krajů je však v kvalitě života relativně velká diverzita mezi obcemi.

Mapa 1: Celková kvalita života v českých regionech a obcích (Kam kráčíš, Česko 2018)

Zdroj: Median a Aspen Institute Central Europe

Výzkum Českého rozhlasu – Česká společnost po 30 letech

Pozice a síla člověka ve společnosti se neopírají pouze o příjem nebo majetek, na které někdy debatu o nerovnostech redukuje. Jde také o společenské kontakty, nové kompetence zaručující uplatnění v nejisté a globalizující se společnosti a kulturní kapitál, kterým se přenáší vzdělanostní aspirace a umožňuje nám identifikovat se s vyššími společenskými třídami. Vidět tyto typy nerovností je důležité proto, abychom vysvětlili nespokojenost lidí, volbu populistů, obavy z globalizace, fragmentaci společnosti či touhu po návratu k jednoduchému světu.

S koncepcí tří typů kapitálu přišel před půl stoletím francouzský sociolog Pierre Bourdieu.¹ Kromě toho ekonomického mluvil o kapitálu sociálním – jaké kontakty ve společnosti máte, jak silné a rozsáhlé jsou vaše vazby – a o kapitálu kulturním – jaké máte vzdělání a jak se orientujete a pohybujete v kultuře a společnosti. Právě tyto tři typy kapitálu použil sociolog Mike Savage jako základ své studie², podle níž se moderní britská společnost skládá ze sedmi tříd.

V novém velkém výzkumu Česká společnost po 30 letech, který jsme u příležitosti třiceti let od revoluce připravili se sociology Martinem Buchtítkem, Paulínou Tabery, Tomášem Dvořákem a Matoušem Pilnáčkem pro Český rozhlas, jsme se pak pokusili popsat strukturu společnosti i v Česku. Poučili jsme se z některých nedostatků Savageovy studie a zařadili do výzkumu specifické formy kapitálu, které v Bourdieuově době ani v Británii nebyly ještě tak podstatné – například jazykové a ICT kompetence coby součást lidského kapitálu, který je klíčový pro uplatnění v měnící se a globalizované společnosti, a lokální pomocné kontakty jako specifický zdroj v postkomunistické společnosti.

Data Českého rozhlasu díky velkému vzorku (4039 respondentů ze zhruba 1300 obcí v reprezentativním výzkumu zpovídaly agentury MEDIAN a STEM/MARK) zahrnovala také otázku, ve které obci respondent(ka) bydlí. Tato data jsme tedy propojili s údaji o kvalitě života v jednotlivých obcích vycházejícími z analýzy pro konferenci *Kam kráčíš, Česko 2018*.

V následujících kapitolách se věnujeme těmto otázkám:

- a. Jak kvalita života v obci souvisí s tím, jakými kapitály disponují její obyvatelé, a jaká je tedy sociální stratifikace těchto obcí?
- b. Jak kvalita života v obci – coby ekologický faktor ovlivňující aspirace, migraci obyvatel a kvalitu vzdělávání – souvisí se vzdělanostní mobilitou v regionu?
- c. Jak kvalita života v obci souvisí s individuální kvalitou života respondentů, kterou vypočítáváme z celkové dispozice ekonomickým, sociálním, kulturním a lidským

1) Viz kniha *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*, Pierre Bourdieu.

2) Viz kniha *Social Class in the 21st Century*, Mike Savage.

kapitálem, a z toho, zda respondent zažil negativní životní události (exekuce, nezaměstnanost, ztráta bydlení, rozvod)?

- d. Jak kvalita života v obci a individuální kvalita života souvisí s postoji respondentů, jako jsou důvěra k institucím, postoje k demokracii a postoje k členství ČR v západním společenství? Tedy s faktory, které často vnímáme jako otázku hodnot, ale jsou i otázkou kvality života a pozice ve společnosti.

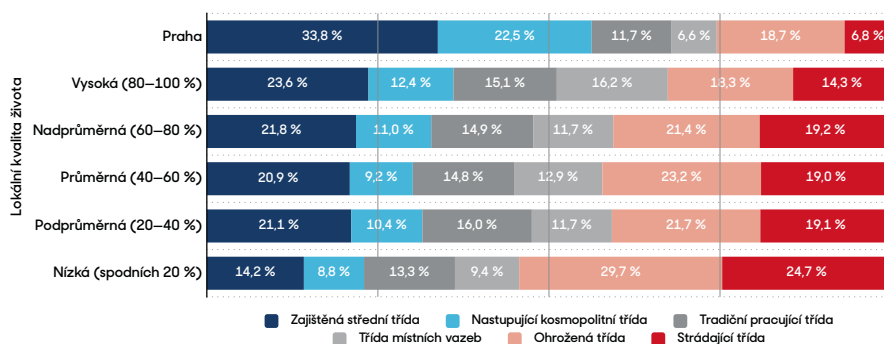
Kvalita života v obci a struktura obyvatelstva (a jeho zdrojů)

Než se dostaneme ke klíčové otázce, jak kvalita života souvisí s životní spokojeností, důvěrou a vzdělanostními aspiracemi obyvatel, je třeba prozkoumat, jak vlastně souvisí s jejich zdroji – a to nejen ekonomickými, ale právě také se sociálním, kulturním a lidským kapitálem. A celkově tedy s třídní stratifikací regionu.

Sociální struktura obyvatel výrazně souvisí s regionální kvalitou života, jak ji v roce 2018 definovala studie pro konferenci *Kam kráčíš, Česko*. V Praze tvoří více než polovinu obyvatel dvě vyšší střední třídy (*zajištěná střední třída* a *nastupující kosmopolitní třída*) a je zde relativně úzká vrstva *nejnižší strádající třída*. V pětina mimopražských obcí s nejnižší kvalitou života tvoří dvě vyšší střední třídy jen necelou čtvrtinu obyvatel (23%) a více než polovinu tvoří dvě ekonomicky nejohroženější a prekarizované části společnosti. Do těch kromě *strádající třídy* s absencí všech kapitálů patří i *ohrožená třída*, která má relativně solidní sociální, kulturní a lidský kapitál, ale neodpovídající nízké příjmy a majetek. V obcích se střední a vyšší kvalitou života lze vysledovat postupný nárůst podílu ekonomicky zajištěných tříd.

Graf 1: Sociální struktura obcí podle kvality života

Zdroj: PAQ Research

Rozdílná struktura obyvatelstva vychází z rozdílů ve společenských kapitálech a zdrojích.

Ekonomický kapitál obyvatel obcí – Příjmově se od zbytku republiky dle očekávání odděluje Praha, jakkoli je zde reálná hodnota vyšších příjmů částečně redukována vyššími životními náklady. V pětině obcí s nejnižší kvalitou života je vyšší zastoupení nízkopříjmových. U majetku obyvatel je souvislost plynulejší. V obcích s nejnižší kvalitou života se takřka nevyskytují obyvatelé s nejvyššími úrovněmi majetku a okolo 35 % tvoří lidé s nižší úrovní majetku. Majetnost obyvatel pak takřka lineárně stoupá s rostoucí kvalitou života v obci. To může být důsledek rostoucí ceny vlastněných nemovitostí i vyšších úspor. Praha se vyčleňuje výrazně vyšší majetkovou polarizací – je zde hodně respondentů z nejvyšší majetkové vrstvy, ale oproti obcím a městům s vysokou kvalitou života také větší podíl nemajetných. I v metropoli je tato polarizace dána bydlením a jeho rostoucí cenou – vlastníkům bydlení v uplynulých letech hodnota majetku výrazně stoupla. Naopak větší část lidí je z možnosti vlastnit bydlení a kumulovat tím majetek vyřazena.

Kulturní a lidský kapitál – Co se týče lidského kapitálu (znalosti jazyků a ICT), je kromě oddělování pozice metropole patrná silnější pozice obyvatelstva v obcích s nadprůměrnou nebo vysokou kvalitou života a nižší úroveň „nových kompetencí“ u respondentů z pětiny obcí s nejnižší kvalitou života. Kulturní kapitál – měřený formami kulturních aktivit – na námi definované kvalitě života v obci příliš nezávisí, což však může být dáno tím, že do konstrukce regionální kvality života nevstupovala míra kulturních příležitostí (inspirace do budoucna).

Sociální kapitál – Očekávali bychom, že jeden z nejvyšších sociálních kapitálů ve formě kontaktů budou mít Pražané. Zde se však objevuje jeden paradox – respondenti v Praze mají relativně prestižní sociální síť, ale často neznají nikoho z řemeslných a dalších pomáhajících profesí. Jejich kontakty jsou relativně úzké, což se může projevat v některých životních situacích. Náš ukazatel to zohledňuje. Vyšší sociální kapitál mají v tomto smyslu lidé

z obcí s vysokou kvalitou života mimo Prahu, kde se kombinuje vzdělanější a heterogennější struktura obyvatel.

Pražané mají naopak relativně vysokou míru aktivizovaného sociálního kapitálu. Ten ukazuje, zda a s kolika lidmi ve svém okolí se člověk může poradit v případě osobní nouze, kteří mu pomohou s domácností či ve finančních (a jiných) problémech. To na první pohled neodpovídá naší představě atomizovaného velkoměsta a chudších oblastí se silnějšími

sociálními vazbami. Projevuje se zřejmě to, že v metropoli je podprůměrná rozvodovost a seniori zde nejsou tak často ohroženi propadem pomáhajícího sociálního kapitálu díky odchodu mladší generace do prosperujících měst. Mimo Prahu však mají celkově mírně nižší

Respondenti v Praze mají relativně prestižní sociální síť, ale často neznají nikoho z řemeslných a dalších pomáhajících profesí.

sociální kapitál lidé z měst a obcí s nejhorší kvalitou života. U nich se tedy kombinuje mnohonásobné znevýhodnění – nižším sociálním, kulturním i lidským kapitálem.

Kvalita života v obci a individuální kvalita života

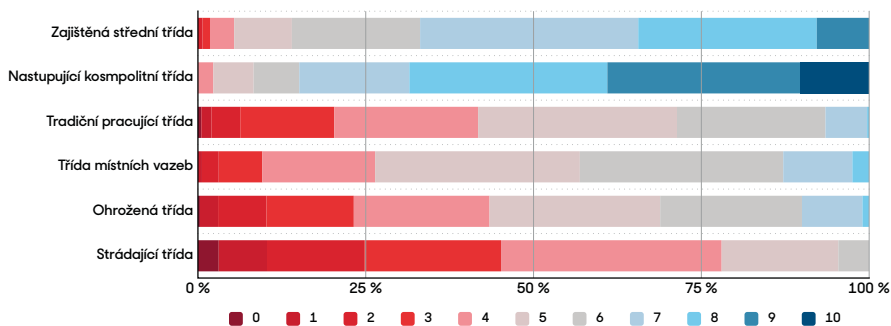
K ekonomickému, sociálnímu, lidskému a kulturnímu kapitálu nemusíme přistupovat jen jako k determinantům třídního postavení, ale také jako ke zdrojům individuální kvality života, které se v životě jedinců kumulují, či naopak absentují. Individuální kvalita života však není daná jen těmito relativně dlouhodobými zdroji, ale mimo jiné i tím, zda člověk čelí konkrétním sociálním a životním problémům.

Z dat výzkumu Česká společnost po 30 letech jsme vypočítali proměnnou individuální kvality života, která nabývá hodnot 0–10. Každý respondent dostal plusový bod za každý z 6 kapitálů, pokud v něm měl nadprůměrné hodnoty. Mezi tyto kapitály patří: příjem, majetek domácnosti, sociální kapitál v podobě sítě známých z různých profesí, aktivizovaný pomáhající sociální kapitál v blízkém okolí, jazykové a ICT kompetence, a kulturní kapitál. Zároveň jsme každému respondentovi dali minusový bod, pokud jeho domácnost v posledních 10 letech zažila exekuce, dlouhodobou nezaměstnanost, ztrátu bydlení či rozvod a rozpad domácnosti. Výsledná proměnná byla z hodnot –4 až 6 rekódována na škálu 0–10.

Není překvapivým výsledkem, že takto měřená kvalita života se v rámci 6 sociálních tříd, které výzkum inspirovaný Great British Class Survey odhalil právě díky modelování tříd dle struktury kapitálů, výrazně liší. V rámci vyšší středních tříd dosahuje drtivá většina respondentů nadprůměrných hodnot (6–10) a v rámci strádající třídy většina respondentů podprůměrných hodnot 0–4. Celkově nižší index individuální kvality života mají respondenti v NUTS2 Severozápad (Ústecký a Karlovarský kraj) a nejvyšší v Praze.

Graf 2: Individuální kvalita života (0–10) respondentů v rámci sociálních tříd a krajů

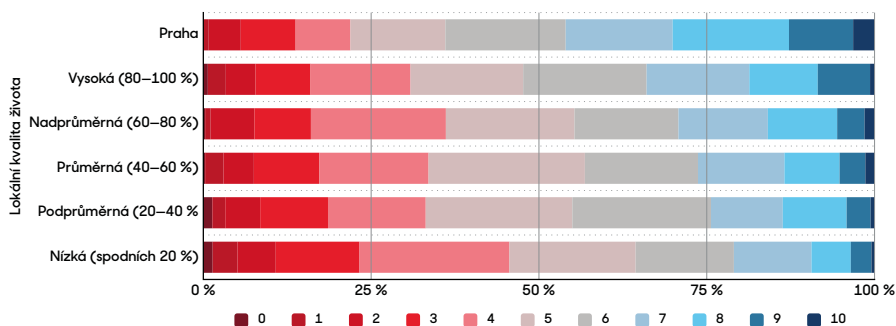
Zdroj: PAQ Research

Zajímavým zjištěním je ale také souvislost lokální kvality života v obci vyplývající z konference *Kam kráčíš, Česko 2018* s individuální kvalitou života respondentů z výzkumu ČRo. V Praze dosahuje nižších hodnot individuální kvality života (0–4) okolo 20 % respondentů, v obcích a městech mimo Prahu s nejvyšší lokální kvalitou života okolo 30 % a v obcích s nejnižší lokální kvalitou života okolo 46 % respondentů. Datové zdroje vznikly nezávisle, ale ukazují, že lokální kvalita života souvisí s kvalitou individuální a že v Česku dochází zejména k oddělování a zaostávání spodních 20 % obcí a měst. Ve středních úrovních lokální kvality života je souvislost s tou individuální omezená.

Graf 3: Individuální kvalita života respondentů (0–10) v rámci typů obcí podle lokální kvality života (index 2018)

Zdroj: PAQ Research

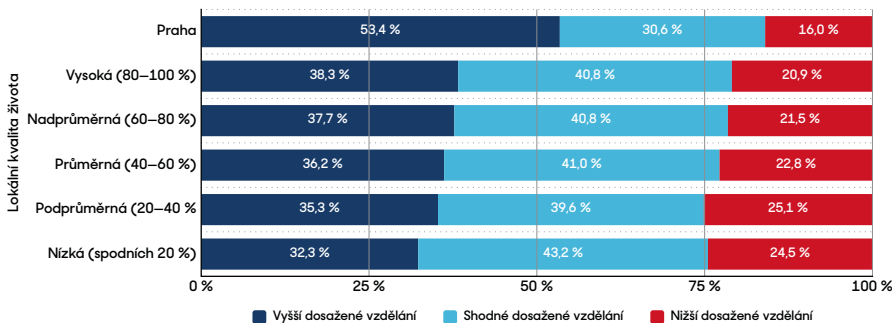
Lokální kvalita života, vzdělanostní mobilita a některé postoje

Celková kvalita života v obci je slabším prediktorem postojů a společenské důvěry než osobní kvalita života, ale s některými postoji přesto významně souvisí. Prvním faktorem je faktická *vzdělanostní mobilita*. Respondenti z oblastí s nízkou kvalitou života překonali vzdělání nejvzdělanějšího ze svých rodičů v méně než třetině případů (32%).³ V obcích s vysokou kvalitou života mimo Prahu to bylo 38%. Výrazně se pak odděluje Praha, kde více než polovina respondentů překonala vzdělání svých rodičů.

3) Porovnávali jsme vzdělání vzdělanějšího z rodičů na 4bodové škále (1-ZŠ, 2-SŠ bez maturity, 3-SŠ s maturitou, 4-VŠ), a to u respondentů ve věku 27 a více let, kteří již mají ukončené vzdělání. Pokud měl vzdělanější z rodičů VŠ a respondent také, byl tento zařazen do první kategorie (vyšší dosažené vzdělání), protože ani teoreticky nemohl vzdělání rodiče překonat.

Graf 4: Vlastní vzdělání vzhledem ke vzdělanějším rodičům

Zdroj: PAQ Research

Tyto geografické rozdíly ve vzdělanostní mobilitě jsou důsledkem a) toho, že v bohatších regionech dosahuje terciárního vzdělání vyšší počet studentů, b) vyššího zastoupení tzv. early leavers – tedy studentů opouštějících vzdělání před vyučením či dosažením středního vzdělání – v chudších regionech, c) migrací vzdělanějších obyvatel do lépe prosperujících regionů a do Prahy. Kvůli těmto jevům se v bohatších částech ČR s vyšší kvalitou života častěji vyskytují lidé, kteří překonali vzdělání svých rodičů a čerpají ze vzestupné mobility, zatímco v chudých častěji ti, kteří vzdělanostně stagnují.

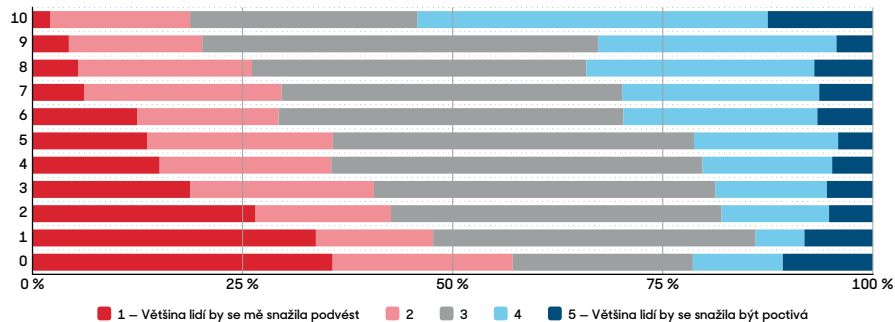
Obyvatelé obcí s vysokou a nízkou kvalitou života se také liší v některých politických postojích – například v tom, nakolik považují členství Česka v EU za prospěšné, zda se podle nich naše společnost ubírá po roce 1989 dobrým směrem, nebo zda sdílí názor, že imigranti ohrožují náš způsob života. Ve všech těchto postojích je mezi respondenty z obcí s vysokou kvalitou života asi o 10 procentních bodů otevřenějších respondentů oproti pětině s nízkou kvalitou života. Výrazně se pak oddělují postoje Pražanů.

Individuální kvalita života, společenská důvěra a postoje

Jestliže vztah mezi lokální kvalitou života a společenskou důvěrou a postoji je nepřímý a spíše slabý, individuální kvalita života – kalkulovaná podle toho, kolika typy kapitálu respondent disponuje nadprůměrně a kolik negativních životních a sociálních událostí zažil – je velmi silným prediktorem postojů. Silně souvisí například s mezilidskou důvěrou, kde mezi lidmi s nadprůměrnými hodnotami kvality života (6–10) převládá na pětibodové škále pocit, že většina lidí by se snažila být poctivá, i kdyby vás měla možnost podvést. Mezi lidmi s nižší kvalitou života naopak jasně převládá předpoklad podvodu. Právě tento typ mezilidské nedůvěry Česko sráží v hodnocení indexu prosperity ve zmiňovaném průzkumu Legatum Institute. Jedná se o problém typický pro řadu postkomunistických zemí.

Graf 5: Mezilidská důvěra – dle indexu individuální kvality života (0–10)

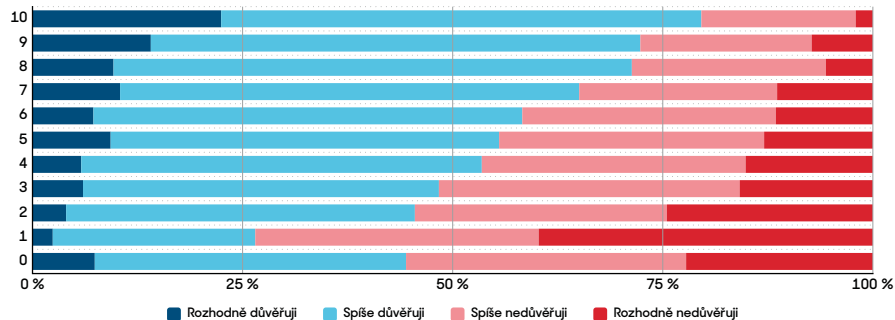
Zdroj: PAQ Research

Individuální kvalita života také výrazně souvisí s důvěrou v soudy a justici, kterým důvěřuje většina lidí s nadprůměrnou a podprůměrnou kvalitou života, ale jen menšina s výrazněji podprůměrnou sadou kapitálů a životních zkušeností. Další výzkumy (MEDIAN pro A2) ukazují, že do důvěry v soudy silně vstupuje právě zkušenost s exekucemi.

Graf 6: Důvěra v soudy a justici – dle indexu individuální kvality života (0–10)

Zdroj: PAQ Research

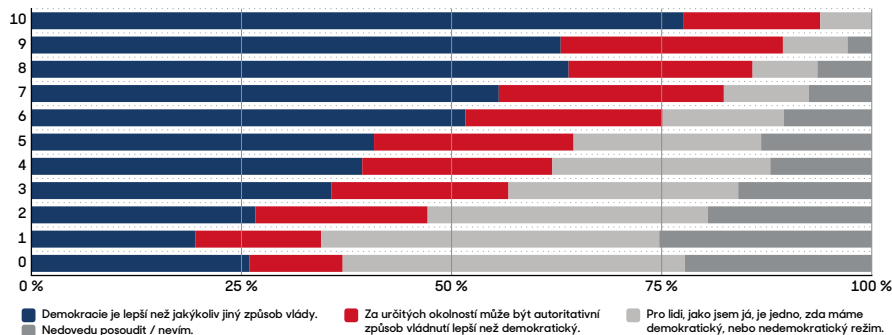

Demokracii za nejlepší způsob vlády považuje většina lidí s nadprůměrnou individuální kvalitou života (0–6), ale menšina ostatních obyvatel ČR. Ve skupinách s nejnižší kvalitou života přitom tento postoj sdílí jen okolo 25% lidí. Není to přitom dáno tím, že by mezi nimi bylo výrazně silnější autoritářství – v těchto skupinách spíše převládá apatie, tedy postoj, že „pro lidi, jako jsem já, je jedno, zda máme demokratický, nebo nedemokratický režim“, či odpověď „nevím“. Právě apatičtí respondenti ale mohou být cílovou skupinou mobilizace omezování liberální (ústavní) demokracie, která jim subjektivně neslouží a k níž necítí loajalitu.

Graf 7: Postoj k demokracii – dle indexu individuální kvality života (0–10)

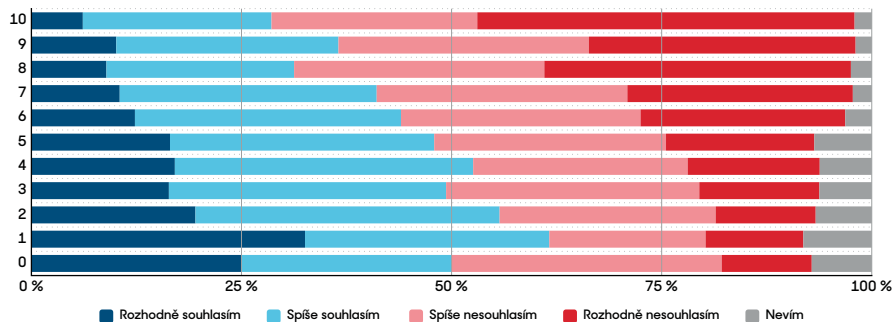
Zdroj: PAQ Research

To se projevuje mimo jiné i tím, že pokud je otázka formulována návodněji, tedy tak, aby kopírovala autoritářský diskurs a ochotu na něj přistoupit, souhlasit mají sklon právě části obyvatel s nižší kvalitou života a apatičtějšími postoji k demokracii. Ti ve většině případů souhlasí s tvrzením, že pro ČR je důležitý silný vůdce, i když se vždy nebude řídit pravidly.

Graf 8: Narativ silné ruky – dle indexu individuální kvality života (0–10)

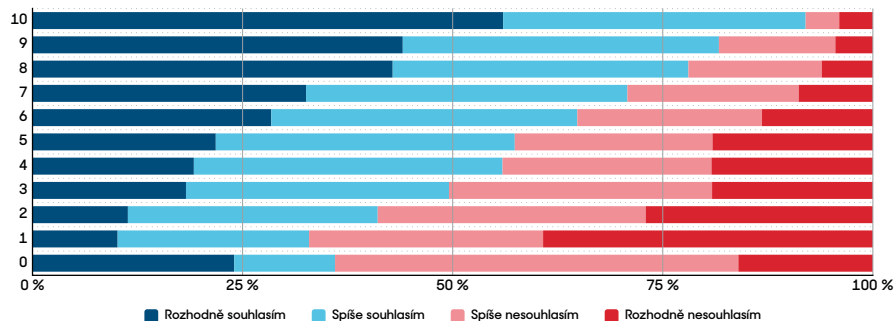
Zdroj: PAQ Research

Kvůli těmto postojům a pocitům společenské deprivace či nemožnosti plně participovat ve společnosti se individuální kvalita života promítá i do názorů, zda je pro Česko prospěšné členství v EU a zda naše společnost po roce 1989 obecně směřuje správným směrem. S těmito výroky souhlasí většina lidí s nadprůměrnou a průměrnou kvalitou života (6–10) a jen menšina lidí s nízkou kvalitou života. Stejně jako u předešlých výroků vztahujících se k demokracii a důvěře je vztah mezi kvalitou života a těmito politickými postoji takřka lineární.

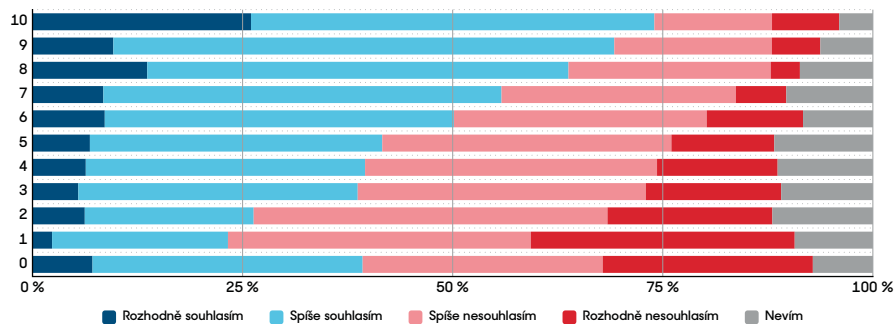
Graf 9: Členství v EU je pro ČR prospěšné – dle individuální kvality života (0-10)

Zdroj: PAQ Research

Graf 10: Společnost se po roce 1989 obecně ubírá správným směrem – dle individuální kvality života (0-10)

Zdroj: PAQ Research

Závěr

Důvěru v ostatní lidi, v právní stát či v demokracii a postoje týkající se našeho členství v EU či polistopadového směřování máme často tendenci vysvětlovat hodnotovými orientacemi, mediálními zdroji (fakenews) či postojovými rezidui z dob komunismu. Ač tyto faktory mohou také hrát roli, naše studie ukazuje, že všechny tyto postoje – klíčové pro uchování demokracie v České republice – jsou závislé na individuální kvalitě života. Tu definujeme podle toho, zda jedinec disponuje nadprůměrným ekonomickým kapitálem (příjem, majetek), sociálním kapitálem (kontakty, podpora), kulturním kapitálem či novými důležitými kompetencemi a zda se v nedávné době setkal s negativními sociálními a životními situacemi (exekuce, nezaměstnanost, ztráta bydlení, rozvod a rozpad rodiny).

Naše analýza také ukazuje, že individuální kvalita života do jisté míry souvisí s regionální kvalitou života, jak ji definovala studie *Kam kráčíš, Česko 2018*. Tato lokální kvalita života také souvisí s vzdělanostní mobilitou obyvatel a jejich schopností dosahovat ve společnosti úspěchu.

Naše studie je tedy dalším podkladem, že i 30 let po sametové revoluci musíme řešit problém společenských nerovností v kvalitě života a nedostatečnosti veřejné politiky, kvůli níž je velká část české populace zasažena buď relativní chudobou regionu, či jinými negativními jevy, jako jsou exekuce nebo problémy v bydlení. Právě vyřešení těchto problémů, s nimiž by si Česká republika vzhledem ke svému HDP a celkové kvalitě života měla poradit, je klíčovým faktorem v uchování charakteru ústavní demokracie a prozápadního směřování České republiky i 30 a více let po sametové revoluci.

Jako **doporučení** pro zlepšení aspektů kvality života, která výrazně souvisí s naší důvěrou v demokracii, instituce a prozápadní směřování, navrhuje:

- 1. Zaměřit se na jednotlivé kvality života chudých regionů** – tedy zejména Karlovarského a Ústeckého kraje, částí Moravskoslezského kraje a vnitřních periferií. A to pomocí daňové politiky (snížení zdanění práce, vyšší danění majetku) či investic do infrastruktury.
- 2. Omezit počet předlužených lidí** (mnohonásobné exekuce), kteří odcházejí do šedé ekonomiky a omezují svou společenskou participaci. Dosáhnout toho lze například dalším zpřístupněním institutu oddlužení (vyrovnáním nevýhodnosti insolvenčí oproti exekucím, vyjasněním konce oddlužení, motivací aktérů ke kratšímu času oddlužení).

- 3. Posílení kvality vzdělávání v chudších regionech a omezení počtu studentů, kteří zde vzdělávání ukončují předčasně** a vytvářejí i do budoucna skupinu s rizikem kombinace velmi nízkého ekonomického, sociálního i kulturního kapitálu.
- 4. Vytvoření politiky sociálního a dostupného bydlení**, která bude a) velmi úzké skupině lidí s extrémními problémy v bydlení (s prioritními skupinami rodin s dětmi, zdravotně postižených, seniorů, apod.) za pevně stanovených podmínek poskytovat sociální bydlení, b) podporovat širší skupinu obyvatel velmi zatížených náklady na bydlení a s rizikem ztráty bydlení dalšími nástroji – daňová aj. podpora komerčního nájemního bydlení, flexibilnější využívání dávek v okamžité mimořádné pomoci, popř. obecní bydlení.
- 5. Zlepšení kooperace úrovní státní správy** (např. zavedením středního článku řízení ve vzdělávací soustavě, lepší kooperací obcí a státu v politice bydlení), meziresortní spolupráce (např. spolupráce sociální a vzdělávací soustavy při posilování šancí dětí ze znevýhodněného prostředí) a využívání dat veřejné správy při plánování a vyhodnocování politik.

V rámci této kapitoly připravil tým Daniela Prokopa ve spolupráci s Aspen Institute Central Europe a Bader Foundation také mapu sociálních a vzdělávacích problémů. Ta na úrovni ORP (obcí s rozšířenou působností) zachycuje, jak silně souvisí zasažení obcí exekucemi, rozvodovostí a životem dětí v nebytovém a nekvalitním bydlení se vzdělávacími problémy, absencemi ve vzdělávání a předčasnými koncem studia.

Mapu naleznete na odkazu: aspn.me/mapaproblemu

Kam kráčí Česko podle Aspen Young Leaders

Česko – inspirativní a globální

Z pohledu ekonomiky a bezpečnosti Češi zažívají své nejlepší období, ne však, jak se zdá, nejšťastnější. V mnohém se nacházíme na pomyslné křižovatce, ať už se jedná o přístup ke vzdělávání, politice, občanské společnosti či diskusi o vlastním naplnění.

V čem tedy spočívá naše dilema? Co nás tak trápí? Dovolím si tvrdit, že především absence smyslu pro vlastní zodpovědnost a schopnost inspirovat svět v globálních či evropských tématech.

V nejbližší budoucnosti bude svět čelit velkým výzvám, jako je umělá inteligence a její vliv na komplexní industriální změny po celém světě, spojené s masovým přesunem osob ze starých odvětví do nově vznikajících. S tím souvisí nutnost změny 200 let starého vzdělávacího systému na systém novodobý, v němž bude klíčová schopnost adaptace na změnu a správné využívání moderních technologií.

Česko má jedinečnou šanci vydat se cestou globálního hráče a inspirovat nejen celý svět, ale především každého svého občana. TGM a jeho humanismus, Václav Havel a jeho přístup k lidskoprávním otázkám jsou historickými ukázkami, že je to v našich silách. Vidím kolem sebe velké množství lidí, kteří se snaží o vskutku evropské a globální činy. Stačí si věřit a vybrat si svou cestu.

Jaké může být naše příští téma? Co třeba svoboda jednotlivce a kritické myšlení? V době virtuální reality, fakenews a nové nastupující umělé inteligence to bude více než potřebné. Většina lidí namítne, že k tomu nejdříve potřebujeme silné politické vedení.

Timothy Snyder ve své knize *Tyranie* říká: „Přijmi zodpovědnost za podobu světa.”

Všechno začíná naším vlastním rozhodnutím. Nehledejme vůdce, vést musíme každý sám sebe. Jedině tak se na křižovatce vydáme správným směrem.

Jan Laštůvka,

CEO a spoluzakladatel MonkeyData

Generace narozená do svobody

Kam kráčí Česko? Odpovědí je pohled na generaci Čechů a Češek, kteří se narodili po roce 1989 a vyrostli už ve svobodném světě. Protože nikdo nesymbolizuje budoucnost země lépe než právě nastupující generace. Jaká tedy je?

Mají starost o životní prostředí a 65 procent z nich věří, že změna vlastního chování může přispět k boji za záchranu planety. I když pro 40 procent z nich jsou hlavním zdrojem informací sociální sítě, téměř všechny zajímá, odkud tyto informace pocházejí, a většina z nich důvěřuje veřejnoprávním médiím. Čtyři pětiny z nich považují za důležitou účast v každých volbách a pomalu, ale jistě se mezi nimi vytrácí pocit, že jeden hlas nic nezmění. Oproti svým rodičům jsou tolerantnější k přistěhovalcům a pro každého druhého je svoboda neodmyslitelně spojena s cestováním. A co se hodnotového žebříčku týče, 70 procent příslušníků této generace si myslí, že by Česká republika měla být nadále součástí Evropské unie (vyčteno z průzkumu Svobodný listopad agentury MEDIAN).

Když data porovnáme se zeměmi na Západ od nás, nejsme na tom po třiceti letech svobody zas tak špatně. Je ale důležité zmínit, že ani v generaci mladých se pozitivita otevřeného světa bohužel stále netýkájí všech. Jaký bude náš život a na jaké možnosti dosáhneme, se totiž v Česku stále značně odvíjí od toho, do jaké rodiny se narodíme. Český vzdělávací systém děti příliš brzy selektuje a má tendenci upřednostňovat potomky ambiciózních rodičů před vrstevníky, jejichž rodiče vzdělávání nepovažují za důležité nebo k němu nemají snadný přístup.

Německo-britský myslitel Ralf Dahrendorf vydal v roce 1990 knihu, v níž bývalé sovětské satelity včetně tehdejšího Československa varoval, že cesta od totality k demokracii bude trnitá a zpočátku se život může zdát paradoxně těžší než dřív. Podle Dahrendorfa konec totality nejprve přinese volný trh a svobodu podnikání, o několik let později přijde politická svoboda v podobě ukotvení v demokratickém světě (EU, NATO), a deset a více let bude trvat, než se v bývalých totalitních zemích prosadí spravedlnost. Nejkomplikovanější a také nejdélhavější bude vybudování občanské společnosti.

Generace mladých Čechů a Češek – která se v poslední době dokázala několikrát hlasitě ozvat a vyburcovat třeba i své rodiče či prarodiče – se začíná jevit jako předzvěst posledního stádia. I díky nim tak Česká republika, s určitými zatačkami, směřuje k demokracii se silnou občanskou společností. Jak by nicméně dodal Ralf Dahrendorf, do cíle je to ještě kus cesty.

Andrea Procházková,
Redaktorka Respektu

V týmech nám dlouhodobě nechybí jen ženy, ale i celá škála příběhů

Pohybují se kolem technologií už dekádu a za tu dobu kluci přestali vyprávět o úspěchu Steva, Billa nebo Marca a začali citovat rady Tomáše, Jakuba nebo Olivera. Našli jsme suverénní české tváře na obálku Forbesu, zažili několik fascinujících exitů a vytvořili startupový ekosystém, ve kterém je možné zdánlivě všechno.

Jen Tomáš, Jakub a Oliver jsou stále ještě poměrně homogenní skupinou. A jak prohlásila Kat Gordon: „Opravdová změna se nemůže odehrávat jen v reklamě, ale na boardu a na výplatní pásce.“ A tam pořád ztrácíme. Platová nerovnost je druhá nejvyšší v Evropě a podle Deloitte tvoří ženy jen 14% zástupců na boardu velkých českých firem. I přes nízkou nezaměstnanost je pro lidi po padesátce, pro lidi v regionech nebo pro postižené těžké najít práci. A budou první, kdo ji v případě ekonomické krize ztratí.

V týmech nám dlouhodobě nechybí jen ženy, ale i celá škála příběhů. A přitom nejen ženy, ale i lidé nad 50 let, cizinci nebo postižení jsou klíčem k naplnění sloganu „The Czech Republic: The Country For The Future“. Inkluzivní organizace jsou totiž v inovacích o 170 % úspěšnější než ty, které zůstávají homogenní, tvrdí studie Deloitte; 85% CEO ve studii PwC tvrdí, že sázka na diverzitu se odrazila i na profitu firmy. Dábel se skrývá v detailech. A absence diverzity nás připravuje o potenciál, který jako Česko máme.

S diverzitou v týmech, doufám, přijde i diverzita témat, která přitahují pozornost a investice. Jako mentor v Google Developers Launchpad jsem za minulé dva roky procestovala Evropu a potkala se se stovkami startupů. A až na výjimky to byly variace na totéž. Technologické appky.

V roli porotce startupových soutěží často klademe tytéž otázky: Jak rychle dokážete škálovat? Kdy přijde návrat investice? A tak pořád vyhrávají stejné příběhy: appky a služby, které přes noc dokáží vyrůst z nuly na milion uživatelů. A přitom jsou to často firmy vyrábějící kola nebo batohy, které by si pozornost zasloužily spíš. Jenže nemají tu správnou odpověď na sérii opakujících se otázek. Tenhle začarovaný kruh nás pořád vrací k Tomášovi, Jakubovi a Oliverovi. Bereme si je za vzor a překlápíme jejich zkušenost 1:1. A tak produkuje další startupové Big Macy ve víře, že to je jediná cesta k úspěšné návratnosti investice.

Přála bych si, abychom uvěřili, že v týmech, kde se setkávají různé zkušenosti, národnosti a pohledy na svět, lze porazit zbytek světa. I protože tyto týmy mohou dělat něco jiného než zbytek světa.

Pavína Louženská,
konzultantka v oblasti marketingu
a byznysu, zakladatelka
#HolkyMarketingu

Přešlapování na místě a jedinečná infrastruktura

Když se člověk podívá na zásadní události, které pohnuly českou společností a stále jí hýbou, může se zdát, že Česko nekráčí vpřed, ale nazpět. Podle mě však stojí na místě, nervózně přešlapuje a spíše se rozhoduje, kterým směrem jít. Já doufám, že i přes všechny překážky, které budou stát v cestě, vykročí Česko kupředu. Jaké to bude, až dorazíme do cíle, co se změní a jak se změníme my? To nedokážu popsat a ani si na to netroufám, ale rád bych pojmenoval věci, díky nimž věřím v lepší zítřky.

Jednou z nich jsou občansky angažovaní lidé, kteří se nebojí vyjít do ulic a ukázat, že jim není lhostejný např. stav justice nebo chování nejvyšších ústavních činitelů, a váží si toho, že mohou žít ve svobodném demokratickém státě. Především si váží hodnot, na nichž Česká republika stojí. Tyto hodnoty jsou základním stavebním kamenem institucí, u kterých to možná není úplně patrné, rozhodně ne na první pohled. Těmi institucemi jsou... knihovny.

V letošním roce slavíme 100 let od vzniku knihovnického zákona, díky kterému se můžeme chlubit jednou z nejhustších sítí knihoven na světě. Knihovny se staly lokálními centry vzdělanosti a oporou demokratických hodnot. V průběhu času, a především s příchodem internetu, se jejich role proměnila, svým způsobem přišly o monopol na informace. Jejich smysl však zůstává stále stejný a postupně se prohlubuje. Protože knihovny jsou dnes jedním z mála míst, která jsou otevřená, dostupná, nabízejí prostor pro setkávání, vzdělávání, kulturu, velmi často se o nich mluví jako o komunitních prostorech.

A zde vidím možné propojení. Knihovny se mohou stát zázemím pro ty, kteří s nimi sdílejí stejné hodnoty, ale mohou být také prostorem pro tak potřebný dialog, jenž často schází. A to nejen ve velkých městech, ale i v malých obcích. Už 100 let budujeme infrastrukturu, kterou naplno nevyužíváme a spíš ji přehlízíme. Pokud má Česko přestat s přešlapováním a vyrazit kupředu, jsou právě knihovny institucemi, které na nastoupené cestě mohou sehrát velmi důležitou roli. To však bude možné jen s dostatečnou podporou nejen ze strany státu a samosprávy, ale také ze strany veřejnosti – tu české knihovny potřebují ze všeho nejvíce.

Jan Delong,
PR a koordinační manažer Knihovny Třinec

Pořadatel

Spolupořadatel

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY

Generální partner
Aspen Institute CE

Hlavní partner
konference

Partneři

VIGO Investments

Mediální partneři

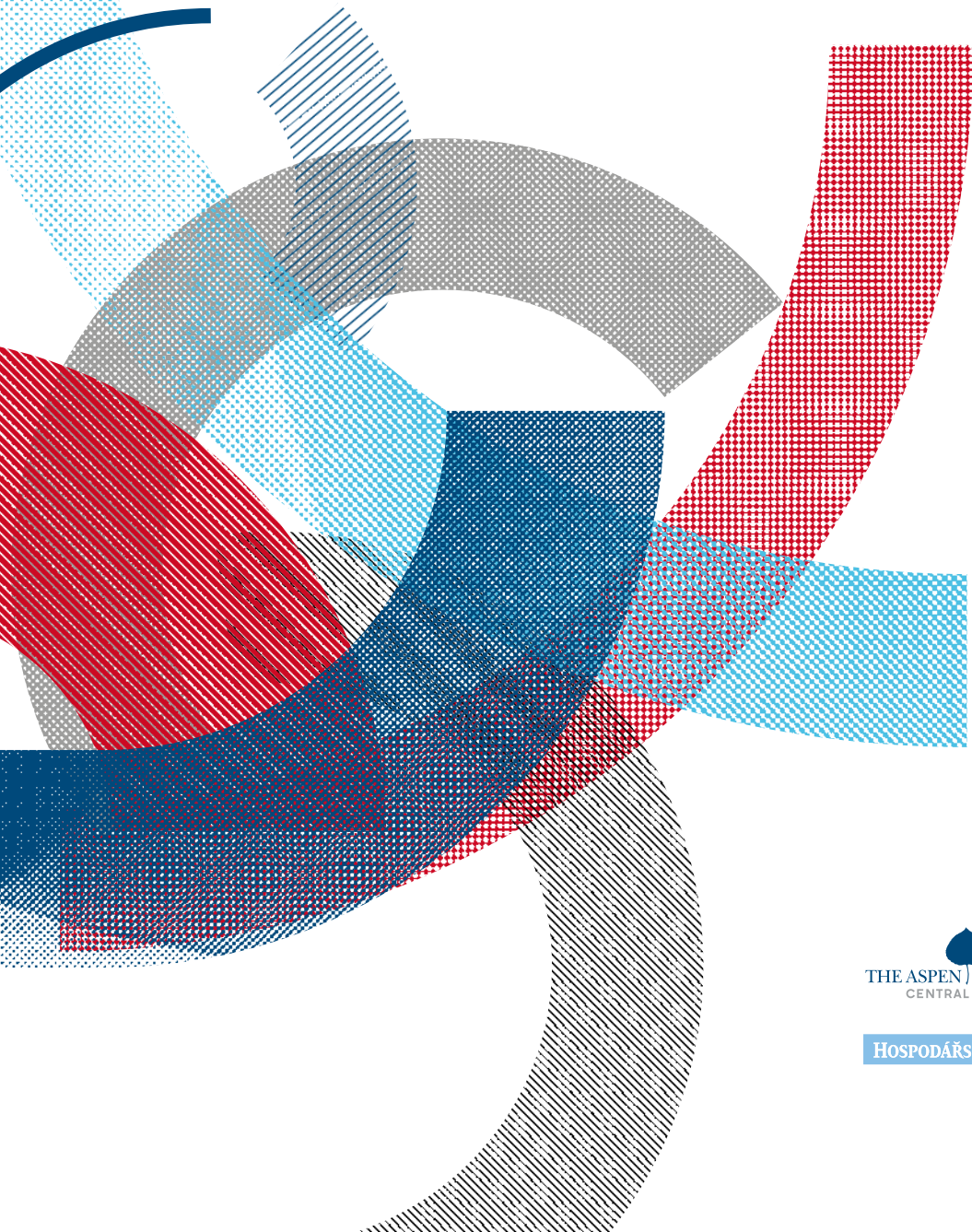

Wifi: **AspenAnnual**
heslo: **Aspen2019**

VÝROČNÍ
KONFERENCE
ASPEN INSTITUTE CE
2019

Budoucnost střední Evropy
Vzdělávání – konkurenceschopnost
Bezpečnost – inovace
Kvalita života – regionální rozdíly

#AspenAnnual

THE ASPEN INSTITUTE
CENTRAL EUROPE

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY